

Kárpátaljai Hírmondó

X. évfolyam 3. szám, 2014. szeptember

Kecskés Béla

Magammal viszem

Megnézem jól mindennap a világot,
mely szép és rút, de legalább valós:
mert bármikor itthagyhatom már
— súgja fülembe a jós.

Végigjártatom szemem pejesikóit
smaragd mezőin, porzó útjain,
s lenézek mozdulatlan arccal:
mit tükröznek a mélyben kútjaim.

Som és Papi közt a kis akácerdőt,
az égre célzott messzi tornyokat —
mindent, mindent, míg felragyog fölöttem
a reggel örök címere, a Nap.

S belenézek az emberek szemébe,
ragaszkodóan szorítva meg kezük —
hiszen úgy zuhanhatunk le, mint hogyha
az ágat eleresztjük.

Együtt élek a józan félelemmel,
tudom, hogy jöhet autó, puska, kés —
kiszámíthatatlan napfogyatkozás,
s megkeseredik számban csók és méz.

Halál, halál, ólálkodsز körülöttem,
és egyszercsak már nem lesz több hitel.
Hát megnézem mindennap a világot:
magammal vigyem, hogyha hagyni kell.

Rahó felé...

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

X. évfolyam, 3. szám
2014. szeptember

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

Tel./fax: 06-1-267-0198

E-mail: karpataljaiszovetseg@t-online.hu

Felelős kiadó: Dr. Damjanovich Imre,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő-helyettes:
Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, Dupka György,
Szöllősy Tibor, Zubánics László,
Molnár Bertalan, Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
Kovács Gyöngyi Zsuzsanna

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését
a Kárpátaljai Szövetség
tagsága támogatja.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

<i>Vers mindenkinek.</i> Szepesi Attila: Barangoló	3
<i>Szervezeti élet.</i> „Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk!”. A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozásán	4
Köszönjük a támogatást!	7
<i>Határok nélkül.</i> Nemzetközi termékbemutató Tiszapéterfalván	8
Kárpátalja volt a díszvendég. A Magyar Nyelv és a Magyar Könyv Ünnepe a Budai Várban	9
<i>Hitélet.</i> Kánai menyegző. Radvánszky Ferenc prédikációja	10
Ökumené: gyermekkorban kezdődik	11
<i>Hírek, események.</i> Családi csendesnap Nagyberegen	12
Egyházkerületi tanévnyitó. Koronavárosok találkozója	13
<i>Színház.</i> Bemutatót tartott a beregszászi társulat	14
<i>Ez történt.</i> Beregszászba látogatott Bayer Mihály nagykövet	15
A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesületének rendezvényei	15
<i>Évforduló.</i> 100 évvel ezelőtt kezdődött az I. világháború	16
<i>Emlékezzünk régierekről.</i> A kárpátaljai Herkules	17
Rákóczi Zsigmond, a dinasztiaalapító fejedelem	17
Szentéletű Ugrin (Magyar) Mózes	19
<i>Közművelődés.</i> Látogatóban a BorzsaVári népi zenekarnál	20
<i>Örökségünk.</i> Volt egyszer egy Gyöngyösi István Irodalmi Társaság	21
<i>Lélektől lélekig.</i> Gondolatok a Mindenhatóról	22
<i>Csemegéző.</i> Ki volt Róbert bácsi, a gazdag rokon?	23
<i>Naptárunk.</i> A szobor, amelyik ötfelé van. Elbe István tanulmánya	24
<i>Lapozó.</i> Az olvasó jogán. Recenzió Szepesi Attila új könyvéről	26
<i>Maszek történelem.</i> Először csak a szavak maradtak... Orémus Kálmán jegyzete	27
<i>Kopogtató.</i> Interjú Nagy Zoltán Mihály íróval	28
<i>Staféta.</i> Megalakult a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság	29
<i>Irodalom.</i> Ha túl vagyunk sok éven... Weinrauch Katalin írása	30
Szépem. Szöllősy Tibor tollrajza	33
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Korkép.</i> „Józanásra nagy bennem az akarát”. Schober Ottó humoreszkje	38
<i>Kultúrtáj.</i> A művelődési élet hírei	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Kutlán András festőművész 75 éves	40

**Címlapfotók: Elbéné Mester Magdolna
Molnár Bertalan**

Olvasóink figyelmébe!

A Kárpátaljai Szövetség tag-sága idei balatonföldvári találkozásának eseményeiről a Duna Televízió is tájékoztatót. A tudósítást a Kárpát Expressz c. műsor szeptember 10-i adásában láthatták. Aki lemaradt róla,

a <http://www.mediaklikk.hu/musor/karpatepressz/> internetes oldalon nézheti meg.

Erdőn, mezőn

Igen emlékeztetek a határban, az erdőn, mezőn való csavargásaink. Szinte észrevétlenül megtanultam nagy határú fálum egyes részeinek neveit. Mert hát tudni kellett, hova megyünk, merre járunk. Nemcsak a közeli helyeket ismertem, a Tó környékét, a Mátyáskutat, Torkászárt, Himföldét, Pilice dombjait, Somod bokrait, a Mecsek-hegyet, Miklóspálhegyet, Üstihegyet, hanem a távoli kutakat (a forrásokat is kútnak neveztük), réteket, dombokat is. Tudtam a történetüket is, azt, amit róluk meséltek. Hogy például a Szolimán hegyen ütötte fel sátorát valamikor a török szultán! Évtizedek múlva foglalkoztam aztán ismét községem határneveivel. Sok meglepetés ért. A Szolimánról például kiderült, hogy semmi köze a szultánhoz, hanem a Szőlőmál (szőlővel beültetett déli fekvésű domb), azaz szőlőhegy „értelmesedett” ilyen módon a szentgáli nép ajkán.

Mit kerestünk a határban? Valamit mindig kerestünk. Főként olyasmit, amit meg is lehetett enni. S ilyen mindig akadt, tavasztól ősziig, csak tudni kellett a helyét. A réteken, völgyekben sóska szedtünk. Aztán meg gombát. Legtöbb volt a csibegomba, főként egy-egy jó eső után. Meg április végén, májusban az illatos, finom szentgyörgygomba. Nyilván azért ez a neve, mert Szent György napja körül már található. Ez pedig április 24-én van. De tudtam, hol és mikor szedhető a csiperke (csiperke), a vargánya, a nyúl-gomba, a galambica, a róka-gomba, a szarvasgomba, a gévagomba meg a többi. Néha pesztericet is láttam egy-egy öreg bikkfa törzsén. A gombánál jobban szeretttük azt, amit helyben meg is lehet enni, például az epret. Ez is többféle volt. Erdei irtásokon az illatos, gyenge lányeper (szamóca), aztán a csattogóeper meg a nagy szemű bagóeper. (A csattogóeper nagyot csattant, ha le téptük a termést a kocsányról, a bagóeper, mely olyan nagy volt az eprek közt, mint a bagoly – nálunk bagó – a madarak közt.) Ha nem ettük meg azonnal, akkor szemenként egy kobakba gyűjtöttük, amely a kőrifa héjából készült, tüskével (tővissel) tűztük össze. Vagy mogyoró vesszőből csináltunk csipetűt, s abba húztuk bele a kis epercsomókat, az egyik csomót jobbra, a másikat balra fordítva, s a végén fűszállal összekötöttük a behasított mogyoró vesszőt.

Az ősz volt a legszebb idő! Az elején érett a mogyoró. Mi magyaroknak mondtuk. Kisasszonytáján (ez szeptember 8-án van) érdemes szedni, akkor már érett, piros, szinte magától kiesik a burkából, a kutyából. De szerettem járni a Somodot, s bilingézni a mogyoró! Én valahogy mindig találtam még egyet-kettőt, mégpedig a legszebbeket, akárhányan megszedték is előttem a bokrot. Aláféküdtem, úgy keres-

tem a levelek alatt rejtőző mogyorószemeket. De pihenésnek, örömmek is jó volt az őszi napsütésben ott heverészni. Nézni az ágak, levelek közt átvillanó napot, érezni a száradó kakukkfű illatát. A madarakat már el se kezdem, pedig ezek is ahhoz a való-sághoz tartoztak. S én őket is eléggé ismertem, a nevüket, természetüket, fészkeiket, tojásaikat. Még a repülésükről s a hangjukról is meg tudtam mondani, melyik másik.

Jó őszi eleség volt nekünk a földiszeder is. Akár bokron találtuk, akár a földön futó indákon. Ritkább csemege volt a vadkörte; kevés volt az igazán jó, puha. Haza kellett vinni, s várni rá néhány hétig, míg a padlason megpuhul. Ugyanígy a somra is. A vadóma (vadalma) meg akkor volt a legfinomabb, ha már a dér, a fagy megcsipte.

Érdeklődésem, mint az eddigiekből kiderült: elsősorban az ehető dolgok felé irányult. De szerettem – szépségükért, illatukért – a virágokat is. Már szinte a hó alól kikapartam a hóvirágot, amelynek otthoni neve nyakaszegett volt. Nyilván azért kapta ezt a nevet, mert olyan kedvesen megörbíti, leszegi a nyakát. Korai virág volt a vadszelence is, ezt is az erdőn találtuk. (A szelence különben az orgonavirág neve volt nálunk. Erdélyben ugyanez: borostyán!) Ugyancsak erdei virág a nagyon gyorsan fonnyadó, hervadó gorha. Erről nem is tudom, mi a „valódi” neve. Ha tehettem, kora tavasszal mindig szedtem ibolyát is, árokpartokon, temetőben, hegyoldalokon. Valahogy jobb illatuk volt, mint a maiaknak. Vagy talán az én orrom változott meg? De a gyöngyvirágnak ugyanazt a szagát érzem ma is, mint amikor – több mint hat évtizeddel ezelőtt – a Miklóspálhegyen szedtem. Szentgyörgyvirág volt a neve. Meg a jácintus (jácint) s a jázmin és a többi virág is megtartotta régi illatát.

Ha már ennél a témánál tartunk, hadd mondok el valamit a szagról, illatról.

Először is azt, hogy – emlékezetem szerint – az illat szót nem nagyon használtuk. A virággal kapcsolatban is csak szagról beszéltünk. A szappan is szagos volt, a bolti mosdószappan. Szagosszappannak mondtuk, ebből csináltunk szagosvizet hűsvétra, öntözéshez. Aztán: mint ahogy a kezem valahogy emlékszik egy jó bot fogására vagy egy ostor nyelére, úgy eszembe jut (vagy inkább orromba jut?) egy-egy kedves régi illat is. A már említett kakukkfű vagy a régi temető őszirózsáinak illata. De más is. Fel tudom idézni magamnak a kamránk (kamuránk) jellegzetes szagát, amely egér, csalán, csirázó krumpli és egy darab füstölt oldalas szagvegyületéből állt össze. Ez az emlék sem rossz. Még az istállók szaga se volt kellemetlen, a tehénistállóké. S az állatok csendes kérődzése, a szalma zizegése – így utólag – szinte a betlehemi istálló békés hangulatára emlékeztet. Németalföldi festők képeire.

Lőrincze Lajos: *Megnől az ember szíve. Új horizont, Veszprém, 1994.*

Szepesi Attila

Barangoló

Mikor még jártam-keltem
ódon mezsgyén borongva,
madárijesztők társa,
országutak bolondja,
megjelölt minden alkony
futó-csillagjelével,
kísért bagoly danája
boszorka-röptű éjjel.

Arcomba pihe pörgött,
ahogy a völgybe futtam
és láttam rókakölyköt
lapulni rókalyukban.
Szédret meg áfonyát
kerestem, bújva érte
a ciherest, ahonnét
rámvijjogott a vércse.

A ködös völgytorokban
gomolyogtak az árnyak,
néztem kölyök-riadtan
füstjét a lidérc-bálnak:
elképzeltem közbük
manót meg rusnya szörnyet,
ki huhog, sikong, csuklik
és nincsen nála szörnyebb.

Léptem mohos kövek közt,
hol csörgő patakon
naphosszat kelepelt
vidám vízimalom.
Most se lapát, se forgó,
se a mosolygó molnár,
csak pár vén hársfa görbed
a sáros keresztútnál.

És benn a mély berekben
hol nőtt a kucsmagomba,
az inda-szövevényben
lapult nappal a konda:
holdfény-agyarú vadkan –
vigyázta cserfa-ernyő,
csíkos malac, meg emse –
körültük árnyas erdő.

A réti hangafüben,
hol meglapultam hétrét,
vonult tücsök meg hangya,
és bíbic óvta fészket.
Odébb, a kerek tóban
a nádas mélyét járták
halászó törpegémek
és nyurga-lábu szárcsák...

Esteledett, mire
fáradtan hazatértem,
fellegek közt a hold
pislálkolt már az égen.
Kertünk bokrai közt
csillogtak éji lámpák,
ide-oda bolyongó
pötty szentjánosbogárcák.

„Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk!”

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján

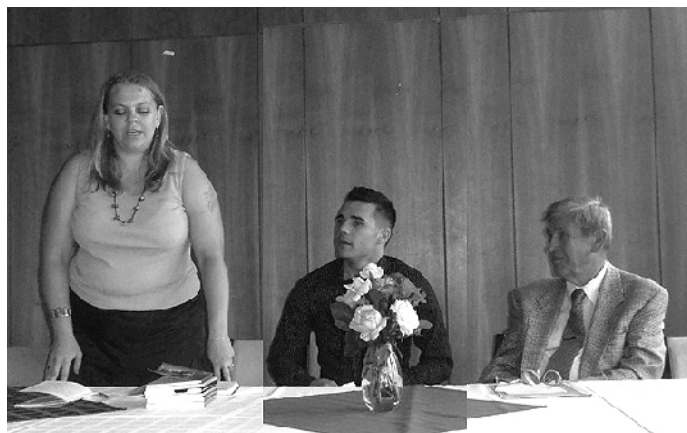
Az idén szeptember 5–7-én gyűltek össze a Riviéra szállóban a hagyományos őszi balatonföldvári találkozó résztvevői. A rendezvénysorozat meghívóján olvasható mottó, amely Bethlen Gábor erdélyi fejedelemtől származik, soha nem volt időszerűbb. Kimondva vagy kimondatlanul valamennyien úgy éreztük: az ukrajnai háborús események közepette minden erőnkkel a kárpátaljai magyarság megmaradását kell szolgálnunk.

Szeptember 5-én, pénteken ragyogó napsütéssel várta a Balaton mindazokat, akik az anyaország különböző településeiről, illetve Kárpátaljáról sereglettek össze Balatonföldváron, hogy részt vegyenek a Kárpátaljai Szövetség hagyományos, immár XXI. találkozóján. A program a kiállítóteremben kezdődött. A háromnapos rendezvénysorozatot Schober Ottó, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja nyitotta meg, majd átadta a szót Dr. Damjanovich Imrének, a KSZ elnökének, aki szívélyesen köszöntötte az egybegyűlteket. Az idén két tárlat is volt. Az egyik teremben, a csoportos kiállításon a szatmárnémeti Bú József fafaragó, a beregszászi születésű, Budapesten élő Szabados Natália amatőr festő és szobrász, valamint a miskolci Tóth Vera gobelinkészítő munkáit láthaták az érdeklődők. A másik teremben a 75. születésnapját ünneplő Kutlán András festőművész festményeiben és bőrből készült alkotásaiban gyönyörködhetett a műértő közönség.

Benedekné Kövér Katalin elnökségi tag mutatta be a kiállítókat, röviden jellemezve munkásságukat, hírt adva eddigi sikereikről. (Egy kicsit előreszaladva: a művészek, azon túl, hogy gyönyörködhetünk alkotásaikban, tárgyi emlékekkel is megörvendeztették az egybegyűlteket: a későbbiekben Szabados Natália a szombat esti tombolára ajánlott fel nyereménytárgyakat, Bú József II. Rákóczi Ferenc fába álmódott portréját küldte el a Mezővári II. Rákóczi Ferenc Középiskolának – az ajándékot Menyhárt Andrea

tiszteletes asszony vette át a település lakossága nevében –, Kutlán András pedig 5 festményt ajánlott fel a Kárpátaljai Hírmondó antológiája megjelenésének elősegítésére, amelyeket egy későbbi árverésen értékesít majd a Kárpátaljai Szövetség).

Örvendetes, hogy a találkozó résztvevőinek tetszett a seregszemle. A kiállítók szerénységükkel, természetes bájukkal saját személyükben is belopták magukat a megjelentek szívébe. Kutlán András festőművész elmondta, hogy 13 festményét most láthatják utoljára az „egészséges” műpártolók, mert azokat a budapesti Szent Ferenc Kórháznak adományozta, ahol a szívbetegek utógondozása folyik. Ebből megérthettük, hogy barátunk súlyos betegségből épült fel. Ezután felemelő pillanatok következtek: Dr. Damjanovich Imre elnök oklevelet nyújtott át az ünnepelt-

„Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk!”

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján

nek, amely hírül adja, hogy Kutlán Andrást az elnökség döntése értelmében a Kárpátaljai Szövetség örökös tagja megtisztelő címmel tüntették ki.

A megnyitót követő kerekasztal-beszélgetésen Dr. Damjanovich Imre elnök rendkívül fontos témakört ajánlott az együttgondolkodók figyelmébe: Kárpátalja oktatási, szociális, kulturális, gazdasági helyzetét. Bemutatta az egybegyűlteknél Menyhárt István fiatal mezővári református lelkészét, aki az egyházi iskolákban folyó tevékenység-

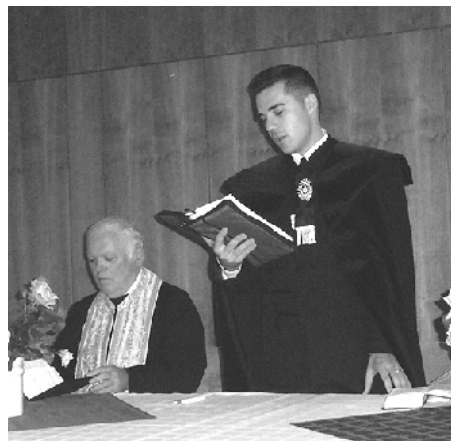

ről beszélt és Lőrincz P. Gabriellát, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) irodalmi referensét, aki a beregszászi székhelyű KMMI csapatának értékművelő és értéktérítő tevékenységéről tartott tájékoztatót, különös tekintettel a tehetséggondozásra. A témához kapcsolódóan szólt a kárpátaljai Intermix Kiadónál napvilágot látott új könyvekről, elsősorban azokról a kiadványokról, amelyek az idei, 85. Könyvhétre jelentek meg, de gyakorló szülőként felvázolta a magyar tannyelvű iskolákban felmerülő gondokat is.

A tájékoztatók nagy hatást váltottak ki a hallgatóság körében, sokan kapcsolódtak be a vitába. Hozzászolt a kérdéshez Kapitány Marianna (Debrecen) Kárpátaljáról elszármazott nyugdíjas pedagógus, Kovács Sándor közíró, Dr. Báthory Katalin, a Százak Tanácsának tagja, Szemere Judit, a beregszászi járási Beregi Hírlap című újság magyar kiadásának felelős szerkesztője, Weinrauch Katalin gyermekíró, Bú József fafaragó művész, Bródi András festőművész. Az elhangzottakat Dr. Damjanovich Imre vitavezető összegezte.

18 órától a szálloda Tishli termében borkóstolóra került sor balatoni és tokaji borokból. A sommelier Benedekné Kövér Katalin volt.

Vacsora után a munkácsi születési, a Lembergi Konzervatóriumban diplomát szerzett, Budapesten élő Farkas Sándor zongoraművész népszerű dallamokkal szórakoztatta a közönséget.

Szombat délelőtt a Riviéra Szálló üléstermében közgyűlésre hívták össze a Kárpátaljai Szövetség tagságának küldötteit. A tanácskozás megkezdése előtt Cselényi István görögkatolikus pap és Menyhárt István református lelképásztor ökumenikus istentiszteletet tartott. A lelkészek az ukrajnai események árnyékában a békéért, a Kárpátalján maradt nemzetársak sorsának jobbra fordulásaért, az egyetemes emberi értékek megmaradásaért imádkoztak, majd áldást kértek az egybegyűltekre.

Ezután Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség elnöke, a közgyűlés levezető elnöke megállapította, hogy az egybegyűlteket számát tekintve a fórum nem határozatképes, mert nincs jelen a tagság 50 százaléka + 1 fő, így az Alapszabály IV/2. pontja értelmében egy órával az eredetileg meghirdetett időpont után az eredeti napirenddel és helyen tartják azt meg.

A szünetben az elnök úr tájékoztatt a szövetség tevékenységéről, sikereiről,

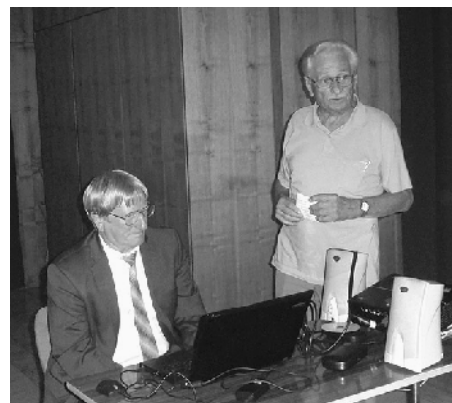

gondjairól és vázolta a feladatokat. Elisméreléssel szólt a Kárpátaljai Hírmondóban megjelent publikációkról, az olvasókkal kialakított kapcsolattartásról, beszélt a pályázatok figyelésének, az önkéntesek toborzásának fontosságáról.

A találkozó vendége volt Bajnóczi Gábor, a Rákóczi Szövetség szervező munkatársa, aki tájékoztatta az egybegyűlteket a 20 ezres tagsággal rendelkező közösség tevékenységéről.

Ezután Kovács Sándor, a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek Alkotók Közösségének (KIMAK) elnöke vetített képes beszámolót tartott a társaság elmúlt évi rendezvényeiről, illetve tájékoztatót a tervezett őszi programokról. Ezek időpontjáról és témájáról a Kárpátaljai Szövetség honlapján (www.ksz.egalnet.hu), illet-

„Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk!”

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján

ve a facebook-os oldalán kaphatnak hírt az érdeklődők.

Ezután szervezési kérdés következett: a Kárpátaljai Szövetség fórumának két elnökhelyettes megválasztásáról kellett szavaznia. Fodor István, a jelölőbizottság elnöke Kovács Gyöngyi Zsuzsanna és Schober Ottó elnökségi tagokat javasolta a gazdasági, illetve a kulturális tevékenységet irányító elnökhelyettes posztjára. A közgyűlés résztvevői Zólyomi Mátyás személyében megválasztották a szavazatszedő bizottság elnökét, illetve felhatalmazták segítőitársait, Rajcsinac Kornéliát és Benedekné Kövér Katalint, hogy szervezzék meg szavazást.

Amíg a bizottság a szavazatszámllással foglalkozott, a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztői és szerzői tájékoztatták a tagságot a lap működéséről. Füzesi Magda főszerkesztő, Szemere Judit főszerkesztő-helyettes, Schober Ottó szerkesztőbizottsági tag és Weinrach Katalin író válaszolt az olvasók kérdéseire. Számos hozzászólás, ötlet hangzott el, amelyekért ezúton is köszönetet mon-

dunk Báthory Katalin, Fodor István, Kutlán András, Kapitány Marianna, Méhes László, Ujj Emília, Bú József, Zólyominé Vékassy Ilona tagtársainknak, és mindazoknak, akik a találkozó ideje alatt javaslataikkal megkeresték szerkesztőbizottságunk tagjait. Két ötletet mindenképpen szeretnénk megosztani olvasóinkkal: az egyik, hogy a Kárpátaljai Szövetség adjon ki antológiát a jövőre megjelenésének tizedik évfordulóját méltató Kárpátaljai Hírmondóban közreadott legjobb publikációkból, a másik pedig, hogy a Hírmondó címlapfotóiból rendezzünk fényképkiallítást. Az antológia kiadásának finanszírozásához ajánlotta fel árverésre Kutlán András öt festményét, amiről cikkünk elején már szóltunk. A témához hozzászólt Ötvös Ida, a Viski Falusi Zöld Turizmus Egyesület elnöke is. Az elhangzottakat Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Hírmondó felelős kiadója összegezte.

Időközben a szavazatszámlláló bizottság befejezte munkáját, és Zólyomi Mátyás elnök bejelentette, hogy Kárpátaljai Szövetség Kovács Gyöngyi Zsuzsanna és Schober Ottó személyében elnökhelyetteseket választott.

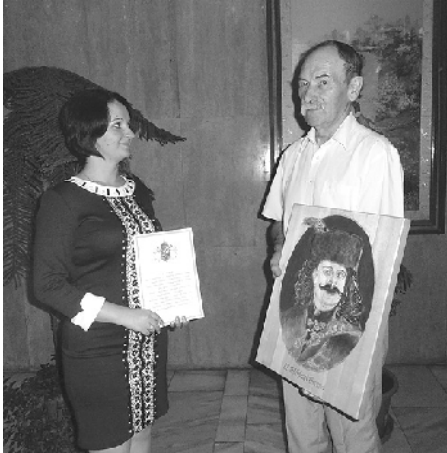
Szombat délután Kovács Sándor szakíró *A titokzatos Máramaros* címmel tartott vetített képes előadást a jelenlegi Kárpátalja 46 százalékát magába foglaló terület, a történelmi Máramaros megye látnivalóiról. Mint minden évben, ezúttal is sok tagtársunk volt kíváncsi az előadásra, amely számos érdekes tudnivalóval gyarapította ismereteinket.

A Csepeli Kulturális Hagyományörző Egyesület Népdal- és Nótakörét Schober Ottó elnökhelyettes mutatta be az egybegyűlteknak. Műsorukban magyar népdalokat és nótákat hallhattunk. Megtudtuk, hogy földink, a beregszászi születésű Gácsi Jánosné Borika, a Kárpátaljai Szövetség alapító tagja a kovásza ennek a lelkes csapatnak, amelynek tagjai Budapesten, a nagyváros

„Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk!”

**A Kárpátaljai Szövetség
balatonföldvári találkozásán**

asszimiláló hatását kivédve is megmaradtak népdaléneklő nótafáknak.

A szövetség jóvoltából egy autóbusznyi kárpátaljai vendég is érkezett a balatonföldvári találkozóra, akik hajókiránduláson is részt vettek.

Vacsora után tombolahúzás tette izgalmasabbá a szórakozást. Benedekné Kövér Katalin elnökségi tag segítségével számos

ajándéktárgy jutott el a szerencsés nyertesekhez. Ezután vidám zene töltötte be a termet: akik bírták még erővel, kedvükre táncolhattak, mulathattak.

Tudósítóink

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség tevékenységének anyagi támogatásáért.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hirmondó megjelenítésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Dr. Nemeséri Lászlóné Filemon Marcsi, Salgói József (Budapest) és Kuhámé dr. Voloscuk Katalin Edit (Jászberény)

tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2014-ben (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Dr. Fodor István Gödöllő

Dr. Szótér Erzsébet Budapest

Dr. Bora Katalin Eger

Dr. Báthory Katalin Budapest

Kovács Zsolt és felesége Budapest

Dr. Ortutay György Érd

Ruszkay András Budapest

Antónikné Polónyi Katalin Kisvárd

Molnár Lajos Budapest

Skrabák István Márokpapi

Szegediné Kosztur Ilona Budapest

Borbély József Gödöllő

Molnár Béla Budapest

Behun Lajos Békéscsaba

Tatámé Csonka Márta Budapest

Giricz Vera Aszód

Bárany Elza Csömör

Dr. Fábíán István Nyíregyháza

Dr. Szepesi Erzsébet Székesfehérvár

Ködöböcz Zoltánné Lilla Magdolna Bököny

Dr. Lődár György Mezőtúr

Kiss István Budapest

Dr. Horváth Ágnes Nyíregyháza

Dr. Popovics László Nagytarcsa

Dr. Ujj Emília Gödöllő

Dr. Husznai Katalin Budapest

Dr. Duliskovich István Dunakeszi

Királyföldiné Sárosi Antónia Budapest

Dr. Székely Károly és felesége Dunaharaszti

Dr. Zétény Dalma Budapest

Dr. Duzsej Miklós Miskolc

Dr. Kristofori György Sirok

Dr. Badik Adrianna Budapest

Dr. Lendvai Margit Szolnok

Lusztig Gábor Szentendre

Balázsi Rozália Nyírbátor

Kovács Sándor Budapest

Dombos Irén Budapest

Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat Budapest

Zuglói Ruszin Kisebbségi Önkormányzat Budapest

Elérhetőségeink

Munkánkban – lehetőségeinkhez képest – igyekszünk felhasználni a híradástechnika korszerű eszközeit. Kérjük, észrevételeiket jelezzék az alábbi elérhetőségeinken:

Telefón- és faxszám: (36) 1 267-01-98

Kapcsolattartónk elérhetőségei: (36) 3 030 342; 06-70-317-35-38

E-mail: karpataljaiszovetseg@t-online.hu

Honlap: www.ksz.egernet.hu

Tevékenységünkről a Kárpátaljai Szövetség facebook oldalán is értesülhetnek.

Számlaszámunk: OTP 11711034-20834951-00000000

Nemzetközi számlaszám:

(IBAN) HU37 1171 1034 2083 4951 0000 0000 BIC(SWIFT) KÓD OTPVHUHB

Tisztelettel:

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Nemzetközi termékbemutató Tiszapéterfalván

A közelmúltban a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége (KMVSZ) kétnapos nemzetközi termékbemutatót szervezett Tiszapéterfalván. A kis- és középvállalkozók árucikkeiből rendezett kiállítás elsődleges célja az volt, hogy minél szélesebb körben bemutatásra kerüljenek a Kárpát-medencében tevékenykedő mezőgazdasági, ipari, szolgáltató vállalkozások, valamint az itt élő kisiparosok és kézművesek termékei.

A program résztvevői között voltak borászok, konzervipari termelők, húsfeldolgozók, sajtőkészítők, zöldségtermesztők, kézművesek, cukrászok, pékek.

A rendezvény első napján *Turisztikai örökség Kis-Európában* címmel szerveztek konferenciát, ahol a hazai és a külföldről érkezett szakemberek három egymással határos térség – Kárpátalja, a magyarországi Szabolcs–Szatmár–Bereg, valamint a romániai Szatmár megye – közös turisztikai lehetőségeiről osztották meg gondolataikat. Szó esett egyebek mellett a közös pályázatok nyújtotta lehetőségekről, a turisztikai útvonalokról.

A megjelenteket Virág László, a KMVSZ elnöke üdvözölte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Dr. Szabó Balázs, Magyarország Vidékfejlesztési Minisztériumának főosztályvezetője, Tóth István, a Beregszászi Magyar Konzulátus főkonzulja, Czomba Csaba, a magyarországi Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének társelnöke, Nádas László, a magyarországi Nemzetstratégiai Kutatóintézet (NSKI) képviselője, Tóth Bálint, Tiszapéterfalva polgármestere, Benkő Lajos, az Orosháza és Térsége Gazdakör képviselője, Mester András, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség gazdasági-önkormányzati titkára.

Dr. Szabó Balázs egy egységes Kárpát-medencei gazdasági térség megvalósításának céljáról beszélt, hangsúlyozva a falusi turizmus, valamint a mezőgazdaság szerepét. Tóth István emlékeztetett arra, hogy Petro Porosenko, Ukrajna elnöke a közelmúltban aláírta az EU és Ukrajna közötti társulási szerződés gazdasági részét. Ennek köszönhetően új távlatok nyílnak meg vidékünk előtt. Tekintettel arra, hogy az Ukrájnnal való kapcsolattartás Kárpátalján keresztül történik majd, remélhetőleg a he-

lyi vállalkozások is teret és esélyt kapnak a működésre, ami közvetve a magyarság szülőföldön való megmaradását is biztosítja. Czomba Csaba a kis- és középvállalkozások gazdasági szerepéről beszélt, kiemelve, hogy azok megerősödése és sikeres működése nemzetgazdasági érdek. Nádas László a gazdasági erősödést, a fejlesztéseket elősegítő és népszerűsítő rendezvények támogatásának fontosságát hangsúlyozta. Benkő Lajos a magyar termelők közötti együttműködés kialakításának fontosságára hívta fel a figyelmet, hiszen a kapcsolat-tartás és egymás segítése közvetve hozzájárulhat a szülőföldön való megmaradáshoz. Mester András Kárpátalja nehéz történelmi időszakairól és örökségéről beszélt. Kiemelte: a közelmúlt gazdaságpo-

litikai változásai reményt adhatnak a bizakodásra. Pozitívként említette, hogy a szakemberek elkészítették a kárpátaljai magyarság gazdaságfejlesztési tervét, amely a megmaradást hivatott szolgálni. A stratégia három fő pillére az agrárgazdaság, a turiztika és a vállalkozói szféra.

A kiállításon több mint 50 termelő mutatta be termékeit, köztük szép számban voltak beregvidéki gazdák, de érkeztek vállalkozások többek között Szatmárnémetiből, Nyíregyházáról és Tiszaföldvárról is. A rendezvény keretében üzleti partnerkeresésre, kötetlen beszélgetésekre, tapasztalat- és véleménycserére is lehetőség nyílt.

Virág László elmondta, hogy az idei nemzetközi termékbemutatóval hagyományt szeretnének teremteni. Reményét fejezte ki, hogy a következő évben a mostani kiállítók mellett az ipari termelők is komolyabban érdeklődnek majd a rendezvény iránt. A szervezők ezúton is szeretnének köszönetet mondani a szponzoroknak, akik nélkül nem valósulhatott volna meg a rendezvény. A programot támogatta a Bethlen Gábor Alap, Magyarország Vidékfejlesztési Minisztériuma, valamint a Kárpát Régió Üzleti Hálózat Zrt.

Molnár Bertalan

Támogatás a beregszászi kórháznak

A közelmúltban a svédországi magyarok önzetlen felajánlásának köszönhetően korszerű felszereléssel gyarapodott a Beregszászi Központi Járási Kórház eszköztára. Az 1300-as évektől jegyzett, magyarországi alapítású Szent György Lovagrend skandináviai nagypriorátusa 10 000 svéd korona értékben adományozott laboratóriumi eszközöket az egészségügyi intézménynek. A vércentrifuga és egy korszerű digitális laboratóriumi mérleg a Szent György Lovagrend Szabolcs–Szatmár–Bereg Megyei Priorátusa jóvoltából, a Beregszászi Alapítvány közvetítésével jutott el a járási kórházba. Az adományozó levelet, valamint az eszközöket Ivan Males, a Beregszászi Központi Járási Kórház főorvosa és az intézmény bakteriológiai laboratóriumának vezetői közösen vették át.

Az átadó alkalmával Ivan Males köszönetet mondott az adományozóknak, valamint a közvetítő szerepet vállaló Beregszászi Alapítványnak a nagylelkű támogatásért. Kiemelte, hogy a korszerű berendezések nagy segítséget jelentenek majd a munkájukban.

Dalmay Árpád, a Beregszászi Alapítvány Kuratóriumának elnöke lapunknak nyilatkozva elmondta: a Szent György Lovagrend skandináv rendtestvérei ragaszkodtak ahhoz, hogy a felajánlott támogatás olyan eszközök formájában jusson el a kórházba, amelyekre a leginkább szükség van.

A Szabolcs–Szatmár–Bereg Megyei Priorátus képviselői, Leviczky Mihály, a lovagrend megyei priorja és Varga Ervinné rendi tag korábbi látogatásuk alkalmával meggyőződhetek arról, hogy a kórház sok területen fejlesztésre szorul. Ígéretet tettek arra, hogy a nemzetközi hálózatuk vezetőinél megpróbálnak közbenjárni a beregszászi egészségügyi intézmény további támogatásának érdekében.

A Szent György Lovagrend a legrégebbi világi lovagrend. Anemzetközi hálózattal rendelkező szervezet több területen tevékenykedik. Vállalt feladatai közé tartozik a hagyományápolás, ezen belül a történelmi évfordulók megünneplése, a középkori kutatások elősegítése és publikálása; az oktatás, a tudományos összefüggések szervezése; lelki gondozás; adományok és segélyek gyűjtése.

Tudósítónk

KÁRPÁTALJA VOLT A DÍSZVENDÉG

Szeptember 5–7. között immár 12. alkalommal tartották meg A Magyar Nyelv és a Magyar Könyv Ünnepe-t a Budai Várban. A Budavári Önkormányzat fővédnöksége alatt zajló háromnapos rendezvény díszvendége Kárpátalja és ezen belül is Munkács városa volt. A könyvünnepet hivatalosan Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár nyitotta meg. Dr. Nagy Gábor Tamás polgármester köszöntötte a résztvevőket, kiemelten az I. kerület testvértelepülésének, Munkácsnak a küldöttségét. Sente Vajk színművész elszavalta Kovács Vilmos *Ez hát a hon...* kezdetű versét, majd a munkácsi magyar iskola növendékei tájautentikus magyar népdalokat énekeltek. Ezt követően a rendezvény házigazdája, Lukács Bea és Nyakas Szilárd Munkács polgármesterét invitálták fel a színpadra. Lengyel Zoltán a Latorca parti város üdvözlését hozta Buda Várába. Örömet fejezte ki, hogy egy ilyen rangos kulturális eseményen mutatkozhat be Munkács városa. Beszámolt az aktuális ukrán helyzetről is, szomorúan említve meg, hogy már a szomszéd Wilhelm fiút is holtan hozták haza a harcterről...

A prózai részt újabb zeneti betét szakította meg, ezúttal a kárpátaljai Bravis kórus jeleskedett. Popovics Béla Magyar Örökség-díjas helytörténész, tanár Munkács magyar kultúrtörténeti emlékeit mutatta be. A honfoglalástól Trianonig tartó történelmi ívben jól szemléltette, milyen fontos szerepet játszott ez a vidék Magyarország ezeréves történetében. Vázolta azt is, hogy Kárpátalja 1920 előtt, mint külön tájegység, nem létezett, azt a győztes nagyhatalmak gonosz politikai fondorlata hozta létre. A pénteki kárpátaljai estet a Rusznaki zenekar előadása zárta.

Délután hat órakor Majnek Antal munkácsi püspök celebrált misét a Mátyás-templomban. Az ünnepi könyvsátrak között nézelődve a rangos kiadványok mellett ott találtuk a Várban székelő különböző kulturális intézmények kiadványait is. A Magyar Nemzeti Levéltár, az Országos Széchényi Könyvtár és a Hadtörténeti Múzeum a könyvünnep eseményeihez kapcsolódó rendezvényeit is ajánlotta. A Budavári Önkormányzat bemutató standjára kitett szórólapokon már erőteljesen meglátszott a közelgő helyhatósági választás kampányának lenyomata. Mellette Munkács Városi Tanácsának sátra sem töltött el felemelő érzésekkel. A munkácsi vár szuvenirboltjaiban tapasztalható giccskavalkádót sorakoztatják fel itt is, a vár és a település magyar

múltjára történő utalásnak a legkisebb nyoma nélkül.

Szombaton 17 órától *Barangolások Kárpátalján* címmel kezdődött az újabb tematikus blokk. Nyakas Szilárd Popovics Bélával beszélgetett. A társalgás megkezdése előtt a házigazda pár szóban bemutatta a Ketzal Kiadó gondozásában nemrégiben megjelent Kárpátalja útikönyvet, ezzel is irányt adva az ezt követő beszélgetésnek: miért érdemes Kárpátaljára látogatni? Popovics Béla élményszerű, magával ragadó beszámolót tartott szűkebb pátriájáról. Lelkesülten sorolta újra, mi mindenre lehet büszke a magyarság Kárpátalja vonatkozásában. Rávilágított a kapcsolódási pontokra, a Kárpát-medence egymástól távol eső vidékeit összekötő eseményekre. A Rákócziak, Kazinczy, a nyelvújítás, Petőfi, a Feszty-körkép – mind-mind egy fontos szegmense a magyar kultúrtörténetnek. Végezetül Popovics Béla mindenkit arra buzdított, hogy látogassa meg ezt a gyönyörű vidéket, ezzel is erősítve az összetartozás érzését.

A következő beszélgetés már kerekasztal jelleggel zajlott. A Litea Könyvszalon vezetője, Bakó Annamária három sikerkönyvet mutatott be, amelyeknek szerzőit is meghívta erre a beszélgetésre. Bakó Annamáriát tekinthetjük a könyvünnep vendéglátójának is, mert 12 évvel ezelőtt az ő kezdeményezésére indult el ez az esemény. Övetette fel először, hogy itt, a Budai Várban Hess András nyomdájának egykori színhelyén rendezzék meg a magyar nyelv és könyv ünnepét. Elsőként Baranyi András *Munkács. Ahogy nagy- szüleink látták* című kétnyelvű albumát mutatta be. A rendezvény házigazdája, Nyakas Szilárd elmondta, hogy a gyönyörű korabeli képeket nézve megtalálta a munkácsi kórházat, ahol született. Kiderült, hogy a műsorvezető szülei nyolchónapos korában hagyták el Munkácsot. Bakó Annamária elárulta, hogy a bemutatásra soron következő könyv nagyon közel áll a szívéhez, többek között azért, mert mint kiadó is bábáskodhatott Szigethy Gábor *Utazás Velencében* című könyve fölött. Harmadikként Skultéty Csaba nemrég megjelent visszaemlékezés-kötetét mutatták be. A *Vannak vidékek, fél-*

A MAGYAR NYELV ÉS A MAGYAR KÖNYV ÜNNEPE

Díszvendég: KÁRPÁTALJA ÉS MUNKÁCS

2014. szeptember 5-7. SZENTHÁROMSÁG TÉR

CSEMER BOGGIE SZALÓKI AGI DRESCH QUERTET SZÉLKIALTÓ

GYERMEKPROGRAMOK

Reggeli: Iskolák a Nemzeti Könyvtár, a Független Nemzeti Levéltár Országos Levéltárával. Következő: Iskolák a Székelykörtől és a Zsidóvárosig. A könyvünnepet a Magyar Könyvszalon és a Magyar Könyvszalon támogatja.

www.budavar.hu

tett kishazák – az én Ung megyei Nagykaposom című gazdagon illusztrált kötet igazi kultúrtörténeti kuriózum is. Skultéty Csaba a tőle megszokott módon anekdotázott, jó kedvre derítve a jelentős számú közönséget. Megtudhattuk többek között azt is, hogy szülei szoros baráti kapcsolatban voltak Márai Sándor szüleivel, de a 20 évnyi különbség csak évtizedekkel később, a gyermekkor felvidéki helyszínétől több száz kilométerre tette lehetővé a találkozást, amikor mindketten a Szabad Európa Rádiónál dolgoztak. Ezzel meg is történt a frappáns átvezetés az est következő programjára, a Szigethy Gábor vezette Márai Könyvszalon rendezvényére, amelynek keretében megemlékeztek a 25 éve elhunyt Márairól.

Reméljük, hogy a budai polgárok és a Budapest más kerületeiből idecsábult városlakók kárpátaljai élményekkel gazdagabban térhettek haza. Azoknak, akik már ismerték, jólesett egy kicsit feleleveníteni a tájat és az összetartozás érzését, akik pedig most ismerkedtek meg Kárpátaljával és Munkáccsal, remélhetőleg az a nyughatatlanság és vágy költözött a szívébe, hogy el kell menni, meg kell látogatni ezt a mostoha sorsa ellenére is mosolygva hívogató vidéket.

Tussay Zoltán

Kánai menyegző

1. És harmadnapon menyegző lőn a galileai Kánában; és ott volt a Jézus anyja;

2. És Jézus is meghivaték az ő tanítványaival együtt a menyegzőbe.

3. És elfogyván a bor; a Jézus anyja monda néki: Nincs boruk.

4. Monda néki Jézus: Mi közöm nékem tehozzád, oh asszony? Nem jött még el az én óráim.

5. Monda az ő anyja a szolgálknak: Valamit mond néktek, megtegyétek.

6. Vála pedig ott hat köveder elhelyezve a zsidók tisztálkodási módja szerint, melyek közül egybe-egybe két-három métréa fér vala.

7. Monda nékik Jézus: Töltsétek meg a vedreket vízzel. És megtölték azokat színg.

8. És monda nékik: Most meritsetek, és vigyetek a násznagynak. És vittek.

9. Amint pedig megízlelé a násznagy a borra lett vizet, és nem tudja vala, honnét van (de a szolgálk tudták, a kik a vizet meritik vala), szólítá a násznagy a vőlegényt,

10. És monda néki: Minden ember a jó bort adja fel először; és mikor megittasodtak, akkor az alábbvalót: te a jó bort ekkorra tartottad.

11. Ezt az első jelt a galileai Kánában tevé Jézus, és megmutatá az ő dicsőségét; és hívének benne az ő tanítványai.

Text.: Jn 2,1–11

János evangéliuma a legké-sőbbi Evangélium. A jánosi iratok keletkezésénél már volt Keresztyén Egyház, amelynek támadások között kellett megállnia és be kellett tölteni Jézus missziói parancsát és az egész történelmet. A próbákban való helytálláshoz és a küldetés betöltéséhez erő és bölcsesség kell. A szilárdság és a bölcsesség megszerzésének a módja: a tanítás és a tanulás (Jézus tanításait írja le). A tanítás érdekében Jézus sok szimbólumot használ (én vagyok az élet kenyere, a szőlőtő, az ajtó stb.). A szimbólumok értelmezése átvitt gondolkodást feltételez. Átvitlen gondolkodni csak a felnőtt képes. A gyerek csak mechanikusan tud kifejezni és értelmezni. János evangéliumában a szimbólumok használata megerősíti, hogy János elsősorban nem a tudatlan tömegeknek ír, hanem a már valamilyen tanulásban részesedett keresztyéneknek, akik képesek az átvitt gondolkodásra.

A kánai menyegző, mint Jézus földi működésének a nyitánya – ahol az első Jézus-i csoda történt – is egy szimbolikus történet, amely Isten boldog üdvkorszakának beköszöntésére utal. A csoda helyszíne (1): Kána, egy kis falu Názárettől, Jézus otthonától 13 kilométerre. Furcsa, hogy Isten boldog üdvkorszaka nem egy világva-

rosban, hanem ezen a kis eldugott településen mutatkozik meg először. Mert Isten Országa és az üdvösség öröme minden kis eldugott helyen és mellőzött (sőt, tönkretett és tönkrement) életben is beköszönhet.

1. A menyegző résztvevői

1.1. Márialeve, természetes módon, hívás nélkül ott volt (nem olvassuk, hogy Máriát meghívták volna). Ezért valószínű, hogy közeli rokonság volt Jézus családjá és a lakodalmas család között. Furcsa, ha Mária személye magától értetődően van jelen a lakodalomban, akkor hol van József? Miért nincs róla említés (és egyáltalán, Jézus további történetében miért nincs szó Józsefről)? Talán azért nem szerepel itt Jézus nevelőapja, mert már ebben az időben halott volt József. → Vannak olyan személyek, helyzetek, adottságok az életben, akik/ amelyek természetes és nem választható módon vannak jelen (család, környezet, munkatársak; de születési hely, idő, társadalom; illetve teremtési adottságok, testi és szellemi tulajdonságok és képességek stb.). Őket/ezeket el kell fogadni, és tudomásul kell venni, hogy függetlenül a karakterünktől, feljűk küldetésünk van, és jelen kell lenniük az életünkben. Nem véletlenül pont ilyenek vagyunk és pont ez a környezetünk. Ha nem tudjuk ezt a teremtési ren-

det elfogadni, akkor képtelenek vagyunk békeességben lenni, és örök elégedetlenségünkkel csak mérgezőnk és rombolunk. A megelégedettség és a hasznos lét feltétele: a (személyes) teremtési rend (környezet és adottságok) elfogadása és az azzal való megbékélés. Pl.: valamikor a rend elfogadása csak olyan egyszerű dolgokban nyilvánul meg, hogy elfogadom, nem én vagyok a főnök, és a főnököm utasításait végrehajtom. Elfogadom, hogy vannak szüleim, és nekik nem felelek, és nem duzzogok, hanem engedelmeskedem. Elfogadom az egyházi vezetőséget, és őket nem szídom, hanem alkalmazkodom döntéseikhez.

1.2. Jézus és a tanítványok meghívás által kerülnek a menyegzőre. Mert az akkori emberek együtt látják ezt a csapatot, és nem különkezelik Jézust a tanítványoktól. → 1) Jézus nem természetes módon van az emberrel. Ajézussal való közösség nem születik az emberrel. Jézust meg kell hívni az életünkbe. 2) De Jézust csak a tanítványaival lehet meghívni. A Mester és tanítványai elválaszthatatlanok egymástól. Jézust együtt láthatják velünk? Minket együtt látnak Jézussal? Látszik-e rajtunk (a beszédünkön, a magatartásunkon, a jóindulatunkon, a szeretetünkön stb.) a Mesterrel való közösség? Mi együtt látjuk és elfogadjuk Jézust és a tanítványait? Mi Jézussal együtt elfogadjuk az egyházat? Magányos, csak Jézussal kapcsolatot tartó keresztyénség nincsen.

2. Probléma és kezelése

2.1. Probléma: elfogyott a bor (3/a). Természetes (nincs bizonygatva, hogy milyen módon és folyamatban, csak természetes módon kijelenti a szöveg a bor elfogyásának tényét). Mert mindig elfogy a bor, ami a világi boldogságot jelenti. → Mindennek lesz vége. Mert mindennek rendelt ideje van. Az örömnak és a bánatnak is. Nem érdemes a felelősöket keresni. Csak a következményeket levonni. 1) Természetes dolog, hogy ami a világi boldogságunkat jelenti, egyszer megszűnik. Erre számítani kell. Ha nem számítunk az öröm (egészség, fiatalság, szép idősorok, barátságok, siker stb.) megszűnésére, akkor a megszűnés végzetes törés is lehet (letargia, depresszió, öngyil-

kosság). De ha számítunk az öröm végére, akkor a végzetes törést elkerüljük, illetve megtanuljuk azt értékelni, ami adatott belőle. 2) De a bajjal szemben a vég örömhír. Mert lesz vége minden feszültségnek, kudarcnak, tehernek, elnyomásnak, igazságtalanságnak személyesen és közösségekben, egyénnél és nemzetnél, világban és egyházban stb. Ebben a világban természetes a vég. A véget természetesen és nem végzetesen kell kezelni.

2.2. Problémamegoldás: Mária Jézus elé tárja a problémát (3/b). Nem a megoldásba segít be (nem szabja meg, hogy mit tegyen Jézus a problémával, miként oldja azt meg). Sőt, még a problémamegoldás tényét is Jézusra hagyja. Tehát az is Jézus dolga, hogy megoldja vagy sem a felvetődött problémát. → 1) Meg kell tanulni nem okoskodni és Öt kioktatva Jézus elé tárni a problémát. 2) Még azt is Reá hagyni, hogy megoldódik-e a gond vagy megmarad. Mert olyan is van, amikor Jézus meghagyja a problémát (a problémamegoldást, betegséget, állapotot stb.), hogy alázatban tartson bennünket, és rajtunk keresztül mutassa meg Isten a hosszútávú útját. Pl. Pál számára maradt a tövis.

2.3. Jézus durván elutasítja Mária közeledését (4). Mária számára ez egyhitpróba volt. De Mária ennek ellenére csak Jézustól várta a megoldást, mert a szolgálkat utasította, hogy bármit tegyenek meg, amit Jézus mond. → 1) Itt az mutatkozik meg, amikor nem az ajándék, hanem az Ajándékozó a fontos. Istennel kapcsolatban kétféle ember van: aki Isten és aki az Isten ajándéka miatt van Istennel kapcsolatban. A hit mindig próbának van kitéve. Hogy kiderüljön, ki melyik kategóriába tartozik. A próbában mindig kiderül, hogy mi az Istennel való közösségünk alapja: az ajándék vagy az Ajándékozó. Aki az Isten ajándéka miatt van Krisztus mellett, annak kalmár hite van. Amikor azért adunk valamit Istennek, hogy adjon minékünk is valamit (do ut des). A próba, amikor nem teszi meg Isten azt, amit elvárunk Tőle. A próbában való helytállásnak az a jele, ha Isten látszólag elfordul is, és nem látszik rajtunk az áldás (mert nincstelenség, betegség, kudarc, gyász, szenved-

Kánai menyegző

des van), akkor is tudjuk mondani a környezetünknek (gyerekek, unokák, rokonok, testvérek, ismerősök, barátok stb.), hogy minden körülmények között tartásuk ki Jézus mellett („*amit csak Jézus mond, azt tegyék meg*”). Mária nagyon jó hitoktató volt, mert a) hiteles volt (minden elutasítás ellenére ragaszkodott Jézushoz, tehát bizonyosságot tett arról, hogy Jézus mindennél, még az ajándékainál is fontosabb) és b) előkészítette a környezetét a Jézus parancsának való engedelmességre (a szolgákat figyelmeztette az engedelmességre). A sikeres hitoktatás feltétele: a hitelesség; a célja: a Jézusnak való engedelmeség előkészítése. Nem több és nem kevesebb. Nekünk hiteles étellel elő kell készíteni a környezetünket az engedelmességre. Ez a hitoktatás legfőbb dolga („*amit mond néktek, azt megtegyétek*”) (5). Atöbbit, az isteni megszólítást hagyjuk Istenne. 2) Veszély, hogy az engedelmeséget nem a Jézusnak, hanem valaki/valami másnak készítjük elő (talán tudatlanul, mert azt az idegen valakit/valamit Istennel tévesztjük össze). Pl.: társadalmi etikának (minden emberi szokást tartás be), tradicionális egyházi szokásoknak (amit tettek az elődök, ahogy temettek, ahogy viszonyultak egymáshoz stb., teneked is így kell), közvéleménynek (ahogy az emberek megmondják, csak úgy viselkedhetsz), saját magunknak (amit én mondom és vélekedek, az a helyes és azt kell követned) stb. Nem szabad az engedelmeséget másnak, csak Jézusnak elkészíteni. Nem éri meg másnak engedelmeskedni. Csak Istennek szabad teljesen kiszolgáltatottnak lenni. Voltunk elutasítva Jézus által? Mégis tanítod-e, hogy Benne kell bízni? Mint Dániel barátai a tüzes kemence fenyegetésénél: „de ha nem tenné is...”? Ez a hit csúcsa.

2.4. Jézus nem marad tétlen (6–7). Nem nézi el a csődöt: Vedrek (80–120 l), melyekben víz kellett. Töltötték. Jézus borra változtatta. Ilyen pattogósan és szűkszavúan, mert nem tudjuk úgysem megérteni a csoda folyamatát. → 1) Isten nem marad tétlen, mert: a) a hit megmozdítja az Isten csodáját. A hitre mindig válaszol. Hisz Ő adta a hitet a szívünkbe (tehát nem a mi hitteljesítményünk kényszeríti Istent cselekvésre, hanem az Ő általa eltervezett cselekvés elfogadására készíti el a hitet a szívünkben). b) Isten együttérez. Nem engedi a szolgáit feleslegesen megszégyenülni. 2) Jézus így lép közbe, amikor már nincs emberi cselekvőlehetőség és teljesen nyilvánvaló lesz, ha valami történik, az nem embertől, hanem az Istentől jön. Ha Jézus közelbel, akkor az hatalmas csoda.

3. A csoda fogadása

3.1. A násznagy (9–10). Miután a szol-

gák a násznagynak viszik a bort, a násznagy, mint a legszakértőbb a bor kérdésében, hitelesíti, hogy az a legjobb. → Mert Isten tökéletest alkot. Nem csak félig, hanem a legjobban és teljesen megold valamit. Fontos, hogy a csodát fogalmazzuk meg és hitelesítsük. Pl.: írjuk le, vezessünk naplót, tegyünk bizonyosságot. Kiváltság, ha Isten minket választ ki a csodája hitelesítése érdekében.

3.2. Aszolgák (8/b–9). a) Nagyon szépen, szó nélkül engedelmeskedtek Jézusnak. Még akkor is, ha értelmetlennek tűnt a lakodalom közepén a lábmossó víz tárolására szolgáló kövedreket (6 db, min. 480 l) a település valószínű kútjából teleszállítani vízzel. → Isten akaratának célját nem tudjuk megérteni. A mi dolgunk elsősorban nem az értelem, hanem az engedelmeség. b) De amikor a násznagynak vitték a bort, akkor elmondhatták volna, hogy honnan jött a bor. De itt is hallgattak. A szolgák hallgatása pedig már káros volt. Ti. félrecsúszott a násznagy gratulációja. Mert a vőlegényt dicsérgette, hogy milyen gavallér a bor tekintetében („*minden ember a jó bort adja fel először, és amikor megittasodtak, akkor a silányabbat: te pedig ekkorra tartogattad a jó bort*”), pedig Jézusnak járt volna a dicséret. → Ha tudjuk a csoda forrását, akkor Istentől kell bizonyosságot tenni. Nem szabad elhallgatni Istent munkáját. Mi vagyunk azok a szolgák, akik tudjuk, honnan jöhet a megoldás (a családi, egyéni, lelkiismereti, kapcsolati, társadalmi problémákra). Ne hallgassunk, amikor bizonyosságot kellene tenni. Nem azt olvassuk, hogy mindenki hitt benne: csak a tanítványok hite erősödött meg. Nehogy miattunk ne kapja meg Jézus a dicsőséget.

3.3. A vőlegény. Csak elfogadja a dicséretet, és nem szól semmit. Talán a násznagy bejelentéséig nem is érzékelte a bor hiányát. De voltak olyanok, akik csendben az esküvőjére vigyáztak (Mária, aki kérdés nélkül Jézushoz megy az érzékelt hiány betöltése miatt; szolgák, akik engedelmeskednek, és nem okoskodnak; de legfőképpen Jézus, aki szereti az embereket, és együttérez velünk). → a) Ki kell igazítani azokat, akiknek jól megy, hogy Istennek adjanak hálát. Hogy megtudják, hányan vigyáztak az örömköze, és semmijük nincs, amit nem Istentől kaptak. b) De nekünk is olyannak kell lennünk, aki vigyáz a másik ember öröme, békéjére, becsületére. Még akkor is, ha nem hálálja meg, és azt sem tudja, mit tettek érte. Az önzetlen jót tevés az öröm forrása.

Radvánszky Ferenc
református lelképásztor
(Mezőkaszony–Bótrágy)

Ökumené: gyermekkorban kezdődik

Augusztus 10-én a Balazséri Református Egyház közösség területén ünnepélyes keretek között megnyitotta kapuit a Szivárvány játszótér. A létesítmény a helyi szülők és vállalkozók összefogásának eredménye. Az ünnepélyes avatás istentisztelettel kezdődött. Nagy Szabolcs beosztott lelkész prédikációjában, a szentírást idézve, a szivárvány szimbolikus jelentéséről, a gyermekeinkről való tudatos gondoskodásról és felelősségvállalásról beszélt. Egressy Miklós jánosi–balazséri görögkatolikus parochus hangsúlyozta, hogy valamennyi közösség életében fontosak azok az események, amelyek a jövőt építik. A gyermekekhez intézett szavaiban a közös játék során kötött barátság jelentőségére hívta fel a figyelmet.

Barta Márta, jánosi polgármestere példaértékűnek nevezte Balazsér lakosságának összefogását, és reményét fejezte ki, hogy a jövőben több hasonló kezdeményezés valósul meg járásunkban. Köszönetet mondott valamennyi támogatónak, valamint a kivitelezésben részt vevő lakosoknak a község jövőjének építése érdekében kifejtett önzetlen fáradozásukért.

Simon Sándor, a Bereg Camp igazgatója, a Zsoltárok könyvéből idézve, Isten ajándékának nevezte a gyerekeket. Kiemelte: a szülők felelőssége az, hogy milyen emberré válnak majd a későbbiekben.

Köszöntötte a megjelenteket Szabó Gyula, a helyi gyülekezet presbitere, a játszótér létrehozásának kezdeményezője is, aki beszámolt a létesítmény kialakításának menetéről. A kezdeményezés 10–15, nagyrészt helyi magánvállalkozó anyagi támogatásának, valamint közel 70 önkéntes összefogásának és munkájának köszönhetően valósulhatott meg. A kivitelezés mintegy másfél hónapot vett igénybe. A közel 35 ár területen sportpályák (futball, kosárlabda, röplabda), korszerű csúszdák, hinták, homokozók szolgálják a gyerekek felhőtlen szórakozását.

Ezután a község gyermekeinek egyházi tematikájú verses-énekes előadását tekinthették meg a résztvevők.

A játszótér hivatalos megnyitását szimbolizáló szivárványszínű szalagot Egressy Miklós, Barta Márta és Simon Sándor vágták át (*a képen*), ezt követően a gyermekek birtokba vehették a létesítményt. A Szivárványt a gyerekek felekezettől függetlenül reggel 8-tól este 8 óráig (kivéve az istentiszteletek ideje) látogathatják szülői felügyelet és felelősségvállalás mellett.

Tudósítónk

Kerületi családi csendesnap Nagyberegen

Tartalmas, sokszínű és áldott alkalmat választottak, akik augusztus 23-án elmentek Nagyberegre, a Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) kiemelt programjára, s egyben a kárpátaljai magyarság legnagyobb tömegeket megmozgató rendezvényére, a családi csendesnapra. A résztvevők száma megközelítette a hatezer főt. A rendezvény otthonául választott nyolcszáz éves község főterével, iskoláival és egyéb intézményeivel együtt alkalmas helyszínt biztosított a központi előadásoknak és a szemináriumoknak.

Az eseményt megtisztelte jelenlétével Balog Zoltán, Magyarország Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetője, Novák Katalin család- és ifjúságügyért felelős államtitkár, Soltész Miklós, az egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkár, Naszvadi György, az MNB főtanácsadója, Wetzl Tamás nem-

zetpolitikáért felelős helyettes államtitkár, jelen voltak a kárpátaljai magyar külképviseletek konzuljai, valamint magyarországi egyházi vezetők.

Zán Fábán Sándor, a KRE püspöke tartott nyitóáthitot. Imádsággal szolgált és a Magyar Református Egyház üdvözlétét közvetítette dr. Bölcseki Gusztáv, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke, szölt az egybegyűltekhöz dr. Vladár Gábor, a Pápai Református Teológiai Akadémia rektora, Aranygyűrus teológiai doktor.

Már hagyomány, hogy a családi nap főszínpadán bizonyágtétel is elhangzik. Idén Petrusinec Volodimir, a Máramaros-Ugocsa Egyházmegye főgondnoka beszélt nem mindennapi gyógyulásáról. Miután 36 évesen 4. stádiumban lévő rákos daganatot diagnosztizáltak orvosai, nem sok remény maradt atúlélésre, ma mégis tünetmentesen éli az életét. A háromgyermekes édesapa úgy gondolja, Isten azért tartotta meg, hogy az Ő dicsőségére szolgáljon életével.

A családi csendesnap főszemináriumát *A keresztyén ember felelőssége* címmel Balog Zoltán miniszter, református lelkész

tartotta. Az Ukrajnában kialakult helyzettel kapcsolatosan a miniszter hangsúlyozta: a kárpátaljaiak nincsenek egyedül, mert Magyarország nemcsak a szomszédban van, hanem itt van velük.

A központi események után tíz szeminárium közül választhattak a jelenlévők, amelyek általános vezérgondolata szintén az Isten dicsősége volt.

A délután folyamán a nagyszínpadon énekel dicsőítette az Istent a Mezővári Református Gyermek- és Felnőtt kórus, a KRISZ-együttes, a Hajnalcillag és a Hozsánna keresztyén ifjúsági együttes, valamint az Újbátyúi és Bátyúi Vegyeskar. A közös éneklést hagyományosan a Mezőváriból érkezett Kovács házaspár vezette. A családi csendesnapon felállított sátrakban ízelítőt kaphattunk a református egyház szerteágazó tevékenységéből, a kórház- és iratmisszió, a Lídia-műhely munkájából. Bemutakoztak a református líceumok, a beregszászi főiskolai gyülekezet, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia, a fogyatékkal élőkkel foglalkozó mezővári és hetényi otthonok, a Sámuel Alapítvány, a Magyar Református Szeretetszolgálat, a fiatalok által működtetett Tesó blog, Nagyberég község. A KRE Diakóniai Osztálya önkéntes egészségügyi szolgáltatással ingyenes vércukorszint-mérést végzett a családi napon.

A rendezvényen résztvevők biztonságáról ezúttal is a Derceni Egyházi Önkéntes Tűzoltóság gondoskodott.

A családi nap megvalósulását Kárpátalja minden református gyülekezte, valamint a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta.

Átadták Kárpátalja legkorszerűbb líceumát

A Nagyberegi Református Líceum (NbRL) nehéz helyzetbe került, amikor 2009-ben a település visszaigényelte az akkor lánykollégiumként és étkezdéként működő épületet. Még az év június 12-én a támogatók nevében Nigel Uden, az Angliai Egyesült Református Egyház moderátora, valamint Zán Fábán Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) püspöke és Csengeri János, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának akkori vezető konzulja lerakta az alapkövet, elhelyezték az időkapuszulát a leendő kollégium alapkövében. Öt évvel később, augusztus 23-án, a KRE családi csendesnapján Balog Zoltán, Magyarország Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetője és Zán Fábán Sándor, a KRE püspöke vágta át a nemzeti színű szalagot, megnyitva az intézmény új épületszárnyát.

– Aki iskolát épít, az maradni akar, és azt akarja, hogy mások is maradjanak, akik az iskolába járnak – fogalmazott a líceum új és felújított épületrészének átadásán Balog

Zoltán. A miniszter örömdetesnek nevezte, hogy Kárpátalján egy közösség kinötte a régi iskolaépületet.

Klajp Marianna, a kárpátaljai megyei oktatásügyi hivatal vezetője megköszönte azok támogatását, akik segítettek az építkezést. Mint mondta, a NbRL diákjai nemcsak arról nevezetese, hogy európai minőségű oktatásban részesülnek, hanem arról is, hogy erős erkölcsi alapot kapnak ebben az intézményben.

A Magyar Református Egyház Zsinatának, valamint a Dunántúli Református Egyházkerület elnökségének üdvözlétét és jókívánságait tolmácsolta Huszár Pál dunántúli református főgondnok.

Zán Fábán Sándor püspök beszédében visszatékkintett az építkezés éveire.

A Nagyberegi Református Líceum főépületét úgy építették tovább, hogy megmaradt eredeti jellege, és azon túl, hogy a település díszé lett, Kárpátalja legmodernebb gimnáziumává is vált. Az új kollégi-

um megfelel a kor elvárásainak, emellett olyan korszerű tornateremmel is rendelkezik, amivel korábban nem. A nagyberegi líceum a magyar kormány és a Magyar Református Egyház, illetve külföldi testvéregyházak támogatásával üljulhatott meg. A tanintézményben az idei tanévet 120 diák kezdte meg.

KH-montázs

Egyházkerületi tanévnyitó

A Kárpátaljai Református Egyházkerület 2014-ben is a beregszászi református templomban tartotta központi tanévnyitó istentiszteletét. Az eseményen a négy református líceum diákjai – több mint négyszázan –, oktatói, lelkészek, gondnokok, az iskolák, gyülekezetek hitoktatói voltak jelen, a mezővári gyermekek pedig a mintegy kilencezer, hitoktatásban részesülő kárpátaljai református gyermeket képviselték.

A tanévnyitó istentiszteleten Zán Fábrián Sándor püspök hirdette Isten ígését a 103. zsoltár válogatott versei alapján. „Áldjad, lelkem, az Urat!” – hangzott a zsoltáros szava. Még ebben a súlyos, háborús helyzetben, a gazdasági nehézségek közepette is van okunk ezt mondani: „Áldjad, lelkem, az Urat!”, mert nem feledhetjük, mennyi jót tett velünk, amiért hálát kell adnunk. Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár üdvözlő levelét Nagy Klára, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikai Államtitkárságának kárpátaljai referense olvasta fel.

Bozsik Béla beregszászi magyar konzul nagyra értékelte az egyházi iskolákban folyó munkát, hisz ezekben az intézményekben megtartják a nemzeti hagyományokat, és olyan értékrendet adnak át, ami az egyéni felelősségvállalásra épül.

Ez a tanévkezdés különleges időben zajlik – kezdte köszöntőjét Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, a megyei tanács alelnöke. 100 évvel ezelőtt kezdődött az első világháború, 75 éve a második világégés, Kárpátalja magyar férflakosságát hetven évvel ezelőtt hur-

colták el légerekbe. S mintha semmit nem tanult volna mind ebből az emberiség, a XXI. században ismét háborúznak. Kelet-Ukrajnában éppen tűzszünet van, de egyre több vérengzésre, kivégzésre derül fény... Felemelő érzés, hogy mi itt lehetünk, hogy olyan iskolákat építhetünk, ahol keresztyén értékrendben nevelik a fiataljainkat – mondta.

Orosz Ildikó, a Rákóczi-főiskola és a KMPSZ elnök asszonya úgy fogalmazott, hogy a közösség ereje, egymás segítése az, ami minket előre visz.

Jó úgy kezdeni a tanévet, hogy Isten áldását kérjük, hisz az Ő segítségével hatalmas dolgokat tudunk cselekedni – fogalmazott köszöntőjében Pál Sándor, a Magyar Református Szeretetszolgálat kuratóriumi elnöke, aki iskolakezdési csomagot és iskolatáskát adott át a líceumok diákjainak és a hit-tanos gyerekeknek.

Annak a közösségnek van jövője, amelyiknek erős a hite és jó iskolái vannak – hangsúlyozta Babják Zoltán, Beregszász polgármestere.

Nagy Béla, a KRE főgondnoka arra figyelmeztetett: nem mindegy, hogy milyen fiatalokat nevelünk, hisz ők jelentik a jövőt.

A tanévnyitón Tóth László lelkész beszámolt a KRE tanügyi bizottságának munkájáról, majd a líceumok diákjai egy-egy énekkel és verssel szolgáltak. Felemelő érzés volt hallgatni a Kovács Sándor és felesége, Erika által vezetett mezővári gyermekkórus tiszta szívvel előadott énekeit, ami igazi bizonyosságtételként hatott.

Az alkalom a Himnusz elénekülésével és püspöki áldással ért véget.

Koronavárosok találkozója

Június 22-én Viskén, a Viski Zöld Falusi Turizmus Szövetség szervezésében megtartották a Máramarosi Koronavárosok VI. Találkozóját. A rendezvénysorozat kezdetén ünnepi ökumenikus istentiszteletre került sor a református templomban. A találkozót színesítette a Kárpátaljai Népzenei és Néptánc Mesterképzésben részt vevő népzeneészek fellépése Pál Lajos vezetésével, valamint a Hosszúmezői Búzavirág Énekkar és a Pomázi Holdvilág-árok Természetjáró Kulturális Egyesület dalkörének közös előadása. A résztvevők megkoszorúzták a koronavárosok emlékoszlopát, majd elhelyezték a megemlékezés virágait Fodó Sándor, a neves kárpátaljai politikus sírjánál. A rendezvényt Jenei Károly viski lelkész áldása zárta.

Magyartanárokat díjaztak

Az 1997-ben Mezőkövesden alakult Magyar Szó Kárpátalján Alapítvány (elnöke dr. Pető József) július 5-én elismerésben részesítette azokat a magyartanárokat, akik eredményes munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy Kárpátalján a magyar szó, a magyar kultúra, a hagyományok még tisztábban, még erőteljesebben éljenek tovább. Adíjazottak: Braun Éva, Szeles Emma, Czébely Lajos, Gazda Erzsébet, Gulácsy Éva, Hidi Csilla, Huszti-Kacsur Andrea, Iván Éva, Jánosi Terézia, Katona-Mironova Berta, Kelemen Klára, Király Katalin, Kiss Zsuzsanna, Kovács András, Mészáros György, Perduk-Lator Ilona, Szabó Gabriella, Szántó Edit, Tóth Margit, Zékány Krisztina. Az ünnepségre Ungváron, a Nemzetiségek Házában került sor.

Egymással – egymásért

Ezzel a jelszóval július 24–28. között testvértelepülési találkozóra került sor a Jász–Nagykun–Szolnok megyei Berekfürdő köz- ségben, ahová valamennyi testvértelepülés, köztük Tiszapéterfalva is népes csapattal érkezett. A küldöttségek képviselői július 26-án részt vettek a Magyarok Kenyere program keretében Kenderesen megtartott ünnepségen, ahol az ünnepi felvonulást követően megáldották a megyéből, illetve a határon túlról érkezett adományokat. A Magyarok Kenyere programba az erdélyi Csíkszentkirály, a délvidéki Lukácsfalva, a felvidéki Krasznahorkaváralja, illetve az anyaországi Berekfürdő és Zalakomár mellett a Tiszapéterfalva község területén gazdálkodók is eljuttatták búzájukat. Ezután a kultúra és a gasztronómiaé volt a főszerep. A Tiszapéterfalvai csapat (főszakács Veres Csaba) finom borsccsal kedveskedett a vendégeknek, amelyet jól kiegészített a felvidéki juhtúrós sztrapsacka, illetve az alai krumplis dödölle csülökpörkölytel. Ajó hangulatú programot vasárnap Rúzsa Magdi koncertje zárta.

Ünnepi Könyvhét

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése 2014. június 12–16. között 85. alkalommal szervezte meg az Ünnepi Könyvhétet és hozzá kapcsolódóan a 13. Gyermekkönyvnapokat Budapesten. Az ünnepségre ellátogatókat széles könyvkiínlat, kedvezményes árak, koncertek, dedikálások és beszélgetések vártak. A könyvhét ideje alatt a kárpátaljai magyar könyvkiadók sátrában Dupka György, Csordás László, Kovács Sándor, Lengyel János dedikálták a közelmúltban megjelent műveiket.

Film-rekviem az elhurcoltak emlékére

Sieghard Rasendorf német mecénás és dr. Tóth Mihály, a Szolymai Emlékparkbizottság elnökének kezdeményezésére ukrán és orosz nyelven film-rekviem készült a *Kárpátaljai magyarok és németek internálása és deportálása 1944–1955 között* címmel. A 70 éve történt eseményeket feldolgozó alkotás dokumentumanyagának összeállításában többek között részt vett Alekszej Korszun, Dupka György és Zubánics László történész. Forgatókönyv- és szövegíró, illetve narrátor Oksana Golovcsuk, rendező-operatőr Oleksandr Griciv (Munkács). Tervezik a film német és magyar nyelvű változatának elkészítését is.

Szerelem két világ határán

A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban szeptember 6-án bemutatták Szép Ernő *Lila akác* című művének színpadi változatát.

A huszti származású szerző klasszikus regényének alaptörténetében Tóth Mancsi, a primadonnaálmokat szövögető kis varrónő a Városligetben, egy hatalmas lila akác alatt ismeri és szereti meg Csacsinszky Pált. Pali viszont Bizonyosné Lola iránt érez szerelmet. Az úriasszony azonban csak játékszernek tekinti és csapodár élvettségével hamar kiábrándítja. A felejteni akaró Pali Zsüzsü úr kaszinójában látja viszont Mancit, az új táncos csillagot. Mire rádöbben, hogy Mancsi hozta életébe a tiszta szerelmet és az ártatlan ifjúságot, a lányt már oroszországi turnéra viszi a vonat.

A zenés darab bemutatóját megelőző nyilvános főpróba után lehetőségünk volt elbeszélgetni Katkó Ferenc rendezővel.

A mezőkaszonyi születésű színész-rendező augusztus 29-én a Magyar Teátrumi Társaság III. Magyar Teátrum Nyári Fesztiválján két elismerést is átvehetett. Az eseményen a legjobb előadás díját az általa rendezett *Koldusopera* kapta, emellett a legjobb férfi mellékszereplő díját is Katkó Ferenc érdemelte ki Tigris Brown, London rendőrfőkapitánya megformálásáért.

– Röviden vázolná eddigi pályafutását?
– 1998-ban színművészi diplomát szereztem Kijevben. Ezt követően Szabadkára kerültem a helyi népszínház társulatához. Hét év után jöttem haza, utam a beregszászi színházhoz vezetett, itt dolgoztam három évet, majd szabadúszóként játszottam és játszom ma is Debrecenben, valamint a Békéscsabai Megyei Jókai Színházban.

Idén diplomáztam a kijevei színművészeti egyetem rendezői szakán. A Szarvason bemutatott *Koldusopera* tulajdonképpen a rendezői vizsgamunkám. Az említett a díjakat nem tudtam személyesen átvenni, mivel éppen itthon próbáltunk.

– Legyen szíves, beszéljen a *Beregszászban bemutatott darab*ról!

– A *Lila akác* az első olyan színpadi mű, amelyet Kárpátalján és Beregszászban rendeztem. Maga a felkérés arra vonatkozott, hogy mutassunk be egy olyan zenés darabot, amely már a címével is vonzza a közönséget. Olyan előadást szerettem volna, amelyben nem az aktuálpolitika kerül boncolgatásra, hanem elsősorban szórakoztató. Szempont volt az is, hogy a szerzőnek legyen kárpátaljai kötődése. Így esett a választás a huszti származású Szép Ernőre. Mivel a magyar költő, regényíró, újságíró, színpadi szerző nem írt kifejezetten zenés darabot, megzenésítettük a könnyedebb hangvételű *Lila akác* című szerelmes regényét. A művet korábban film formájában már kétszer is feldolgozták. Az 1934-ben készült filmhez írta Ábrahám Pál ismert operettszerző a *Lila akác* című klasszikus betétdalt. Ez az egyetlen, ami konkrétan műhöz íródott. Emellett megpróbáltam olyan betétdalokat válogatni, amelyek beleillenek a szövegkörnyezetbe, és tovább tudják vinni a jeleneteket, vagy tetőpontot adnak azoknak. A *Lila akác* című filmet 1972-ben rendezték újra, amelyhez Fényes Szabolcs közismert zeneszerző írta a slágerré vált dalokat. Tulajdonképpen a beregszászi előadást 90 százalékban a Fényes Szabolcs által írt számok teszik zenéssé. Elhangzanak például *Az egyik ilyen, a másik olyan, Szerdán tavasz lesz, Például te, En-*

gem a rumba döntöget romba, Ördögtánc, Holnap ki tudja látsz-e még? című betétdalok, élvezetesebbé téve a művet a közönség számára, annak érdekében, hogy akik eljönnek az előadásra, pozitív élménnyel térjenek haza. A darab zenei hangszerelése Kucsera Gézát dicséri.

– Milyen szakmai szempontokat vett figyelembe a rendezésnél?

– Rendezőként sokszor teszem fel a kérdést, kinek is készítünk darabot: magunknak vagy a nézőknek? Jőmagam úgy vélem: az előadás a nézőnek kell hogy szóljon. Nehéz megtalálni azt a középút, ami a szakmát is teljes mértékben ki tudja elégíteni, és a néző számára is szórakoztató. Vannak szakmailag kifogástalan darabok, amelyek a nézők számára nem elég érdekesek, mert túl elvontnak tartják azokat. A *Lila akác* megrendezésével az volt az elsődleges célom, hogy minél több nézőt csalogassunk be a színházba, akik, amíg az előadás tart, elfeledik a mindennapok problémáit, és egyszerűen csak jól érzik magukat. Az emberek sok jelenetben magukra ismerhetnek, ami az első szerelmet, a szerelmi csalódást, a kihasználást illeti.

– *Beregszászban hány alkalommal láthatja a közönség a színdarabot?*

– Remélem, a darab elnyeri a nézők tetszését, és nemcsak Kárpátalján, hanem idővel külföldön is bemutatják majd. Hogy itthon hányszor fogjuk játszani, az a nézők érdeklődésétől függ. Jőmagam szeretném, ha legalább féléves előadást megérne a produkció.

– *Tervezi-e, hogy a későbbiekben más darabot is rendez idehaza?*

– Két-három olyan ötletem van, amelyeket itthon szeretnék megvalósítani, ám ez nemcsak rajtam múlik, hanem a helyi színház vezetésén és a színészekén is, akikkel együtt dolgozom. Természetesen a nézőktől is függ, hiszen fontos, hogy milyen véleménnyel lesznek az első itteni rendezésemről.

A rendező mellett a darabban játszó színészek közül is megszólaltattunk néhányat. Őket az általuk megformált karakterekről, valamint a rendezésről alkotott szakmai véleményükről kérdeztük.

Bizonyosné, a főszereplő által idealizált férjes asszonyt Vass Magdolna alakítja. A színésznő hangsúlyozta: a párbeszéd részek esetében különösen fontos, hogy a színészek hitelesen, minél természetesebben, életszerűbben adják elő a szövegeket.

Lilit, az egykorművelt, ám idővel lecsúszott, iszákos lokállányt Orosz Melinda személyesíti meg. A színésznő kiemelte: az általa megformált lány mellékszereplő ugyan, ám pont ebben rejlik a szerep nehézsége is, hiszen a karaktert olyan hangsúlyossá kell tennie, akit a néző nem felejt el egyhamar.

Mindkét színésznő szólt arról, hogy a szöveg mellett az ének és a tánc hiteles előadása is megnehezítette a dolgukat, mivel azokat színészekként és nem énekesekként kell minél élvezetesebben előadni.

Természetesen a főszereplőt, a Csacsinszky Pált alakító Ferenci Attila színművészt is megszólaltattuk. Arra kértük, jellemezze az általa megformált karaktert és véleményezze a darabot. Mint mondta, a főszerepeket különösen nehézé teszi a vá-

lasztékos szóhasználatú szöveg, amelyet hitelesen és pontosan kell elmondaniuk a színészeknek. A közel kétórás előadás jelentős részét a két főszereplő, Tóth Mancsi táncosnő (Domareckaja Júlia) és Csacsinszky Pál szövege alkotja. Ferenci Attila megjegyezte, hogy a férfi főszereplő karakterét azért is nehéz hitelesen megformálni, mert vallomásokot kell érzelmi meggyőzően előadnia, szerelemről, vagyonról, csalódásról kell beszélnie. Ami a zenés részeket illeti, kiemelte, számára különösen kedvesek azok a darabok, amelyekben énekelnie kell.

A rendezővel való szakmai együttműködéssel kapcsolatban megtudhattuk, hogy Katkó Ferenc hosszú évek óta ismeri a darabban játszó színészeket, több előadásban is együtt dolgoztak, így könnyen szót ért a kollégákkal. A mostani közös munka is higgadt hangvételben, közvetlen véleménycsere formájában történik.

M. B.

Beregszászba látogatott Bayer Mihály

Június 27-én munkalátogatásra Beregszászba érkezett Bayer Mihály, Magyarország rendkívüli és meghatalmazott ukrajnai nagykövete, aki találkozott a város és a Beregszászi járás vezetőivel. Az értekezlet résztvevői megvitatták a gazdasági és a határ menti együttműködés főbb aspektusait.

Ukrajnának az EU-val való társulási szerződése aláírása kapcsán Bayer Mihály elmondta, hogy egy olyan lépésről van szó, amely új lehetőségeket tár ki mind Kárpátalja, mind Ukrajna előtt. Ugyanakkor leszögezte: egyelőre csak a politikai részből van szó. Ugyanis ahhoz, hogy eltűnjenek a vámhatárok Ukrajna és az EU között, időre van szükség, akár 5–15 évre is. Bayer Mihály véleménye szerint Ukrajna gazdasága nagy mértékű korszerűsítésre szorul, és továbbra is nyitott kérdés a korrupció elleni harc, az emberi jogok betartása stb. Az élet valamennyi szférájában törekedni kell az európai szabványok meghonosítására.

Beregszász vonatkozásában a diplomata elmondta: a fő hangsúlyt az államhatártól Munkács felé vezető kerülőút építésére helyezik. Ugyanis az EU-val való társulási szerződés aláírásának köszönhetően jelentős mértékben nőhet a Kárpátalján áthaladó teherforgalom. A csapi határátkelő átteresztő kapacitása pedig már nem képes megbirkózni a teherautók áradatával. Erre való tekintettel Ukrajna és Magyarország kormányainak egyik legfőbb feladata Kárpátalján a beregszászi kerülőút építésének befejezése.

Magyarország nagymértékben támogatja az ukrajnai humanitárius programokat is. Akormány többek között 33 millió forinttal járult hozzá a Majdán sebesültjeinek rehabilitációjához; anyagi támogatást nyújtanak a keleti régióból áttelepülteknek stb.

A vízumrendszer eltörlésével kapcsolatban Bayer Mihály elmondta: a társulási szerződés aláírása nem jelenti az Ukrajna és az EU közötti vízumkényszer azonnali megszűnését. Ez egy fokozatos folyamat, ugyanis Ukrajnának előbb teljesítenie kell minden ehhez szükséges követelményt. Az egyik ilyen a biometrikus útlevelék bevezetése. Az okmányokat előreláthatólag 2015. január 1-jétől igényelhetik majd Ukrajna állampolgárai.

e-j

II. Kárpátaljai Magyar Nagycsaládos Gyermeknap

A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) második alkalommal szervezett nagyszabású gyermeknapot a tiszapéterfalvai vidámpark területén. Az egész napos rendezvénysorozatra a Munkácsi, az Ungvári, a Beregszászi és a Nagyszőlősi járásból érkeztek családok. Elsőként az egyházak képviselői kértek áldást a családi rendezvényre, majd Török Dénes, a KMNE elnöke szólt az egybegyűltekhez.

A rendezvény énekléssel folytatódott, majd a Bagolyvár bábszínház előadása szórakoztatta a kicsiket. A nap folyamán színpadra léptek a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színészei is, előadásukban a fogtündér meséjét láthatták a gyerekek.

A vállalkozó kedvűek ügyességi vetélkedőkre és *Ki mit tud?* versenyen tehettek próbára rátermettségüket. Népszerű volt a bababörze is, ahol gyermekruhákat, játékokat és könyveket kínáltak eladásra. A nap folyamán a KMNE tagjai megoszthatták egymással gondolataikat a felmerülő problémákról, a további együttműködési tervekről, lehetőségekről. Az idei összejövetelt a tiszapéterfalvai Kokas Banda népzenei és néptánc előadása, valamint táncbázis zárta.

A rendezvényen lehetőségünk volt néhány szót váltani Török Dénes elnök úrral, akitől megtudtuk, hogy már több mint 180 nagycsalád csatlakozott az egyesülethez. A

KMNE májusban vásárolt egy 2,5 hektáros területet épületekkel Kovászó mellett, a Borzsa közelében, ahol kikapcsolódás, táborozás céljából közösségi házat szeretnének létrehozni a tagok számára. A terület meglehetősen elhanyagolt, rossz állapotban van. Jelen pillanatban folyik a felújítása.

Hagyományörző kézműves napok Kárpátalján

A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) július 21–26. között hagyományörző kézműves napokat szervezett. A Kárpátalja több településén (Nagybégány, Dercen, Nagydobrony, Halábor, Visk) megtartott rendezvénysorozat keretében a résztvevők betekintést nyerhettek nemzetünk népi mesterségeinek fortélyaiba, különböző kulturális és sportprogramokon, valamint ügyességi versenyeken vehettek részt.

Nemzetközi Duna-nap Kovászón

A Duna Európa második leghosszabb folyója, és a világon az egyetlen, amelynek vízgyűjtő területén 19 ország osztozik. Évente június 29-én, a Nemzetközi Duna-napon a medence minden országában felhívják a figyelmet a folyó és vízgyűjtőjének értékeire. Azért választották ezt a dátumot, mert 1994-ben Szófiában ezen a napon írták alá a Nemzetközi Duna Védelmi Egyezményt, amelyhez 14 ország csatlakozott, köztük Ukrajna is.

Kárpátalján az ünnepnap egyik állomása immár hagyományosan Kovászó, a Borzsa folyó partján elterülő beregvidéki falu, ahol számos rendezvényre került sor. Többek között átadták a település központjában kialakított ivókutat, amely jó minőségű vízzel látja el a község lakóit. A 130 méter mély artézi kút kiváló vízhozammal és minőségi paraméterekkel rendelkezik. A komoly jelentőséggel bíró projekt a helyi községi tanács, az Európai Unió, a Tisza-medence vízgazdálkodási hivatala, valamint az Összukrajnai Ökológiai Liga Kárpátaljai Szervezetének összefogása révén valósult meg.

A tavalyinál jóval kevesebb a turista Kárpátalján

A Kelet-Ukrajnában zajló harci események, a bizonytalan politikai helyzet érezhető módon rányomták a bélyegüket a turizmusra is, elbizonytalanították a szülőföldünk iránt érdeklődő anyaországiakat. Csizmár Sarolta, a Verecke Tour Kárpátaljai Turisztikai Információs és Szolgáltató Iroda vezetője elmondta, hogy nagyon kevés a szűkebb pátriánkba érkező vendég. Zömében ukrajnai turisták látogattak el Kárpátaljára, elsősorban a Lemberg megyei, Rovnó környéki és kijevi utazási irodák szervezésében. Magyarországról idén nem érkeztek turistabuszok, csak elvétve volt egy-egy látogató. A média által sugárzott hírek hatására azok a vendégek, akik korábban jelezték, hogy ellátogatnak vidékünkre, lemondták a szállásfoglalást.

Tudósítók

100 évvel ezelőtt kezdődött az I. világháború

„Csak egy éjszakára küldjétek el őket...”

In memoriam: Gyóni Géza (Áchim Géza) evangélikus teológus hallgató, magyar költő
(Gyón, 1884. június 25. – Krasnojarszk, Oroszország, 1917. június 25.)

Elhanyagolt, zsebkendőnyi tér a Margit-híd budai hídfőjénél. Elhanyagolt emlékmű a tér közepén: romos mellvéd, összetört ágyú, s a törött zászló fölé védőn emelkedő sörényes oroszlán. Megkopott felirat rajta: Przemysl. S nem csak a felirat megkopott, megkopott az emlékezet is. Pedig akkoriban, 1914–15 fordulóján hányaszúró, feleség, testvér és gyermek imája szállt az ég felé: Istenem, csak ő menekülne meg, csak ő menekülne meg a halál torkából! Nem menekült!

A San folyó partján fekvő, lengyelek lakta város s az ott elterülő erőd a Monarchia galíciai frontjának legfőbb erőssége volt. Az orosz már a háború legelején, 1914 szeptemberében körülzárta, de a vár akkor ellenállt, és annak védői hősiiesen visszaverték az orosz rohamokat. A vár felszabadult, megmenekült, de csak ideiglenesen.

A második körülzárásra 1914. november 2-án került sor. Bár a vár védői burgneustetti Kusmanek Hermann gyalogsági tábornok parancsnoksága alatt, s főleg fogarasi Tamásy Árpád tábornagy tényleges vezette alatt mindent megtettek a vár védelme

érdekében, a hosszantartó körülzárás megpróbáltatásait nem tudták kivédeni. A 130 ezer főnyi védősereg és a hozzávetőleg 30 ezer civil lakos már 1914 végére felemészítette a vár élelmiszerkészleteit, s a „bevonultatott” 22 ezer ló is ekkor javarészt lőtáppal maradt. Ekkor megkezdődött a szisztematikus lóvágás, ami némileg enyhítette az ellátási gondokat, s a lőtáppal fogyását is mérsékelte. A tűzsérgy vontatását és egyéb szállítási feladatokat ellátó néhány száz lovat meg kellett tartani, s meg kellett tartani a kórházakban fekvő sebesültek és betegek tejjelátását biztosító kétszáz tehenet is. A liszt elfogyásával a kenyeret csontlisztből és faforgács-örleményből sütötték, a lovak elfogyásával pedig étlapra kerültek a városban fellelhető kutyák és macskák is. A helyzet 1915. március elejére tarthatatlanná vált, s nem csak élelmiszeri szempontból. A lőszer is fogyóban volt, s mind a kézfegyverek, mind pedig az ágyúcsövek sorra mondták fel a szolgálatot.

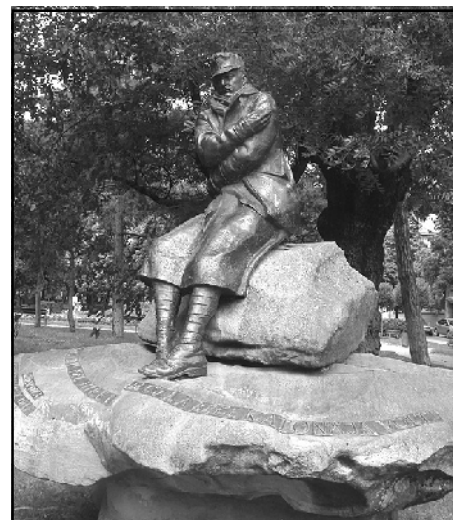
Szikratávirón pedig egyre csak érkeztek a kitartásra buzdító felhívások, ígérek, parancsok, de a felmentő sereg késett. Útját állta a szívós orosz ellenállás és a szokatlannul kemény, mínusz 30 fok alá szálló hőmérsékletű galíciai tél is.

Végül a védők 1915. március 19-e éjszakáján, még a sötétség leple alatt, megkísérelték a lehetetlent, a kitörést. Az agyonéhezett, lőszerhiánnyal küzdő, nyári köpenyben didergő katonák igen hamar elakadtak az oroszok többszörös ostromgyűrűjén, s visszafordultak a vár romjai közé. Ezután drámai események következtek. A védők az ellenség számára minden fontos iratot, okmányt, térképet, fegyvert, lőport és lőszer kezdtek megsemmisíteni. Végül március 21-én felrobbantották az erődítményeket, a San folyó hidjait és minden még megmaradt fegyvert, és másnap, 1915. március 22-én parlamenterek útján tájékoztatták a szemben álló orosz erők parancsnokát, Csisztyakov tábornokot a vár feladásáról.

A vár hat hónap óta tartó ostroma ezzel véget ért, s annak hozzávetőleg 130 ezres védőserege a végsőkig kimerülve orosz fogságba esett. Az Osztrák–Magyar Monarchia serege ezzel elszenvedte legnagyobb tragédiáját, amelyhez csak az 1943-as, Don melletti tragédia fogható, hiszen a fogságba esett 130 ezerből csak igen kevesen tudtak megszökni vagy túlélni az orosz fogolytáborok poklát.

Nem élte túl e poklot Gyóni Géza költő sem (aki unokatestvére volt a Bajcsy-Zsilinszky testvérek – Endre és Gábor – által meggyilkolt politikusnak, Áchim L. Andrásnak). Testvérével, Mihállyal ekkor jutott orosz fogságba. Mindketten a krasnojarszki fogolytáborban haltak meg. Mihály 1917. június 8-án, Géza pedig 33. születésnapján, 1917. június 25-én tért meg Isténéhez.

Dobai Miklós
Budapest

Gyóni Géza szobra Sopronban
Állította Káspár Hermina 1996-ban
Nagy Benedek alkotása

Az I. világháború kezdetének 100. évfordulójára emlékeztek Szolyván

A Szolyvai Emlékparkbizottság a kárpátaljai történelmi egyházakkal, valamint a magyar és német társadalmi szervezetekkel együtt június 28-án koszorúzással egybekötött megemlékezést tartott az I. világháborúban hősi halált halt magyar, osztrák, cseh és más nemzetiségű katonák emlékoszlopánál.

Dupka György, az emlékparkbizottság titkára megnyitó beszédében elmondta: fontos, hogy emlékezzünk a hősökre, akik egy esztelen háború miatt veszítették életüket. A Kárpátokban rengeteg magyar és más nemzetiségű katona vére folyt, erről több dokumentumfilm készült, több könyv jelent meg. A II. világháború előtt, az anyaországi kezdeményezést felkarolva, Kárpátalján is közel húsz magyarlakta településen állítottak emlékművet a magyar hő-

söknek. A háborúvesztés után több emlékműnek és sírkertnek pusztulás lett az osztályrésze – erre a sorsra jutott az ungvári első világháborús temető és a beregszászi emlékmű is. Csak a rendszerváltást követően lehetett újra emlékezni a hősökre, ekkor avatták újra a nagydobronyi első világháborús emlékművet, amelynek katonaszobrát – a megsemmisítéstől tartva – a falu népe a helyi temetőben ásta el. A Kárpátokban is ekkor kezdődött az első világháborús hadisírok felújítása, gondozása.

Zubánics László történész a háborúról, a Kárpátokban zajló csatákról mondta el gondolatait. Ezután a résztvevők az emlékmű talapzatán elhelyezték a tisztelet virágait. Amegemlékezés a Himnusz elénekelésével zárult.

A kárpátaljai Herkules

A közelmúltban Ivan Fircak „Kroton”, a kárpátaljai Herkules születésének 115. évfordulóját méltatták a Beregvidéki Múzeumban.

Mint ismeretes, a világhírű erőművész 1899. július 28-án született a történelmi Bereg megye (Ilosvai járás) Bilke nevű nagyközségében. Már gyermekkorában kitűnt nem mindennapi erejével. Húszévesen Prágában erőművészként és bokszo-lóként több versenyt is megnyert, majd a Herzfert cirkuszhoz szegődve artistaként dolgozott. Többször volt a Praha-Bubenec sportklub bajnoka, később pedig csehszlovák bajnok lett kézitusában és nehézatlétikában. A világ 64 országában fordult meg, többek között az Amerikai Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában, Németországban, Brazíliában, Franciaországban, Kanadában. Párizsban megnyerte a testépítők szépségversenyét, és súlyemelésben is 70 alkalommal állhatott fel a dobogó legfelső fokára. 1928-ban az angol királynő felkérésére Nagy-Britanniában összemérte erejét a szupernehézsúlyú ökölvívás akkori világbajnokával, John Jacksonnal. Győzelmét követően a királynő, valamint az eseményekről értesülők nevezték őt el Krotonnak, vagyis legyőzhetetlennek.

Mint birkózó és ökölvívó, sehol sem talált legyőzőre. Egyes források szerint – amint az a Beregvidéki Múzeumban is olvasható – egyik ilyen mérkőzésén súlyos balesetet szenvedett. Detroitban egy lengyel birkózó, bizonyos Breibart volt az ellenfele. Amikor Kroton átölelte és át akarta vetni a feje fölé, 120 kilós ellenfelével együtt a ringkötél egyik horgának esett. Súlyos koponyasérülést szenvedett. Nehéz műtéten esett át, beszakadt koponyacsontját platinalamezzel pótolták.

Súlyos sérülése után 1929-ben hazatért Kárpátaljára. A közeli csehszlovákiai és kárpátaljai városokban lépett fel. Idős

korában a bilkei tejszeparáló műhely vezetőjeként dolgozott, a hatalmas tejeskan-nakat mutatoujjával emelte fel és dobta fel a gépkocsira.

Vezetése alatt Bilke a kárpátaljai nehézatlétika fellegvárává vált. Több tucat súlyemelőt, ökölvívót nevelt, tanítványai sikert sikerre halmoztak a magas rangú megyei, köztársasági, országos versenyeken.

71 évesen hunyt el. Hogy nem élt meg magasabb kort, ebben nyilván szerepet játszott a fent említett súlyos sérülése.

1999-ben az Ilosvai járásban méltóképpen megemlékeztek születésének századik évfordulójáról. Azóta évről évre nagyszabású versenyeket rendeznek emlékére.

Sepa János igazgató elmondta, hogy országos viszonylatban a Beregvidéki Múzeum őrzi a leggazdagabb gyűjteményt Ivan Fircak életéről, munkásságáról. Az eredeti archív felvételek mellett megtekinthetők az erőművész személyes iratai, a munkásságát bemutató szakirodalom, valamint az a sisak is, amelyet magától az angol királynőtől kapott.

A megemlékezés alkalmával az erőművész utolsó tanítványa, Szergej Viner lépett fel, bizonyítva nem mindennapi életerejét, ügyességét és kitartását. A sportoló gyermekkorától csodálta a világhírű erőművészt, ezért fivérével együtt elhatározták, hogy felkeresik Krotont, és megkérdezik tőle, miként válhatnának erősekké. A sportember azt tanácsolta, hogy mindennap kitartóan eddzenek. A fiatalok komolyan kezdtek sportolni, aminek meg is lett az eredménye. A Viner fivérek hosszú időn át elismert fellépői voltak a moszkvai erőművészszínháznak. Szergej Viner nevéhez egy világrekord is fűződik, amelyet Moszkvában állított fel. Több mint 12 percig tartott törött üvegen fekvé 335 kg élősúlyt. A színházi éveket követően kovácsként is kamatoztatta erejét, ügyességét, megismerte a különböző fémek és ötvözeik tulajdonságait. Ismereteit később felhasználta az erőmutatványok során.

Az egykor szebb időket megélt sportember hangsúlyozta, hogy mára sajnos mindez a múlté. A 62 éves, nagyszülősi születésű erőember jelenleg Munkácson él, súlyosan csökkent látó rokkantná vált. Ennek ellenére tudását, ügyességét és figyelemre méltó erejét nem veszítette el. Erről a beregszászi rendezvény során a résztvevők is meggyőződhetnek: a nem mindennapi produkciók lenyűgözték a jelenlévőket, és bizonyították, hogy akaraterejével az ember, még csökkent látóként és mozgáskorlátozottként is, sok mindenre képes. Az erőművész ezt az üzenetet igyekszik átadni valamennyi hátrányos helyzetű embernek.

r-b

Rákóczi Zsigmond, a dinasztiaalapító fejedelem

„Ő adott az Rákóczi nemzetnek nagyságos nevet és böcsületet” – mondta róla udvari prédikátora a temetésén elhangzott búcsúbeszédében. Ki is volt ez az ember, aki a köznemesek közül az országbárók sorába emelkedett, s ha rövid időre is, Erdély választott fejedelemé lett?

Rákóczi Zsigmond 470 évvel ezelőtt, 1544-ben született az abaúji Felsővadászban, Rákóczi János zempléni alispán és Némethy Sára gyermekeként. Gyermekkoráról nagyon keveset tudunk, valószínűleg a nemesi ifjak életét élhette, bár a család anyagi helyzete nem engedte meg külszázgi taníttatását. Az 1500-as évek elején édesapja a Perényiek sárospataki udvarába adta, hogy elsajátítsa a korabeli műveltség alapjait. Itt a fiatalok az elméleti oktatás mellett felkészítést kaptak a vitézi életre is, hiszen mint udvari apródok részt vehettek kisebb-nagyobb csetepatékban hol a török, hol a királypártiak ellen, ahogy a politikai helyzet hozta.

Perényi Gábor hirtelen halálával a híres iskola feloszlott, az 1568-ban megkötött drinápolyi béke pedig véget vetett a nagy háborúknak, s hivatalosan is három részre osztotta fel Magyarországot. Ebben azonban az erdélyi fejedelmek nem nyugodtak bele, s így mindig akadt mód egy kis háborúskodásra. Rákóczi Zsigmond előbb Egerben szolgált, majd csatlakozott Bekes Gáspár csapataihoz, aki Báthori István ellenében szerette volna elfoglalni a fejedelmi trónt. Részt vett a szerencsétlen kimene-telű kerelőszentpáli ütközetben is, s egyike volt azon keveseknek, akiknek sikerült visszatérni a királyi Magyarország területére. 1577-ben az ekkor már híres katonát Rudolf császár kinevezte a szendrői vár főkapitányának, s ezen a poszton sikeresen védelmezte a lakosságot a budai és a füleki törökök támadásaitól. Kiemelkedő haditette, hogy még azon évben katonáival rajtaütött a szikszói vásár kirablásából hazatérő füleki törökökön, s szétverte őket. Olyan sikeresek voltak rajtaütései, hogy a budai pasa személyesen tiltakozott ellenük Ernő főherceg helytartónál. Sajnos, a legtöbb problémája a királyi kincstárral akadt, amely gyakran több hónapi zsoldjával is adósa maradt. E tartozásokat kiegyenlítő, az elmaradt 50 448 forint fejében kapta meg zálogbirtokul Sajólenkét, Szentkirályt és a tokaji uradalomból Szerencset, s ezzel megteremtette a későbbi birtokkomplexum alapját. Aktívan bekapcsolódott a lengyelországi borkereskedelembe is, ami igen szép jövedelmet hozott.

Pályája immár felemelkedőben volt; mint tekintélyes nemes megtaláljuk a királyi rovak (a hadiadó behajtói) között Gömörben és Borsodban. 1587-ben nagy fordulat következett be életében, ugyanis Mágóchy Gáspár felkérte unokaöccsei gyámjául. Ekkor került kapcsolatba vidékünkkel, mivel az árvák birtokolták a kb. 300 ezer holdas munkácsi váruradalmat. A gyámságból hamarosan házasság lett, mivel Rákóczi feleségül vette az árvák édesanyját, Alaghy Bekény Juditot. 1588. október 20-án Rákó-

Rákóczi Zsigmond, a dinasztiaalapító fejedelem

■ czi Zsigmondra szállt át a munkácsi uradalom zálogjoga, amelynek egyévi jövedelmét 97 936 forintra becsülték. A birtokot hatalmas erdőségek borították, de a síkságon földműveléssel is foglalkoztak. Bár a vártartomány 260 adózó portával rendelkezett, az új birtokos kenéz családokat telepített az eddig még érintetlen területekre, hogy ezeket is művelés alá fogják. A jövedelmek java részét a vár felszerelésének korszerűsítésére fordította. Ugyanebben az évben a pozsonyi országgyűlés kinevezte Forgács Simon és Révay Péter mellé a magyarországi bevételeket felülvizsgáló bizottságba, majd a munka befejezte után, 1580-ban a fontos végvár, Eger kapitányává. Rákóczi rettenetes állapotban találta az erősséget, ahol már hónapok óta nem volt zsoldfizetés, s ezért a legénység nagy része megszökött, a megmaradtak lázongtak, önbíráskodtak. A parancsnokságot átvevő főkapitány először a fegyelmet szilárdította meg, majd hozzálátott a vár gazdaságának rendbehozatalához. Az egri püspöki birtokból, valamint az egyházi tizedből és földesúri szolgáltatásokból származó összegeket a várórség felruházására, a vár falainak és bástyáinak kiépítésére használta fel.

Megbízása kísérlet volt arra nézve, hogy mennyire alkalmas egy magyar egy ilyen felelős poszt ellátására, ami 950 katonára irányításával, az egri püspökség birtokainak és Heves, illetve Borsod megyék kormányzásával járt. Katonái sokszor összecsaptak a szomszédos török várak helyőrségével. A kiváló szolgálat eredményeként született meg az a királyi diploma, amelyet a Liber Regius IV. kötetének 534. oldalán találhatunk, és Rákóczi báróvá való kinevezéséről szól: „Téged és örökösöidet és minden maradékokat ... a nemesek sorából és gyülekezetéből kiveszünk, és Magyar Királyságunknak és alája tartozó részeinek bárói vagy mágnásai sorába és gyülekezetébe az előbb mondottat bevedendőnek és hozzászámítandónak véltük ...”

Egri főkapitányként részt vett a szikszói ütközetben, amelyben a fehérvári bég által vezetett török sereg vereséget szenvedett. Hithű kálvinistaként nem feledkezett meg a lélek műveléséről sem, többek között birtokán, Vizsolyban nyomtattatta ki bibliafordítását Károli Gáspár. Könyveket is gyűjtött, támogatva a magyar nyelvű könyvkiadást. Első házasságából egy lány született, Erzsébet, akit Homonnai Drugeth Bálint vett feleségül. Rákóczi Zsigmond Alaghy Bekény Judit halála után 1592-ben ismét megnősült, most Erdélyből, a Kemény-rokon fejedelmi tanácsos Gerendi János lányát, Annát vette feleségül. Ebből a házasságból három fiú született: V.(I.) György, a fejedelem, V. Zsigmond és IV. Pál, az országbíró.

A tizenöt éves törökellenes háború során rengeteg csatában vett részt. Ezért, illetve a királynak nyújtott anyagi segítségért I. Rudolf császár 1597. május 27-én ki-

bővítette a Rákócziak címerét, amely ekkor kapta meg ismert formáját. Gerendi Anna halála után harcostársa, Chapy Kristóf özvegyét, Telegdy Borát vette el, aki kiskorú lányát, Chapy Zsuzsát vitte a házasságba. A háború lassan áttolódott Erdélybe is, közben pedig pestisjárvány dühöngött, ezért Rákóczi visszahúzódott birtokaira. Feszült volt viszonya Basta tábornaggal, a fővezérrel is, aki megakadályozta, hogy megszerezze Tokajt.

Tokaj helyett azonban sikerült megvásárolnia a zboró-makovicai uradalmat Janusiustól, a litvániai Osztrog hercegétől, akire feleségéről, Seredy Zsuzsáról háramlott. Ekkor szűnt meg a Mágóchy-gyámság is, s át kellett adni Munkácsot, holott 32 falut ő építtetett, s teljesen felújította a várát.

A Kamara is szeretne volna megszerezni birtokait, vejével, Homonnai Drugeth Bálinttal együtt hatalmaskodás címen perbe fogták. Ez volt az egyik kiváltó ok, amely Bocskai táborába sodorta őket.

Az 1604-es országgyűlésre Ecsedi Báthori István országbíróhoz hasonlóan nem ment el. A császári katonák hatalmaskodása, a protestánsok üldözése és a konfiskáló perek végül is kipattintották a Bocskai-felkelés szikráját. Bár Bocskai többször írt neki, Rákóczi nehezen szánta rá magát a megjelenésre Kassán. Csáky Istvánnal együtt vállalkozott a közvetítésre a császári udvar felé, bár kevés szerencsével.

Birtokán, Szerencsen rendezték 1605 áprilisában azt az országgyűlést, amely Bocskait Magyarország fejedelmévé választotta. Miután Erdélyt is sikerült elfoglalnia, a fejedelem Rákóczit küldte oda kormányzóul. Mint kitűnő szervező, képesnek látszott a feudális gazdaság és a társadalom zilált viszonyainak helyreállítására, ugyanakkor „Homo novus” (új ember) lévén Erdélyben, nem veszélyeztethette Bocskai pozícióit. A katonai és pénzügyi kérdésekben a fejedelem személyesen döntött, így Rákóczira csak a kormányzás feladata maradt.

A bécsi béke elismerte Erdély szabad fejedelemségválasztó jogát, amellyel a rendek éltek is Bocskai halála után, annak kijelölt utódja ellenére, az ország történelmében egyetlen alkalommal, minden külső befolyás nélkül, szabad akaratukból fejedelmé választották Felsővadászi Rákóczi Zsigmondot. A fejedelmi trónra ketten is pályáztak: volt veje, Homonnai Drugeth Bálint és Somlyai Báthori Gábor. Ez utóbbi volt a veszélyesebb, hiszen a Báthori névvel és vagyonnal, valamint a hajdúk támogatásával komoly erőt képviselt. Bár a megválasztott fejedelemnek sikerült elérnie, hogy a szultáni athaméba az ő neve kerüljön Homonnai helyett, ennek ellenére helyzete mind Bécsben, mind Sztambulban ingatag volt. Alig egyéves fejedelemsége alatt rengeteg intézkedést fogantatosított, egy százsz krónikás az alábbiakat írta róla: „Idős, jámbor úr volt, jó

rendben tartotta az országot, és nem tűrte a katonák féltelenségét.”

1607-ben kitört a hajdúfelkelés, amely Báthorit támogatta, s alkalomadtán trónra is segítette volna, ha Rákóczi, mint reálpolitikus, nem akarván az ország pusztulását, le nem mond. Igaz, egy feltételhez kötötte, amely szerint Báthori Gábor cserébe fizeti számára Csáky István özvegyének azt az összeget, amellyel kiválthatja a szádvári és sárosi zálogbirtokokat, valamint Sáros megye tizedbérletét.

Ezek után megrakott társzekerek kíséretében 1608. március 7-én elhagyta Erdélyt. Innen új birtokára, Szádvárra utazott, amely korábban Bebek György sasfészke volt.

Bár a katonai parancsnokok és a kamara továbbra is fordultak hozzá pénzkölcsönzési kérésekkel, az országos politikától távol tartotta magát, különösen azok után, hogy a vele szembenálló Illésházy István és Thurzó György lettek a királyi biztosok.

Az 1608-as országgyűlésen már nem tudott részt venni; egyre inkább elhatalmasodott rajta a betegség; idejének javát Szerencsen töltötte. A halál végül is szülőhelyén, Felsővadászon érte 1608. december 5-én. Már Gyulafehérváron megfogalmazott végrendeletében három fiára hagyta vagyonát és hatalmas birtokait. Fiai, a Lorántffy-lányokkal kötött házasságuk révén, tovább bővítették azokat a Dobó birtokokkal, amelyeket örököltek.

Sírja fölé, amely a szerencsi Árpád-hegy tövében álló templomban volt, fiai vörös és fekete márványból pompás síremléket állítottak. 1644-ben II. Ferdinánd katonái felölték a sírt, amelyet végül 1848-ban a 10. zászlóalj honvédek állítottak helyre, tisztelve a Rákóczi-ház őse előtt.

Zubánics László

Szentéletű Ugrin (Magyar) Mózes, a szüzesség vértanúja

Június 26-án egy különös szentet tisztel az ukrán ortodox egyház. Egy olyan magyar származású szentről emlékezik meg, aki hajdan a kijevi Barlangkolostor lakója volt, és két testvérével együtt valamikor 1028-körül – még Szent István királyunk idejében – egy katonai delegációval ment a kijevi fejedelemből.

A kijevi Nagy Lavra Barlangkolostor paterikonja, amely megőrizte a szentek életrajzát és csodáit, megemlékezik Szentéletű Mózes atya életének erről az időszakáról, így erre a forrásra támaszkodva követhetjük végig a sorsát.

Ugrin (Magyar) Mózes testvérével, Györggyel Borisz fejedelem udvarában szolgált. A XI. század nehéz időszak volt a formálódó szláv állam történetében, mivel számtalan belvillongás és hatalmi vetélkedés jellemezte ezeket az évtizedeket. Egy ilyen belháború kapcsán Szvjatopolk pogány fejedelem meggyilkoltatta Borisz és Gleb hercegeket, és Borisz vértanút védve életét vesztette György is. A fejedelem kíséretéből csak Mózes menekült meg, aki Kijevben talált menedéket. Úgy tudjuk, hogy visszahúzódó, csendes életet élt. Valószínűsíthetjük, hogy ekkor határozta el életét vértelen áldozattal Krisztusnak ajánlania, és szerzetes lesz.

Mózes életében komoly fordulatot jelentett egy újabb háború, amit a Lengyelországból hazatérő Szvjatopolk vívott Jaroszlav fejedellel. A támadó elfoglalta Kijevet, és Mózes is fogságba esett. Lengyelországba vitették, ahol évekig nehéz kényszermunkát kellett végeznie.

Fogsága idején történt, hogy egy előkelő, gazdag özvegyasszony felfigyelt a szép termetű fogolyra, majd mint egy rabszolgát, háromezer aranytallérért megvásárolta. A magas ár, amit kifizetett a gazdag özvegyasszony, arra utal, hogy emésztő vágy kerítette hatalmába, és minden igyekezete arra irányult, hogy Mózeset ágyába vigye. Hamar ajánlatot tett Mózesnek, hogy hódoljon be neki, ígérte, hogy birtokolhatja őt, és minden javait. Ezt írja a kijevi paterikon.

Mózes azonban ellenállt, és nemet mondott az asszony akarátának, aki megharagudott és tömlöcbe záratta. Szomjúsággal és éhséggel gyötörtette. A szenvedély annyira elvette józan ítélőképességét, hogy ha nem lettek volna könyörületes szolgák, Mózes valószínűleg éhen halt volna a tömlöcbe.

A szolgák és fegyveresek átlátták a helyzetet, és megpróbálták Mózeset jobb belátásra bírni. Meg akarták győzni arról, hogy ez számára szerencse, nem szerencsétlenség, hiszen egy szép és gazdag özvegyasszonyról van szó, aki mindenét megosztaná vele. Akár tejben-vajban fürödhetne, és a nehéz vasat és éhséget felválthatná szép ruhákra, lakomákra, hatalomra, selyemágyra.

Ekkor Mózes a szolgáknak és az asszonynak is kifejtette véleményét, amit szintén megőrzött nekünk a régi feljegyzés:

„Ugyan ki az az ember, aki úgy venne nőül valakit, hogy behódolna neki, és utána meg tudná tartani Isten törvényét? A Szentírás azt mondja, hogy Isten törvényét Ádám mellőzte, amikor feleségére hallgatott, és behódolt neki, mert evett a tiltott gyümölcsből. Az lett az osztályrészük, hogy elvesztették a paradicsomot (Ter 3,1-19). Sámson története arra figyelmeztet, hogy Isten erejével legyőzhetetlen volt a maga korában. Am szenvedélye rabjaként hallgatott egy filiszteus asszonyra, aki megfosztotta a kegyelemtől és átadta elenségeinek (Bir 16, 4-21). De itt van mindjárt érettenítő példának Heródes király is, aki kárhozatba taszította magát, amikor egy parázna asszony kívánságának engedelmeskedve lefejeztette Keresztelő Szent Jánost, és fejét, mint eledelt, egy táiban körülhordoztatta (Mt 14,1-11). Hogyan lehetnék én szabad emberként egy nő rab-szolgája?”

Mózes hajthatatlan maradt. De az asszonyekkor azt mondta neki: „Férjem leszel, nem a szolgám, és élvezzük egymást, ahogy ez házastársaknál szokás.”

Mózes azonban megvallotta neki, hogy többre becsüli a testi és lelki tisztaságot, amit ő már egy életre megfogadott és Istennek ajánlott. Az Istennek tett fogadalmat pedig nem szabad feloldani senki és semmi hatására.

Ugy tűnt azonban, hogy ezek az érvek nem voltak elegendők a nemesasszony előtt, aki szenvedélye és a „paráznaság démona” miatt nem tudta megérteni a hallottakat. Mindenféle fortélyal próbálkozott, hogy Mózes szándékát megváltoztassa. Szép ruhát adott rá, lóra ültette, hogy bejárja vele uradalmát és birtokolt területeit, hogy gazdagságát látva, kívánságot ébresszen annak birtoklására. De minden próbálkozása hasztalan volt. Ekkor történt, hogy Mózes találkozott egy Áthoszról jött szerzetessel, akit megkért, hogy szentesítse Istennek tett fogadalmát. Az a szerzetes egy kolostorfőnök volt. Szerzetessé nyírta Mózeset, aki – mivel már hivatalosan is szerzetes lett – szerzetesi ruhában jelent meg az asszony előtt. Az úrnő éktelen haragra gerjedt, és parancsot adott kikötésére és megkorbácsoltatására. Mózes azonban szó nélkül tűrt a bántalmazásokat, és örült, hogy Isten olyan szenvedésre méltatja, amit az Üdvözítő Jézus Krisztus is elszenvedett az emberiség megváltásáért.

A nemesasszony ezután Boleszláv királyhoz fordult, hogy panaszt tegyen Mózesre, aki nem akar engedelmeskedni. A ki-

rály maga elé hozatta a szentéletűt, de ő sem tudta rávenni, hogy fogadja el a nő ajánlatát. A király attól félt, hogy Mózes példája más szolgákat is az uraikkal szembeni engedetlenségre készítet, ezért kiszolgáltatta őt az asszonynak, hogy az kedve szerint cselekedjen vele. Ekkor az asszony megparancsolta, hogy kasztrálják Mózeset, és minden nap száz botütéssel büntessék. Szentéletű Mózes atya bátran tűrt a megpróbáltatásokat és a kegyetlenkedéseket. Szüneteltetése közepette megjövendölte Isten büntetését, ami utoléri a királyt és úrnőjét is.

Ekkor Boleszláv király a szerzeteseket is üldözni kezdte, de hirtelen megbetegedett és egy nap múlva meghalt. Ezzel egyidőben lázadást tört ki, és nagy vérengzés kezdődött. Ebben a zendülésben meghalt Mózes úrnője is, így hat hosszú esztendő után megszabadult a kínzásoktól, és szabad ember lett. Kijevbe ment, ahol a Barlangkolostor alapítójának, Szent Antal atyának engedelmeskedve tíz évig némaságban és imádságban élve szellemi tökéletességre jutott.

Már életében észrevették, hogy a paráznaságtól és a testi vágyaktól szenvedő személyek, ha közbenjáró imádságot kértek tőle, megszabadultak a kísértéstől, és tudtak uralkodni szenvedélyükön.

2011-ben jártunk Kijevben és elzárándokoltunk a Barlangkolostorba is, ahol aláereszkehdettünk azokba a megszentelt járatokba, amelyek a föld alatt vannak, és ahol annyi szerzetes gyakorolta a szüntelen imádkozást.

Az egyik ilyen földalatti járatban, sok szent üvegtetejű koporsója között található Magyar Mózes ereklyéje is. Amint araszolgattam a sötétben, gyertyával a kezemben a sok zarándokkal együtt, feltűnt, hogy az egyik helyen milyen sokan állnak és meghajlásokat végeznek egy koporsónál. Szentéletű Ugrin Mózes ruhába öltöztetett teste feküdt ott, aki 1043-ban bekövetkezett halála óta immár ki tudja, hány ember kérését hallgatta meg a mennyből.

Magyar Mózes szent életű atya, György vértanú testvérével és Szent Efrém testvéröccsével együtt, a mi naptárunk szentjei is lehetnének, hiszen a nagy egyházszakadás előtt éltek, így bátran mondhatjuk, hogy az egységes Egyház bajnokai ők, akik ma is azért imádkoznak értünk, hogy eltűnjön az a békétlenség és megosztottság, ami világunkat jellemzi. Ők ismernek egy másik Országot, és tudják, mit jelent Krisztus békéje, ami nekünk annyira hiányzik.

Demkó Balázs György
görögkatolikus áldozópap, Eger

Muzsikus lelkek, lelkes muzsikuskok

A Borzsa Vári népi zenekar a Beregvidék első autentikus népzenei játszó együttese. Kovács Sándorral, a már számos sikeres fellépést maga mögött tudó zenekaralapítójával és vezetőjével Molnár Bertalan beszélgettünk.

– Kérem, mutassa be a népi zenekart!

– Népzenekezdő fiatalokból álló zenekarunk 2009 augusztusában a kisgyerekek népzenei táborában jött létre. Primása a fiam, Kovács Dániel (13 éves), másodhegedűsünk Barta Anna (14 éves), nagybőgő Szeles Zoltán István (18 éves) játszik, jómagam vagyok a brácsás. Az együttesünk énekese a lányom, Kovács Abigél, aki idén tölti be 9. életévét.

Hangszerelés tekintetében szinte valamennyi tájegység zenéjét ez az alapfelállítás jellemzi, így a zenekar összetételén egyelőre nem szeretnénk változtatni. Talán a cimbalom még jól jönne, és idővel a fűvös hangszerek (klarinét, furulya) is, de stílusosan szólva ez még a jövő zenéje. Mindenesetre szeretnénk majd olyan zenészekkel bővíteni együttesünket, akik több hangszeren is játszanak, és szükség esetén helyettesíteni tudják egymást.

– Milyen megfontolás alapján történt a névválasztás?

– Nem szerettem volna családi vagy keresztnévhez kötni az elnevezést, inkább az volt az elképzelésem, hogy formációnk neve a származás helyét tükrözze. Mivel mindannyian Váriban élünk, amelyet a Borzsa folyó szel ketté, úgy véltük, egybevonjuk a két tulajdonnevet, és Borzsa Vári zenekarként állunk ki a közönség elé.

– Kérem, ejtsünk szót a repertoárról!

– Kezdetben dél-dunántúli dalokat játszottunk, később erdélyi népzenevel bővítettük a repertoárt. A darabokat nagyrészt a népzenei és néptánc-táborok során ismertük meg és sajátítottuk el. A táborok jó alkalmat teremtenek az ismerkedésre, a kapcsolatteremtésre, de azt is lehetővé teszik, hogy bővítsük a repertoárunkat. Ennek köszönhetően ma már széki, kalotaszegi, szilágysági, valamint szatmári népzene is játszunk. Legutóbb pedig a Tiszapéterfalván megrendezett XIX. Kárpátaljai Népzenei, Néptánc és Kézműves Táborban megismerkedtünk a gömöri, mezősegi, magyarszovátai népzenevel, és néhány jellegzetes darabot el is sajátítottunk e tájegységek kincseiből.

– Honnan tudják beszerezni az autentikus zenedarabok elsajátításához szükséges szakirodalmat, kottát, hangzóanyagot?

– Nagyrészt ismeretség, folyamatos kapcsolattartás útján. A közelmúltban például a Hagyományok Háza munkatársainak jóvoltából kaptunk brácsakottát hanganyaggal, bőgő és hegedűmelléklettel. Az idén megrendezett *Altal mennék én a Tiszán...* népdaléneklési verseny alkalmával, mint felkészítő tanárt, megajándékoztak egy ötkötetes népdalgyűjte-

ménnyel, amihez hanganyag is tartozik. Az említettek mellett könyvtári kutatásaim során is találtam néhány népdalgyűjteményt, amelyeket fel tudunk használni.

Érdekességgé jegyezni meg, hogy kezembe került egy olyan népdalkönyv, amelyben népi dallamokra lejegyzett zsolnárok találhatók. Mára ezt az irányvonalat is követjük. Elkezdtük népi zenekarral játszani a református énekeskönyvben található magyar dallamokat annak érdekében, hogy a gyülekezetbe is belopjuk a népzenet. Itt említeném meg, hogy több dicséret engem is csak azután érintett meg, hogy hallottam azokat népzenei hangszerelésben. Megítélésem szerint a népi hangszerek sok esetben emberközelibb hangzásban szólaltatják meg a műveket, mint az orgona.

– Hogyan készülnek a fellépésekre?

– Mivel mindnyájunknak megvan a maga elfoglaltsága, a lehetőségeinkhez mérten általában kéthetente tudunk közösen próbálni oda-haza, Mezőváriban, Kárpátalja egyetlen kántortanítói szolgálati házában. A fellépések előtt azonban igyekszünk naponta gyakorolni.

– Hol mutatkoztak be eddig az együttes?

– Számos meghívásnak tettünk már eleget. Főként beregvidéki felkéréseink vannak, de játszottunk ungi és ugocsa településeken is. Több alkalommal szerepeltünk Magyarországon, a közelmúltban pedig eljutottunk Brüsszelbe, ahol az Európai Parlament épületében léptünk fel. Fellépéseink száma éves szinten 30–45 között van.

– Mi a tapasztalata, érdekli a mai fiatalokat a népzene?

– Azok a 11–12 éves kamaszok, akik alaptól más zenei műfajokat hallgatnak, és még nem ismerik a népzene lényegét, eleinte ódzkodva, fenntartásokkal viszonyulnak a mi muzsikánkhoz. Amikor azonban igazán „belekóstolnak” ebbe a zenei világba, és megérik annak lüktetését, hangulatát, vidámságát, élvezni kezdik a különböző tájegységek zenéjét, és az már nem idegen számukra.

– Köszönöm a beszélgetést, kitartást és további sikereket kívánok!

Közösségfejlesztés, együttgondolkodás – határok nélkül

Július 24-én a Nemzeti Művelődési Intézetben rendezte meg idei első tanácskozását a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal. Az eszme- és tapasztalatcserében a kerekasztalt létrehozó külhoni magyar köz-művelődési intézetek vezetői és fiatal munkatársai mellett részt vett Beke Márton, az Emberi Erőforrások Minisztériuma Közművelődési Főosztályának vezetője és Polyák Albert, a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai igazgatója, illetve munkatársai. Az értekezleten akulturális együttműködés egyes stratégiai elemei kerültek a középpontba.

A résztvevők a munkamegbeszélés során kiemelten foglalkoztak a közösségfejlesztés és a kreatív megismerő közösségi tevékenység módszereinek fejlesztésével. Szó esett többek között a képzésszervezés szükségességéről – felsőfokú posztgraduális és középfokú képzésekről az intézetek munkatársai, illetve regionális képzésekről a civil szervezetek vezetői, munkatársai számára.

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet Zubánics László elnök és Sipos Attila képviselték a tanácskozáson.

Hálózatépítés – közösségi kezdeményezések

Több mint háromszáz szakember részvételével zajlott le a Nemzeti Művelődési Intézet *Hálózatépítés – közösségi kezdeményezések* című IV. Stratégiai Konferenciája a Budai Vigadóban. Bemutatkoztak a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal intézményei, és megtárgyalták az együttműködés lehetséges kereteit. A kerekasztal történetét és általános céljait Huszár László, a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet igazgatója ismertette. Az együttműködést az intézmények 2013-ban újították meg, de az igazi fordulópontot és az érdemi közös cselekvés lehetőségét az együttműködési megállapodás aláírása jelentette. Az aláírók között ott volt Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke is, aki beszélt az intézet sokrétű munkájáról. Az elhivatott, civil szervezetként működő beregszászi intézet az Ukrajnában élő 151 ezer magyar kultúráját és hagyományait gondozza.

Tudósítónk

Volt egyszer egy Gyöngyösi István Irodalmi Társaság

1769-ben Ung vármegye székhelyét Nagykaposról áthelyezték Ungvárra. Elkezdődik Ungvár gazdasági és kulturális életének fejlődése, több iskola és gimnázium nyílik, egyre gazdagabb szellemi élet bontakozik ki a városban. Felépül az új vármegyeháza, a városi színház, középületek, szállodák nőnek ki a földből, szépül a város. Ez az előzménye annak, hogy 1906-ban Ungváron jött létre a Gyöngyösi István Irodalmi Társaság, amely a második világháború kezdetéig gyümölcsözően tevékenykedett. Névadója, Gyöngyösi István barokk költő 1629-ben született a ma már Ungvárhoz tartozó ősrégi településen, Radváncon. A költő szülőháza máig megmaradt. Édesapja, Gyöngyösi János táblabíró, jómódú birtokos. Édesanyja az Ugocsa vármegyéből származó Deák Kata. Gyöngyösi István a család ötödik fiúgyermeké volt. Ungváron a református elemi iskolában kezdte tanulmányait.

Ungvárról indult el a tudós jurátus, a tiszteletben álló alispán, a Wesselényi, Rákóczi, Zrínyi családok tanácsadója, a törökkel bölcsen tárgyaló diplomata. Hírnevét azonban nem megyei közszolgálati, sem politikai érdemei, hanem írói tehetsége hozta meg. Verses elbeszélő alkotásaiban kora neves embereinek mozgalmas életét, hősi tetteit, regényes házasságait írta le. Verseiben addig nem alkalmazott újszerű jelzőket használt. Írásaiban a magyar nemzeti érzéseket magasztalta. Korának legolvasottabb költője volt. Művei közül az ismertebbek *A Marssal társalkodó Murányi Vénusz*, amelyben megírta Wesselényi Ferenc és Széchy Mária szerelmét és boldog házasságát (1664), a *Poraiból megelevenedett Phoenix* – Kemény János erdélyi fejedelem és Lónyay Anna frigyének, tatár fogságba jutásának, kiszabadulásának és életének története (1693), *Ének Thököly Imre és Zrínyi Ilona házasságáról* (1683). *ARózsakoszorú* c. versben a vallásos érzelmek dominálnak (1690), a *Palinódium* címűben feltörek a hazafias érzelmek (1695). A későbbi költeményeiben az európai humanista ember szólal meg. Verseinek témái változatosak, eltalálta korának ízlését. Népszerű költő volt két évszázadon át. Tisztelői között volt Petőfi Sándor és Arany János. 80 éves korában, 1704-ben hunyt el. Csetneken helyezték örök nyugalomra.

Amikor 1906. november 10-én Ungváron megalakult az ung-vármegyei írókat és költőket tömörítő irodalmi társaság, egyértelmű volt, hogy Ungvár szülöttje, Gyöngyösi István nevét veszi fel. A társaság megalapításának gondolata, egy irodalmi tömörülést szolgáló egyesület létrehozása a magyar szó és írás széles körben történő terjesztése céljából már korábban, az *Ung* című hetilapban 1904. június 26-án megjelent cikk felhívásában felmerült.

1906. január 26-án Ung vármegye és Ungvár tollforgatói értekezletre gyűltek össze. Az értekezlet kimondta az irodalmi társaság létrehozásának szükségességét. A társaság megalapítása komoly szervezői

munkát igényelt. 1906. november 10-én a 36 alapító tag jegyzőkönyvben rögzítette a Gyöngyösi István Irodalmi Társaság megalakulását. Az alapító tagok között voltak Fülöp Árpád költő, a Drugeth gimnázium tanára, dr. Novák Endre, az ungvári Kapos utcai kórház alapítója. A megválasztott elnök székfoglaló beszédében meghatározta a társaság feladatát és célját. Kihangsúlyozta, hogy különös figyelmet kell szentelni a vidéken szétszórortan működő irodalmi erőkre, olvasó köröket kell szervezni a falu népe és a város munkásai részére.

1906–1918. között a tagok létszáma 57 főre nőtt, akik felolvasásaikkal, költeményekkel szerepeltek az őszi-téli hónapok első szombatjain tartott összejöveteleken, vándor felolvasásokat tartottak vidéken, emléktáblákat avattak, részt vettek az ország különböző településein tartott irodalmi ünnepeken, megkezdtek a vármegye műzeumának szervezését, és gazdag gyűjteményt hoztak létre. Fennállása alatt a társaság 4 évkönyvet adott ki, elősegítette a tagok műveinek kiadását, népszerűvé tette az irodalmi összejöveteleket, magára vonta az ország vezető irodalmi köreinek figyelmét, kapcsolatot tartott művészekkel, a Zádor orgonista és zongorista zeneművész család tagjaival, dalárdákkal, zenekarokkal, tudósokkal, köztük Lehoczky Tivadar archeológussal. A társaság tevékenysége nagyon szerteágazó és sokrétű volt.

1918 decemberétől 1939 novemberéig, a cseh fennhatóság ideje alatt a társaság nem folytathatta működését, mert nem önálló alapszabállyal rendelkező egyesület volt, csupán az Ung megyei Magyar Közművelődési Egyesület irodalmi szakosztálya. A cseh jogszabályok szerint alapszabályát be sem nyújthatta jóváhagyásra. A magyar kulturális életet új csatornákon kellett megindítani.

Azokra az időkre jellemző, hogy alulról, a nép és a polgárság köréből indul el a kezdeményezés. Kis társulatok, egyesületek alakulnak, amelyek igyekeznek ápolni a magyar kultúrát. A Gyöngyösi István Irodalmi Társaság Ungváron maradt tagjai irodalmi és népművelő tevékenységet folytattak. A magyar értelmiségiek rádöbrentek arra, hogy még egy naptárja sincs a kisebbségi magyaroknak. Kiadták a *Családi Naptár* című gyűjteményt, aminek nagy sikere volt. Ez a kalendárium volt az első termése a cseh megszállás alatti irodalmi életnek.

Ebben a nehéz időben tűnik fel Ungváron Mécs László nagykaposi premontrei plébános, a Gyöngyösi István Irodalmi Társaság tagja, korábban a budapesti *Élet* című szépirodalmi folyóirat munkatársa. A kisebbségi magyarság kulturális életébe való bekapcsolódása korszakalkotó. Mécs László mellett meg kell említeni Rácz Pál és Fülöp Árpád irodalmi tevékenységét, de nem feledkezhetünk meg a magas színvonalú, erőteljes, komolypublicisztikai munkát végző újságírókról sem, akik állták a sarat a kemény cseh cenzúrával szemben.

A csehszlovák időben a magyar értel-

miség nem politikai, hanem kulturális ellenállást folytatott. A magyar művelődés élni akarását bizonyította, hogy a cseh megszállás után pár hónappal működvelő gárda alakult, és magyar szindarabot adott elő az ungvári városi színházban.

Ebben az időben működött a *Mozaik* kultúregyesület, amelynek tevékenységében részt vett a Gyöngyösi Társaság majdnem minden tagja. A *Mozaik* szindarabokat rendezett, színiiskolát, irodalmi esteket, szabadegyetemi előadásokat, irodalmi matinékat szervezett. 1923-ban megrendezték a Petőfi-centenáriumot, Madách-, Jókai-, Rákóczi-emlékünnepeket tartottak. Plotényi Nándor híres hegedűművésznek, Liszt barátjának emlékére magas színvonalú megemlékezés volt Ungváron. A képzőművészek sem tétlenkedtek. Ijász Gyula nem csak festett, hanem aktívan részt vett a kulturális életben. Sajnos a második világháború alatt az összes festménye eltűnt. Ungváron, a Korjatovics téren lévő egykori házáról eltűntették az emléktábláját. Lánya, Szomorné Ijász Gabi, aki haláláig a parlamenti könyvtárban dolgozott, alapító tagja volt a Kárpátaljai Szövetségnek.

A magyar kulturális eseményeket kezdetől fogva görbe szemmel nézte a cseh hatalom. Ennek ellenére pezsgő művelődési élet folyt a településeken. Meg kell említeni az anyaországi *Gyöngyös bokréta* mozgalom hatását. Egy Bereg megyei kis faluból, Szernyéről indult el diadalútjára a *Szernyei Magyar Kaláris*. Szervezője Balogh Sándor református kántortanító volt, akinek Szernyén pár évvel ezelőtt a református templom udvarán szobrot állítottak. Komoly népdalgyűjtést végzett Szernyén és környékén, ahol a Szernye-mocsár zártága miatt megőrződtek a jellegzetes archaikus népdalok.

1938 után, amikor ismét Magyarországhoz tartozott Kárpátalja, a Gyöngyösi Társaság teljes szabadságot és elismertséget élvezett. Tevékenységüket széleskörűen kiterjesztették vidékre, mert 1920 után, amikor a csehek bezárták a magyar iskolákat, nagyon visszaesett a magyar nyelv, irodalom és történelem tudása. 1942-ben jelent meg a társaság negyedik évkönyve.

A háború után csak szájhagyomány útján terjedt a társaság híre. Jómagam édesanyámtól hallottam róla. Ő részt vett több programon az ungvári színházban.

Mivel Ungvár mellett, Radváncon áll a Gyöngyösi-kúria, (jelenleg postahivatal és lakások vannak benne) többször felvetődött az épület megszerzésének és magyar kulturális célokra történő hasznosításának ötlete. Itt létre lehetne hozni a Gyöngyösi István irodalmi és kulturális múzeumot, de az ungvári és környékbeli magyarok számára szellemi találkozóhely is lehetne. Anál is inkább, mert a rátelepítés következtében nagymértékű az asszimiláció. Az Ungvidék mára már szörvány.

*Zólyominé Vékassy Ilona,
a Kárpátaljai Szövetség Bácsényi
Miklós Alapítványának elnöke*

Gondolatok a Mindenhatóról

1969–1972 között évente megfordultam Magyarországon. Egyik rokonom elvitt a Ferenciek terén lévő Alkantarai Szent Péter templomba. Az alatt az idő alatt, amit a fővárosban töltöttem, gyakran egyedül is bementem ebbe a templomba. Szentmisére vagy csak imádkozni. Második és harmadik alkalommal is szívesen látogattam Istennek ezt a házáat, hallgattam Kozma Imre atya tanítását, ami lelkemnek feltöltődést nyújtott. Megerősítést, bizonyosságot kaptam az elveimmel, felfogásommal kapcsolatban.

Gyermekkoromtól kezdve vonzott a valóság. Érdekel, elbűvölt, fontos dologként élt bennem. Elválaszthatatlanul egymáshoz tartoztunk. Szüleimmel és testvéreimmel minden vasárnap együtt mentünk templomba. Ha az egyházi ünnep hétköznapra esett, akkor is, természetesen. Gyermekkoromnak ehhez a korszakához még egy különlegesség kapcsolódik. Apuka minden alkalommal adott pénzt a templom előtt ácsorgó asszonyoknak.

1970-ben egy kötelező tüdőszűrés alkalmával találtak valamit. Először Beregszászban kezeltek, majd beutaltak egy Fekete-tenger közeli szanatóriumba. Kaptuk a tablettákat. Ezen kívül gyógyterápiás foglalkozásokra is kötelezték a férfiakat. A terápia munka volt. Reggeli torna helyett árkot ásatunk velünk telefonvezeték lefektetéséhez.

Érdekeséggé említem meg: olyan épületbe kerültem, amelynek három szobájából a 12 beteg jó idő esetén – amikor nem esett az eső – a parkban a szabad ég alatt alhatott. A fák közötti vaságyakra vittünk matracot, lepedőt, párnát, pokrócot. Szép volt, jó volt, azonban akadt egy kis mellékzöngé. Nagyon párás volt a levegő. A szobában az ágyunkon a lepedőnk ezért volt nedves.

1971-ben „kis segítséggel” bejutottam a Korányi szanatóriumba Budapesten. 1972 júliusában ismét Magyarországra, a fővárosba érkeztem, látogatónak a nagynénémhez. A kontrolvizsgálatok eredménye rosszabb volt, mint 1971-ben. Akkortájt a Szovjetunióban a betegeknek maximum egy évig fizettek táppénzt. Ezért megoldásként sebészeti beavatkozást javasoltak az orvosok.

Milyen az élet – a Teremtő rendezi, elrendezi teremtményei sorsát!

Kozma Imre atyámmal még egy jövővel ajándékozott meg az Isten: dr. Vadász Imrével, aki azt írta, ne egyezzek bele a műtétbe. A bal felső csücsből ki akartak vágni egy szegumentumot. Mindenképpen jöjjen Magyarországra. Ha csak a műtét segíthet, azt itt is megcsinálják. Egyébként a műtét előtt bordát kell fűrészelni. A kárpátaljai tüdőgondozó diagnózisát, gyógy módját egyetlen magyarországi kórház sem veszi át, és ez fordítva is így van.

Dr. Vadász Imre kitűnő tüdőgyógyász, ismert név a szakmában. Az Országos Korányi Tbc és Pulmonológiai Intézetben a szervezési, módszertani és statisztikai osztályon dolgozott. Tudományos kutatással is foglalkozott. Ezen kívül az Erdei telepen

gyógyította a betegeket. Meghívott vendégként többször szerepelt a rádióban, a televízióban. Járt külföldön, jelen volt konferenciákon, kongresszusokon.

Folytatom Imre bátyám véleményét, levetét. Változtatni kell. Ajó eredményhez komolyabb gyógyszerre van szükség. Két út, két lehetőség van. Az egyik, hogy Nyugat-Európában élő rokon, barát, ismerős megvásárolja a gyógyszert, és eljuttatja Magyarországra, Budapestre. Aztán rokon, barát, ismerős átviszi Kárpátaljára, Beregszászba. Intézkedjem, hogy Budapestre kerüljek hosszabb időre: külföldön már bizonyított, bevált anyagot szereznek a gyógyításomhoz. A második variáció a megvalósíthatóbb. Le a kalappal a magyarországi doktorok előtt. A viselkedésük, szolgáltatásuk, lelkiismeretes munkájuk – jeles, kitűnő. No és az emberszeretetük.

Az előbbieken már említettem – egy kis segítség szükségeltetett ahhoz, hogy bejuthattam ebbe az elit intézetbe. Hogy jött össze? Egy kapcsolat teremtette meg. Az unokatestvérem egyik évfolyamtársának a rokona – Iván bácsi – ebben a szanatóriumban dolgozott. Ennyi. Ott és akkor jön, jelentkezik a segítség, ahol szükséges. Azok az emberek cselekednek így, akikben ég a vágy, hogy minél több társukkal tegyenek jót. Isten köztünk élő szolgálói.

Iván bácsi – Dr. Nyárády Iván, a Korányi Frigyes Tbc és Tüdőgyógyász Társaság titkára. A szervezési, módszertani osztályon volt az irodája.

Eszembe jutnak Kozma Imre atya szavai: „Mindenki fut és keresi a maga boldogságát, örömet, de így sohasem fogja megtalálni. Az örömet szenvedés, áldozat és boldogság egymást feltételezik. Csak annyi boldogságom lehet, amennyi készségem van arra, hogy a másikkal áldozatot hozzak.”

Volt a világon egy olyan szer, amely képes volt meggyógyítani a betegeket műtét nélkül. Budapesten éltek olyan orvosok, akik tudtak erről. Dr. Nyárády Iván és Dr. Vadász Imre emberszeretéből biztosították számomra a körülményeket – több hónapig maradtam ebben a híres szanatóriumban. A gyógyszer csak állandó orvosi felügyelettel volt alkalmazható.

A második variáció megvalósításának csupán csak a részfeladata teljesült azzal, hogy Magyarországra kerüljek. Rokoni látogatásra szovjet részről az útlevelem 30 napra szólt. Miként kerülhet sor így több hónapig tartó kezelésre? A Teremtő elrendezi segítségre szoruló teremtményei életét.

Az Erdei telepre kerültem, Imre bátyámhoz. Reménykedtem életem további pozitív alakulásában. Megkezdődött a gyógykezelésem. Kaptam orvosi igazolást, amit az unokatestvérem elvitt a budapesti szovjet konzulátusra, ahol egy hónappal meghosszabbították az itt-tartózkodásom határidejét. Margit havonta vitt újabb igazolást, de a konzulátuson minden alkalommal csak egy hónapot hosszabbítottak.

Minden hónapban egy nap hatszor vettek vért a vénámból. A vérvizsgálati lelet eredménye és egy bizottság tagjainak véleménye döntött arról, hogy kaphatom-e tovább ezt a gyógyszert.

Nagy dolgok történtek velem. Nem fizettem a gyógyintézetbe való bekerülésért, a helyért, az ágyért, a napi háromszori étkezésért, a vizsgálatokért, a gyógyszerért. Sőt! Dr. Vadász Imre elintéztette: egyszeri rendkívüli pénzsegélyt is kaptam.

A negatív események: a betegség, a puffadás megerősítették. Emelkedett a tüdőképeségem. A lelkem és az agyam érzékeny műszerként örült minden picinyke jónak, és nem zúgolódott, nem dühöngött, ha rossz ért. Ezt is elfogadtam, természetesnek tartottam, tartom.

1972. július 29. – 1973. január 31. – hat hónapi kezelés után meggyógyultam! Sem a bordámat fűrészelni, sem a tüdőmet megműteni nem kellett. A Megváltó gondoskodása irányította az életemet.

A Mindenható segítsége, csodatevő képessége létező valóság, ennek fényes bizonyítéka a gyógyulásom. A kezelések során a tüdőmről számos röntgenfelvételt készítették. Több doktor vizsgált meg és látta a filmeket. Arétegfelvételek megerősítették, igazolták a diagnózist. 1970-től 1972 augusztusáig nem javult az állapotom. Utána Budakeszin a Korányi szanatóriumban egy fél év alatt CSODA történt, VISSZAKAPTAM az EGÉSZSÉGEM.

Azok az emberek, akik nem hisznek Istenben, azt mondanák, imádk: „szerencsém” volt csupán. A „véletlenek sorozata” segített nekem. Szerintem a Teremtő, a Mindenható rendezi az emberek sorsát és a Világmindenséget.

1973. január 31-én hagytam el a kórházat. Elég jó munkát végeztek az orvosok, ha ma ezt megírhatom. Több mint négy évtized múlt el azóta. Örömeim csak az tudja igazán értékelni, akinek az Úr nagy betegség után meghosszabbította az életét. Kétszeresen örül és köszöni a ráadást.

Már említettem, hogy 1969-től évente visszatértem a fővárosba. Az egyik fontos és kedvenc helyem a pesti ferences templom volt. Egyre többen csatlakoztak Imre atya fegyvertelen csapatába. Sok egyetemista látogatta a ferences templomot, ahol Imre atya beszédeit hallgatták. Ezek a prédikációk hiánypótlók voltak az ifjúság számára. Ez jó hatással volt rám is: értelmem, lelkem gazdagította. Az akkoriban regnáló hatalom zaklatta az Imre atya közösségébe járó fiatalokat, többeket emiatt kizártak az egyetemről.

A budapesti ifjúság művelt elitjének a gondolkodásmódja, életformája magával ragadott. Azoknak a fiataloknak az életvitele, akik a lelkük ápolásával is törődtek. Egy alkalommal odamentem Imre atyához, és mondtam, hogy egy kisebb összeggel szeretnék hozzájárulni az adománygyűjtő akciójukhoz. Imre atya így válaszolt: „Köszönöm a kedvességét, ám Kárpátalján is akad elég rászoruló.”

Locker László, Szőlősgyőrök

Ki volt Róbert bácsi, a gazdag rokon?

Emlékszem, az '56-os forradalom utáni szabad-európás teenager party időszakában milyen gyorsan terjedt el a híre, ha valakinek disszidált a családtagja. Előfordult, hogy az illető két-három évtized múlva úgy jött haza látogatóba a hosszú Cadillac kocsijával, mintha egyenesen maga lenne Róbert bácsi, a gazdag rokon. Am hamar kiderült, hogy Nyugaton sem fonják kolbászból a kerítést, s bár jobban élt, mint mi idehaza a barakk szociban, azért mégsem róla nevezték el a gazdag nagybácsit.

Érdekes, hogy a gazdagság szinonimájaként Róbert bácsit emlegették, de senki sem tudta, miért éppen őt. Az elektronikus hálón aztán sok minden hozzáférhetővé vált, sok érdekes dologra fény derült. Egyik osztálytársam éppen a net segítségével bukkant rá, honnan is ered a gazdag rokont jelképező Róbert bácsi meseje, és elküldte nekem. Talán érdemes másoknak is megismerni.

... Az 1925-ös esztendő elején hosszú sorok álltak a budapesti szegényeknek meleg ételt biztosító inségkonyhák előtt, de a főváros vezetése beszüntette a működésüket. A helyzet óriási szociális feszültséget eredményezett, mert addig naponta 60–70 ezer ember kapott ingyen kosztot a fővárostól. Sipőcz Jenő polgármesternek kapóra jött, hogy egy külföldi üzletember felajánlotta, a város helyett majd ő maga fog ingyenes népkonyhát működtetni. A hollandiai vagyonára hivatkozó, török állampolgárságú, de orosz ruhát viselő öregúr megkapta a város kihaszorolásától tábori konyhai eszközöket. Nem sokkal ezután már az ő Kálvin téri ingyenkonyhájára álltak sorba a budapesti szegények, akiket ma hajléktalanoknak neveznénk. Robert Feinsilber, akit hamarosan Róbert bácsinak neveztek, rövid idő alatt megkerülhetetlen szociális intézmény lett. Önzetlen népszerű volt vagy szelármos kalandor? A jelek szerint mindkettő. A szegények apostolának nevezte a sajtó mindaddig, amíg 1930-ban tiltott uzsoratevékenység gyanúja miatt ki nem utasították az országból.

A gyermekkor is kalandokkal volt tele. Zsidó aranyműves családban született 1865-ben az Oszmán Birodalomhoz tartozó Jemenben. Alig hihető, hogy édesanyja mindössze 12 éves volt, amikor teherbe esett egy 13 éves fiútól. Akét kamasz megszökött otthonról, és egy Jaffába induló gőzhajóhoz eveztek, amikor a csónakban megszületett a kisfiuk. A török állampolgárság később megmentette az életét. A szülők Jaffában ékszerészként dolgoztak, majd amikor vagyonot gyűjtöttek, Hollandiába költöztek, ahol a foglalkozásuk után az anya felvette a Feingold, az apa pedig a Feinsilber nevet (színarany–színezüst). A család amszterdami gyémántkereskedők-

kel kezdett üzletelni, és hamarosan tekintélyes vagyont gyűjtöttek.

A lassan férfivá cseperedő Róbert nem érzett kedvet az aranyművességhez: az aranyifjak életét élte. A szülei pénzén utazgatott a világban, és a sorsát az oroszországi utazása pecsételte meg. Eljutott Leo Tolsztoj birtokára, ahol az író hatása alá került. Európai ruháját orosz ingre, zsidó valását pedig tolsztojánus kereszténységre cserélte. Ettől kezdve a szegények és elesettek támogatását tekintette fő céljának.

Nemsokára az Osztrák–Magyar Monarchiában telepedett le. Nem tudjuk, mikor került Budapestre, de már az 1910-es években találkozni lehet a nevével. Szó szerint embermentő munkával kezdte: a budapesti rendőrfőkapitány alkalmazásában öngyilkosjelölteket kellett lebeszélne szándékukról. 1916-ban már otthont létesített az öngyilkossági kísérlet túlélő nők számára, a világháború után pedig megszervezte a magyar hadifoglyok oroszországi felkutatását és hazautazását.

A történelmi Magyarország szétszabdálása után kialakult gazdasági válság óriási munkanélküliséget és szegénységet hozott hazánkra. Budapestre özönlöttek a rászoruló és az elcsatolás elől az ország közepe felé igyekvők. A fővárosi ingyenkonyhák előtt kígyózó sorok mindennaposá váltak.

1925-ben a város vezetése bejelentette, hogy a Feinsilber Róbert által átvett népkonyhák üzemeltetéséhez a főváros nem tud pénzt biztosítani, de engedélyezi neki a szeretetadományok gyűjtését. Azonnal megmutatkozott Róbert bácsi zseniális szervezőkészsége. Sorban megállapodott a budapesti piacok üzemeltetőivel és a vendéglősökkel, hogy zárás után összegyűjti az el nem adott, romlandó árut. Később a laktanyák ételmaradékát is ő szállította el. A sorban álló rászoruló köztül jó beszédű fiatalokat választott ki, akiket adománygyűjtő ügynökökké képzett ki. Az előre tervezett stratégia alapján ők jártak támogatásért a Róbert bácsi címlistájából megadott gazdagokhoz. Amikor Horthy Miklósné ezer pengő adományozott és ez szerepelt az írott listán, az ügynökök az arisztokratákat keresték fel, akik túl akartak tenni a kormányzó feleségén. Amikor pedig egy gyáros nyúlt mélyebben a zsebébe, a nagypolgárok között indítottak adományozói versenyt. A nem szívesen jótékonykodó vendéglősöknek és kereskedőknek azt ígérte, elintézi, hogy beírják a nevüket Budapest Aranykönyvébe, pedig ilyen valójában nem is létezett.

A gyarapodó anyagiak lehetővé tették, hogy Róbert bácsi már négy helyen ossza a meleg ételt. Aztán újabb jótékonyági programot kezdeményezett. Létrehozta az öngyilkosokat az életnek megmentő irodát, amely sajátos, ingyenes lelkisegélyszolgálatként működött. Tíz embere fog-

lalkozott a Turulmadárról lehozott vagy gyomormosáson átesett öngyilkosjelöltekekkel. A sajtó sokat cikkezett Róbert bácsiról. A *Magyarság* című lap 1929-ben még az életrajzát is megjelentette. Évekig nem kérdezett rá senki, miből tartja fenn az irodát, miből fizeti a szakácsokat, a fuvarosokat, az ügynökeket és az ételosztókat, ahogy arra sem, miből telik neki a sok külföldi utazásra és a New York palotában bérelt négyszobás lakása.

Egy budapesti kereskedő testvérpár feljelentette Róbert bácsit, mert uzsorakamatra adott nekik nagy összegű hiteleket. Ez a botrány 1930-ban tört ki, amikor a feljelentés szerint Feinsilber Róbert – a Londonban élő lánya nevében – 25%-os kamatra adott nekik 25 ezer pengő kölcsönt. Mivel a kölcsönt nem adták meg időre, elárvereztette a testvérek Klauzál téri házát. A nyomozás során kiderült, hogy a szegények jötevője a kevésbé szegényekkel nem volt annyira nagylelkű. A tiltott hitelezési tevékenységből úgy meggazdagodott, hogy 1930-as vagyonvizsgálata szerint hét budapesti bérház és két családi ház mellett Bécsben 150 ezer pengő, Londonban egymillió pengő megtakarítását tartották nyilván. A nyomozás a legnagyobb diszkréció mellett folyt, hiszen egyetlen jómódú adós sem akart a lapokban szerepelni. A pletykák így is elindultak: egyesek szerint az adományként felajánlott friss élelmiszer egy részét vendéglősök vették meg, és sokan panaszkodtak, hogy felajánlásaikért cserébe Róbert bácsi a nem létező Aranykönyvvel és más szívességekkel hitegette őket. Az ügy vádemelés nélkül zárult azzal az indokkal, hogy Feinsilber Róbert török állampolgárként nem vonható felelősségre, csak kiutasították az országból.

Róbert bácsi, a „szegények apostola” nem távozott messzire. Bécsben telepedett le, ahol Onkel Robert néven öngyilkosokat segítő irodát nyitott, és az osztrák rendőrség is együttműködött vele. Nemsokára itt is kitört a botrány. Kiderült, hogy pénz-zavarba került, mert bécsi gazdag kereskedőknek magas kamatra adott hitelt. Az őt felkereső magyar újságíróknak azt nyilatkozta a budapesti éveiről: „nem a szegényektől loptam, mert nekik mindig megadtam, ami kellett, csak okosan gazdálkodtam azokkal a morzsákkal, amiket a gazdagok juttattak.”

A közbeszédben ma is gyakran gazdag nagybácsiként emlegették Róbert bácsi további életéről keveset jegyeztek fel. Török állampolgársága segítette neki túlélni a holokauszt időszakát, de ekkor már nyoma sem volt egykori vagyonának. 1945 után ő is hajléktalanoként kapott szállást, s végül egy kis szobát bérelt Bécsben. Ha igaz, tízévnyi magány után 92 éves korában egy elmeotthonban halt meg. A budapesti szegények sokáig emlegették jötevőjükként, és a „mindenki gazdag nagybácsiját” is Róbert bácsinak nevezték el.

Közreadta: Orosz Károly

A szobor, amely ötfelé van Egy műalkotás előélete

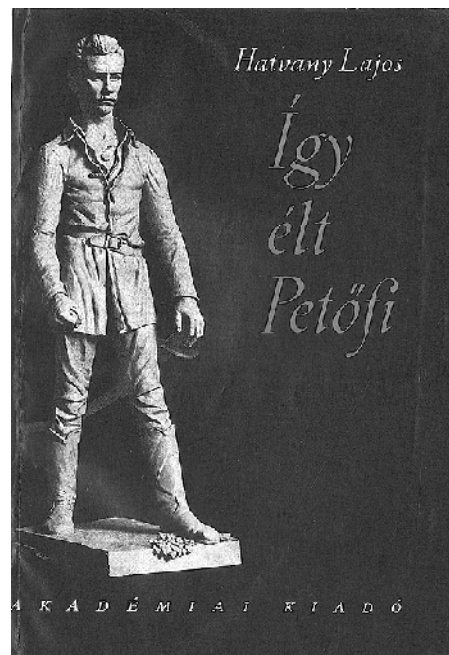
Petőfi a Kárpátok alján

A költő 1847-ben „világkörüli” útjának tervét cserélte fel Északkelet-Magyarország „poros, sáros” kisvárosainak meglátogatására. Arany Jánoshoz írott levelében ennek két okát adta: kiadója, akinek eladná verseinek közlési jogát, „fene sovány alkut akar tenni”; a másik ok: „Juliskámat olytávol hagyjam, nem lehet”. Ezért hát felkerekedett, és a hálás utókor nem kis meglepetésére Rimaszombat, Losonc, Miskolc, Diósgyőr, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Széphalom, Királyhelme, Ungvár, Munkács, Beregszász, Szatmár útvonalon „sietett” menyasszonyához Erdődre.

A milánói Ambrosiana könyvtár valamikor az 1930-as évek végén Petőfi-szobrot kért Magyarországtól. Dante, Goethe, Shakespeare, Cervantes, Chateaubriand mellett Petőfi számára is méltó helyet biztosítottak a Halhatatlanok csarnokában. „A szobor elkészítésére Pátzay [Pál] szobrászművész kapott megbízatást s amint elkészül, ünnepélyes keretek között helyezik el Petőfi szobrát az Ambrosiana árkádai alatt.” – adta hírül 1940-ben a Nemzeti Újság. Azonban a második világháború közbeszólt, és Petőfi szobra nem juthatott el a számára fenntartott piedesztálra. A milánóiak ennek ellenére nem tettek le szándékukról, és a háború zajának csillapultával, amikor már rendeződtek a diplomáciai kapcsolatok, ismét előálltak igényükkel. Az akkor még – legalábbis nevében – népi demokratikus Magyarország nem zárkózott el az ismételt kérés elől. „A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter a [Művészeti] Tanács javaslata alapján Ferenczy Béni szobrászművészt bízta meg a milánói Ambrosiana diszudvarán felállítandó nagyméretű Petőfi-szobor elkészítésével. A szobrot a költő halálának 100 éves évfordulóján, 1949. július 31-én leplezik le” – állt a Szabad Művészet 1948 októberi számának hírei között. Néhány hónap alatt azonban súlyos változások következtek be Magyarországon a politikai életben és ezen belül a kultúrpolitikában is. Az új népművelési miniszter, Révai József a szobrot rossznak minősítette, amely „nem fejezi ki Petőfi nagyságát”, alkotóját pedig megfosztotta főiskolai tanári állásától, ezzel együtt epreskerti műtermét is el kellett hagynia. Talán a szobor méretén múltott minden? Késégtelen tény, hogy Pátzay még egy életnagyságnál nagyobb, 190 cm-es, hősi kiállítású Petőfit tervezett, ezzel szemben Ferenczy Petőfije alacsony és „vékony dongájú” volt. A művész alkotásának kifejező erején keresztül akarta megvalósítani a „nagyság” ábrázolását. 1949. március 7-i naplójegyzetében erről így írt: „Délelőtt a Petőfi-n dolgoztam. Csak arra gondolok munká közben, hogy valamilyen erős hatást gyakoroljon. Sajnos a mai ember az életben olyan erős dózishoz van szokva, hogy minden lesiklik róla – már »semmi« sem hat rá!” Azutókor tanúskodhat arról, hogy a műalkotás hatása elsőprő erejű, a tekintet, a mozdulat írókat, költőket ihletett meg, és késztetett kiállásra a szobor

mellett. Ferenczy műtermében sokan megfordultak, barátai, alkotótársai, írók, képzőművészek, még maga Pátzay Pál is látta a készülő Petőfit. Véleményük erősen megoszlott az újszerű Petőfi-ábrázolásról. Ferenczy az Epreskertben még javában dolgozott a szobron, amikor a hivatalos kultúrpolitika már döntött a műalkotás sorsáról. „Kisült, hogy a Petőfi-t még [1948] decemberben stornírozta a megrendelő kultuszállamtitkár! Így annál szívesebben, mintha csak magamban dolgoznék – úgy folytatam, most már fokozódó bátorsággal” – írja a művész némi ironiával május 6-án kelt naplójában. „Különböző intrikák – a felelősek ki tudja, milyen szörnyű izgalmakon mennek keresztül, feszült állapotukat fakutya vigyorba fojtva – elintézték Petőfimet, melyhez már a gipszöntés költségeit sem térítik meg a megrendelők. Sok munkám lesz még a gipszen is – nem készültem el az amulettel a nyakán, a kard, írás a talapzaton. A gipszet be fogom sellakozni, és rára kom viaszkból a hiányzó apróságot” – zárja le elkeseredetten június 14-i jegyzeteiben a Petőfi-szobor ügyét.

A nagy költő bronzba öntött mása ezúttal sem foglalhatta el méltó helyét a milánói „halhatatlanok” között. A műalkotás azonban többre hivatott annál, hogy gipszmin-tája egy műterem raktárában porosodjon! Csak néhány évet kellett várni arra, hogy a rendszer megengedje, hogy Ferenczy Petőfije csendben előjőjön a homályból. 1954 karácsonyán, az V. Magyar Képzőművészeti Kiállításon láthatta végre a budapesti műértő közönség. Legalábbis erről számoltak be a szemtanúk, mert a szobor hivatalos pályaműként nem szerepelt a kiállítás katalógusában. Sajnos a gipsz sérülékeny, nem tudni pontosan, hogy a gondatlan raktári tárolás vagy egy „impulzív műélvező” elragadtatása okozta, de tény, hogy Petőfi kardja letört. Ebben az állapotában találkozott a szoborral Nagy László is: „Itt áll a szobor; a gondatlanság félig letörte kardját – talán valamelyik óriásherejű gigantoszobor irigyelte meg e tündérien vékony figura monumentalitását. Itt áll a szobor; szeretném bronzban látni valahol, mert bronzban kíván, s nem akar valamelyik raktárban arcraborulni.” A szellem a palackból kiszabadult: Ferenczy Petőfi-ábrázolása egy könyvborítón vált országosan ismertté.

Ennek leghitelesebb leírását Hubay Miklósnak Egy ismeretlen-ismerős szoborról írt vallomásában ismerhetjük meg: „Így élt Petőfi, Hatvany Lajos új könyvének borítólapját egy szép Petőfi-szobor fényképe díszíti. Ismeretlen szobor. De olyan magától értetődően Petőfi, annyira megfelel annak a képnek, amit a lelkünkben hordozunk róla, hogy fel sem tűnik az ismeretlensége. Olyan, mint egy régi ismerős. Amikor először hallottunk Petőfi-verset, akkor rajzolódott ki bennünk ez az arc. Amikor először szavaltunk Petőfit, azóta ismerjük izminkban ezt a mozdulatot. Szép szobor. És olyan elemi erővel hiteles, mint egy Petőfi-vers. Ferenczy Béni min-tázta, jó pár évvel ezelőtt. De csak most került először nyilvánosság elé, közönség elé, ennek a Petőfi-könyvnek a borítólapján. Ez most a szobor első »kiállítása« – első piedesztálja. Ez a borítólap. Mint egy eleven felkiáltójel, úgy áll a könyv címe mellett: Így élt Petőfi. Mintha bizonyosságul állna ott ez a deli szoboralak, fizikai valójában is megidéve a költőt – bizonyosságul arra, hogy ilyen volt Petőfi! [...] Bizony ki kellene hozni ezt a szobrot abból a föld alatti tömegsíról, ahová elkészülése után bekerült, ahonnan borítólapokon jár fel az árnya közénk. Ha ehhez zsüri kell – kérdezzék meg a magyar költőket: ráismernek-e benne a legkedvesebbik Petőfi-versük költőjére?” Vargha Balázs hívta fel a figyelmet arra, hogy a könyvborítón a letört kardot odaretusálták. Van még valami feltűnő a képen: az amulett ott van a szobor nyakában! Később ez egyik bronzba öntött másán sem látható.

Megtört a jég, a Petőfi-szobor gipszmin-tája 1959-től már a Petőfi Irodalmi Múzeum kiállításán csodálható meg. Valószínű, hogy itt látta meg Gyula városának akkori tanácselnöke, Enyedi G. Sándor is, aki pénzt szerzett rá, és bronzba öntette a műal-

A szobor, amely ötfelé van

Egy műalkotás előélete

■ kotást. Ferenczy Béni még megérhet-
te, hogy ha nem is az eredeti helyén,
Milánóban, hanem Gyulán, 1960. március
15-én ünnepélyes keretek között felavatták
a Petőfi-szobrát. Ez volt az első nyilvános
színrelépése, az első testet öltése a szobor-
nak. Ettől számítva a műalkotás függetle-
nedik alkotójától, és megkezdí dicsőséges,
ha nem is mindig rögméntes diadalútját.
Csoóri Sándor *Találkozás egy szoborral*
címével írja meg a kettős találkozás élmé-
nyét. „Mikor először láttam Ferenczy Béni
Petőfi-szobrát, magam is meghökkentem.
Ott állt a kiállítási terem múzeumi csönd-
jében kicsit idegenül, de kamaszos hety-
keségében is főségesen. Kiritt környeze-
téből. Nem illett hozzá a falak szelíd geo-
metriája, sem a szűrt világosság; nem il-
lettek hozzá a felaggatott képek, csak egy-
egy növénymesszebről odavilágító zöld-
je tette számára valamennyire otthonosab-
bá a világot.[...] És íme, Gyula egyik te-
rén ott áll már a szobor; ják, bokrok ka-
réjában, cementmezőben, alacsony talap-
zaton. Bronza már patinát kapott, meg-
sötétedett, de még így sem hódította meg
a várost. Mióta fölállították, a botrány
útszéli műsája röpköd körülötte. A hely-
beliek úgy beszélnek róla, mint élő sze-
mélyről: a város hivatalosan bejelentett
polgáráról, aki inkább egy sovány és hő-
bortos különcre hasonlít, mint a Költő-
re. A szülők állítólag azzal példálóz-
nak gyerekeiknek, ha nem eszik meg a spenó-
tot, olyan girhesek és kukoricaszár-lá-
búak maradnak, mint a szobor.” Gyula
város szakavatott ismerője, Árpási Zoltán
ezt a képet erősíti meg ismertetőjében: „A
város régi vágya teljesült az avatással,
hiszen már az ötvenes évek elején pénzt
gyűjtöttek egy Petőfi-szoborra. Az öröm
mégsem volt maradéktalan, mert a szo-
bor hiába kiváló, a gyulaiakat mást vár-
tak: a budapesti Március 15. téren álló
emlékműhöz hasonló, nem ilyen legényes
Petőfit. A gyulai köznyelv menten el is ne-
vezte Sanyikának. Ma már persze senki
sem emlékszik a sanyikázásra, mert a gyu-
laiak belátták: nagyon jó a szobor!
Ferenczy Béni alkotásának elfogadásá-
ban az is segített, hogy nem sokkal avatá-
sa után részeg fiatalok letörték a kardját,
és az Élővízcsatornába dobták. A kardot
hamarosan pótolták, ám a barbár csele-
kedet emléket nem lehet kitörölni.”

A Petőfi-szobrokat ért atrocitások sorá-
ban ez nem egyedülálló eset, sajnos a hatá-
ron túli emlékművek rongálásához még ma-
gyarellenes felhang is társul.

Nem tudni pontosan, melyik szoborava-
tó volt időrendben a következő. Ha Varjas
Károly *Petőfi szobrok hazánkban és hatá-
rainkon túl* című könyvének adatait
vesszük alapul, akkor Ecuador fővárosában,
Quitóban 1970-ben állították fel Ferenczy

Béni alkotásának második példányát. Más
források 1973-ra teszik ezt az eseményt. A
Magyar Népköztársaság és Ecuador között
létrejött kulturális egyezmény keretében
ajándékozott szobor felállításáról a hazai
sajtó hallgatni látszott. Megérne egy ala-
posabb kutatást az átadás dátumának pon-
tosítása. Az internet világában böngészve,
odautazó magyarok jóvoltából már jó mi-
nőségű fotókon csodálhatjuk meg a több
ezer kilométer távolságban felállított Pető-
fi-szobrot, és a talapzatra helyezett feliratot
is, amelyen a következő szöveg szerepel:
SÁNDOR PETŐFI / 1823–1849 / POETA
HUNGARO / HÉROE DE LA REVOLUCIÓN
/ 1848–1849. Itt élő honfitársaink és az egy-
kor Magyarországon tanult ecuadoriak
minden évben, március 15-én, ünnepség
keretében megkoszorúzzák az emlékművet.
A szobor megbecsüléséért cserébe azt a kis
ékezethibát is elnézzük az ecuadoriaknak.

Somlyó György

Ferenczy Béni Petőfi-szobrára

Tollán a rimék könnyen csordogáltak?
– Nézd csak a feltépett zubbonyt nyakán!
Fütyentve fricskát vetett a halálnak?
– Nézd ujjait a kard markolatán!

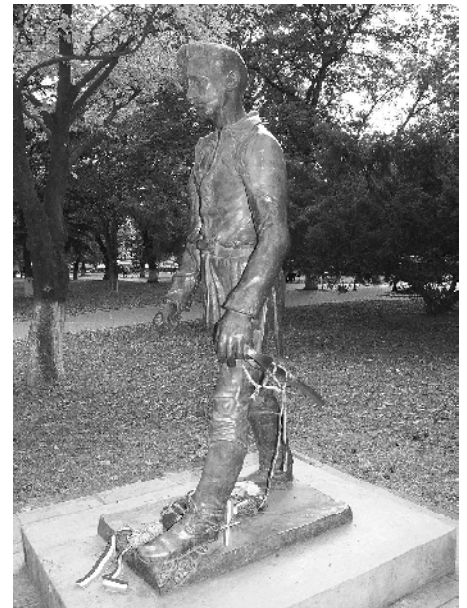
A dicsőség sugára homlokán?
– Nézd e babéron tipró, konok lábat!
És őt, amint világnyi igazán
fölébe nő vézna kis önmagának.

Mint víz, egyszerű volt, s mint érc, szilárd?
– A szó s a tett, mely zengve összeállt,
Hiadorok és Klapkák ellenére!

Nézd megfeszített ajkát, nézz a két,
mindennel szembenező, tág szemébe!
Nem könnyű állni a tekintetét.

Az alkotó és alkotása rehabilitálásának
is tekinthető, hogy a költő születésének 150.
évfordulóján Ferenczy Béni Petőfi-szobra
végre elfoglalhatta méltó helyét a Halhatat-
lanok csarnokában, az milánói Ambrosi-
anok. Ugyanebben az évben a Petőfi Iro-
dalmi Múzeum udvarán is felállították
bronzba öntött mását. Mindkét helyszínen
évről-évre március 15-én bensőséges han-
gulatú megemlékezéseket tartanak.

Ferenczy Béni Petőfi-szobrának ötödik
másolatát Ungváron avatták fel 1990. szept-
ember 29-én a magyar és az ukrán köztár-
sasági elnök jelenlétében. A szobrot befo-
gadó tér nem véletlenül őrzi nagy költőnk
névét. Aművészeti iskola falán található em-
léktábla tanúsága szerint: EZEN A TÉREN
ÁLLOTT A FEKETESAS-VENDEGLŐ /
MELYBEN 1847. JÚLIUS 11-12-IKE KÖ-
ZÖTT ÉJJEL / PETŐFI SÁNDOR / MEG-
SZÁLLT. / EMELTE A GYÖNGYÖSY
IRODALMI TÁRSASÁG / 1911-BEN.

Az ungvári Petőfi-szobor

Fotó: Zunkó Barnabás

Azt, hogy Kerényi Frigyesnek címzett
úti leveleiben Petőfi nem a leghízelgőbb
hangon írt Ungvárról, a hálás utókor már
rég megbocsátotta neki, és a város ma-
gyarsága minden évben március 15-én
erre a térre gyűlik össze emlékezni és le-
róni kegyeletét.

Az öt emlékmű közül sajnos ez a szobor
van leginkább kitéve barbár kezek rongá-
lásának. Ugyan a vandalizmusnak ma-
gyarellenes éle van, de többször bebizo-
nyosodott már, hogy nem a helyi ukrá-
nok, hanem a Kárpátokon túlról érkezet-
tek követik el a szoborgyalázást.

Összegzésül megállapítható, hogy
Ferenczy Béni szuggesztív erejű műalko-
tása győzedelmeskedett a Rákosi-kor di-
lettáns, rosszindulatú kultúrpolitikáján,
túlélte számos, megrendelésre készült ak-
kori szoborművet, és fokozatosan elfo-
galta elsőrangú helyét a leghitelesebben
megalkotott Petőfi-portrék sorában.

Elbe István

Felhasznált irodalom:

Árpási Zoltán: Gyula könyv. Gyula. Ini-
ciálé-Lap Bt., 2011. p. 69-70.

Borbás György: Ferenczy Béni: Petőfi.
In: Szín, 2004/1. p. 7.

Élet és Irodalom. 1988. márc. 11.; ápr. 1.
Magyar Képzőművészeti Kiállítás, 5.
1954. Budapest, Műcsarnok, [1954].

Nemzeti Újság. 1940. jan. 21.
Petőfi Sándor. Útirajzok. Bp. Helikon,
1987.

Réz Pál (szerk.): Ferenczy Béni arcképe.
Ferenczy Béni írásai, szobrai, rajzai. Írások
Ferenczy Béniéről. Bp. Európa, 1984.

Sándor László: Petőfi-emlékek Kárpát-
Ukrajnában. In: Kortárs, 1973/1. p. 150-152.
Szabad Művészet. 1948. okt. 335.

Varjas Károly: Petőfi szobrok hazánk-
ban és határainkon túl. Bp. Antikva K., 1989.

Az olvasó jogán

Sokáig érleltem a tervemet, amíg végül eldöntöttem, hogy tudtára adom az irodalombarátoknak, milyen kincsel ajándékozott meg minket a kárpátaljai születésű Szepesi Attila, amikor megjelentette legújabb, immáron 35. kötetét. Azzal kezdem, amivel „szabályszerűen” befejezni, zárni kellene eszmefuttatásomat: a Medvecukor (barbár szonettek) 2014-ben jelent meg a P'ART KÖNYVEK kiadásában, jellemzően szepesiattilás, egyedi ízlésű megfogalmazásban felkínált érték és élvezet.

Hezitálásom egyetlen oka az volt, hogy meg tudom-e közelíteni méltatásomban azt a szintet, amelyet a szerző és műve megérdemel, meg aztán megkülönböztetett tisztelettel és elismeréssel övezett földinket, akikre büszkék vagyunk, olyan szaktekinétyek minősítették, mint Kabdebó Lóránt, Alexa Károly, Határ Győző, Esterházy Péter, hogy csak néhány patinás nevet említsek.

Határ Győző, akit nyelvünk apostolaként a kiszámíthatatlan sors külföldre sodort, ekképp vélekedik Szepesi Attila költői tevékenységéről: „... a világlíra mérlegén lemérve, mindenki füle hallatára hadd deklaráljam Szepesi Attilát nagyon nagy költőnek, akiről méltán elmondható, hogy az új, az élő magyar líra oszlopos büszkesége s egyik tartó gyámola”.

Ez az (el)vitathatatlan igazság nyer (újabb) írott megerősítést, mert Szepesi Attila (újra) remekművet alkotott. A sajátos stílusban írott mű életrajz, kor- és kórrajz, sorjázó mérőföldkövek, szellemi táplálék, elgondolkodtató történetek iparművészeti girlandja, s mindez olyan megkérdőjelezhetetlen hely- és helyzetismerettel, olyan megcáfolhatatlan igazságokkal, olyan kristálytisztá visszhanggal, hogy – elmélyedve az olvasásban – együtt élünk a szerzővel, a múlttal, telítődünk nosztalgiával, otthon érezzük magunkat, újraéljük a gyermekkorunkat, az ifjúságunkat örömeivel és tragédiáival ott, a mindig oly nagy szeretettel emlegetett szülőföldön, Beregszászban. (Szepesi Attila „csak” azért született Ungváron, mert a beregszászi kórházban járványveszély volt, ezért Ungvárra vitték vajúdo

édesanyját. Ezt a „történet” Attila nem tudja megbocsátani a sorsnak. – Sz. T.)

Látjuk a kisgyereket Attilát, hiszen „maga mellé szólít” a Képes Nagy Állatvilág kötetet lapozgatva, látogatja barátaival a Bábotkát, a Kishegyet, a Sárók-hegyet, áhitattal és őszinte érdeklődéssel hallgatjuk a felnőttek visszaemlékezéseit a leltűnt korokról, eseményekről, tisztán halljuk Vaskovics bácsi kovácműhelyéből a nehéz kalapács csiholta érces csattanásokat, észleljük a Lőrinc-gyerekek tbc-s köhögését, az érett gyümölcsök landolását a kertben, szemtanúi vagyunk, mikor a magára maradt Virág bácsi, a harangozó felköltözik a templomtoronyba, hogyan cipeli Vancsák bácsi, az öreg suszter a Vérkéből kifogott rákokat, álldogálunk az Attila utcai ház előtt, ahonnan kiszűrődik Linner Berti bácsi zongorajátéka, ott vagyunk a történelmi katolikus templomban, ahol Attila ministrál, kapualjba húzódva lessük az oroszok bevonulását, az azt követő garázdálkodásukat, szorítunk Stark Klári tanítónéninek, aki – ellenőrizték! – nem a szovjet, hanem a magyar himnusz ténékelletti tanítványaival.

Utazunk időben és térben, számtalan kalandot átéltve, míg nem Budapestre érkezünk, az új régi hazába; az ismeretlen, a sok sebből vérző, füstködös székesfővárosba, idegen környezetbe, idegen jó emberek és kétes alakok közösségébe, ahol – buktatók ellenére – ifjúvá, majd felnőttes lesz a költő. De addig sok minden történt: négyes albrétben laktak a Bálvány utcai bérházban, ahol ávós, Buchenwaldból hazajött, korábban nyilas-testvér, egykori akadémikus is lakott, akik a hátuk mögött ruszki kinnak titulálták Szepesieket, majd, megbarátkozva, együtt fogyasztották többnyire egytálétel vacsorájukat. Lettek korazonos barátok, akikkel megmászta a Budát átölelő hegyeket, a romos budai várat, fociztak a Szabadság téren, kutyákat szabadítottak ki a sintérek kocsijáról, gombfociztak, eljártak a nagyok mérközéseire. Közben betegben, rongyosn hazaértek – távolról sem mindegyik – a rokonok, a szülők által ismert emberek a szálíni lágeréből, akiknek története

megborzongatták, ugyanúgy, mint az új rend börtöneit, kínzókamráit megjárt igaz magyar emberek kálváriája. Volt fanyar humor is ebben a tragédiásorozatban: Báthy Anna operaénekesnő, Attila keresztanyja Kosuth-díjat vehetett át az Országházban. A díjátadó ceremónia után azonnal kezét mosott, mert paroláznia kellett a barátságosan vigyorgó kugligolyó-fejű Rákosi Mátyással, akit a családban csak úgy hívtak: „az első magyar fáraó”.

Gyakran tartózkodott Alagon, vendégeskedett Borosjenőn, ahol egy életre megszerette a gombászást, volt része esztétikai élvezetekben a képtárakban. Történetek életre szóló találkozások híres személyiségekkel, csínyek az iskolában, aztán 1956, bánat, öröm, szenvedés, remény...

A Medvecukor nem könyvespolcra, hanem kézbe való: olyan könyv, amelyet, ha egyszer felütünk, addig nem tesszük le, amíg el nem olvassuk.

Vannak könyvek, amelyeket el kell olvasni, vannak, amelyeket el kell olvasni és meg kell jegyezni, vannak olyanok, amelyeket el kell olvasni, megjegyezni és megemészteni.

Kabdebó Lóránt a Magyar Nemzetben megjelent Visszavárásról című méltatásában így ír: „... sikerült a mulandóság-ból kimentve, látszólag a semmiből életet varázsolni úgy, miként a kötet Kiplingtől idézett mottójával maga fogalmazza meg a legpontosabban: „Ami van, az volt is. Ami lesz, nem más, mint egy visszatérő/elfejtett esztendő”. Művében a „volt” a kényszerű semmivé válásból a verses visszaemlékezésben ismét valósággá éled.”

Ez, ilyen Szepesi Attila Medvecukor című remekműve.

Szöllősy Tibor

P. S. Ami nem maradhat ki: a 152 oldalas kötet 276, egyenként 13 soros címzett versből tevődik össze. Ha a költő úgy akarná, a versek mindegyike külön-külön önálló regénnyé nőhetné ki magát. A borító Gulácsy Lajos Őszi vasárnap Normandiában című festményének felhasználásával készült. A méltán híres festőművész rokonai kapcsolatokat ápolta a Szepesi családdal, többször meglátogatta őket Beregszászban. Sz. T.

Irodalmi anekdoták

Egy híres angol írótól megkérdezték, mi volt a legnagyobb bók, amelyet neki életében mondtak. Az író habozás nélkül válaszolt:

– Egyszer egy skót a következőt mondta nekem: „Az ön legújabb könyve annyira megtetszett nekem, hogy alig bírtam magam visszatartani attól, hogy megvegyem.”

Egy ifjú poéta hosszú ideje várta, hogy a Hét című irodalmi hetilap szerkesztője, Kiss József költő megszólítsa. Ezt azonban csak egy különösen gyenge versével érte el.

– Hány éves maga, ifjú barátom? – kérdezte kegyesen.

– Huszonöt – felelte az idős pályatárs figyelmével kitüntetett ifjú.

– Istennem! – sóhajtott fel az ősz poéta. – Ha én még egyszer huszonöt lehetnék, azt sem bánám, ha olyan tehetségtelen lennék, mint maga.

Egy ismert lap főszerkesztője ránézett az előtte heverő kéziratokra, és így sóhajtott fel:

– Miért nem voltam főszerkesztő Ninivében, amikor még cserépre írtak az emberek? Akkor a szemétkosárba dobott anyagból egy szép villát építhettem volna magamnak.

Egy társaságban Petőfit bemutatott gróf Teleki Sándornak. Petőfi így szólott hozzá:

– Ön az első eleven gróf, akivel beszéllek.

– Hát döglöttel beszéltél-e? – kérdezte a gróf.

– Az magam is voltam komédiás koromban – válaszolta a költő.

Az 1919-es kommun alatt a Fészek klubban is tartottak propaganda-előadásokat, amelyekkel azt akarták bizonygatni az íróknak, hogy csakis a kommunista rendszer az üdvözítő. Egy nagyhangú politikus másfél óras beszédben ecsetelte a bolsevizmus előnyeit, majd befejezésül így szólott:

– Remélem mindenkit meggyőztem. Van valakinek kérdése? Heltai Jenő, a népszerű író felállt, és szelíden megkérdezte:

– Legyen szíves megmondani, hogyan lehet innen kivándorolni?

Először csak a szavak maradtak...

Szülőfalum, Rát (ukránul Rativci) község Ukrajnában van, Kárpátalján, az Ungvári járásban, Ungvártól 12 kilométerre délre. Valójában a munkácsi kórházban születtem, ezt követően pedig Munkácson, a nagyszüleimnél töltöttem életem első hónapját, azon egyszerű oknál fogva, hogy épp azon a napon bontották le a régi házunkat, amikor én a világra jöttem.

Ennek ellenére én Rátot tartom a szülőfalumnak, hiszen itt éltem le életem első tizenöt évét, itt formálódtam azzá, aki lettem, egy olyan közösségben, amelynek tagjai – legalábbis a többségük – egyszerű parasztemberek voltak, mégis rengeteget tanultam tőlük, ha nem mást, hát emberséget. Bár egyre ritkábban járok vissza, folyamatosan figyelemmel kísérem a falum sorsát, a mai napig tartom a kapcsolatot néhány egykori földimmel.

Így aztán szinte a szemem előtt játszódott le a szomorú, bár valószínűleg elkerülhetetlen folyamat, amelynek során egy színvagy településből vegyes lakosságu, bár magyar többségét még megőrző faluvá vált, amelynek ma már a vezetője sem magyar.

Rát tulajdonképpen két falu, Kistrát és Nagyrát összeolvadásából, összeépüléséből jött létre. 1910-ben Kistrátnak 599 lakosa volt, közülük magyar 597, ebből 155 római katolikus, 81 görögkatolikus, 353 református. Nagyrát 606 lakosából 592 magyar, 8 pedig német volt, 282 római katolikus, 256 görögkatolikus és 37 református. Mint látható, a faluban egyetlen ukrán, de még ruszin sem élt, és ezek az arányok nagyjából meg is maradtak a második világháború végéig.

A háború után lassú, de visszafordíthatatlan változások történtek. Nagypám elmondása szerint a szovjet katonaság elvonulása után érkező szovjet hivatalnokok, pártmunkások, NKVD-sek még csak átutazóban tértek be a faluba. Jöttek kolhozot szervezni, a férfiak nagy részét elhurcolták a lágerbe, politikai előadásokat tartottak. A falu megrettenve, de bizonyos passzív ellenállással tekintett rájuk. Ők egy idő után elmentek, de néhány szavuk már az elején itt maradt (például ocseregy = sor, bánká = befőttes üveg, bulocska = zösmle).

(Szintén nagypám mesélte, aki 1928-ban református kántortanítónak került a faluba, hogy egy alkalommal, közvetlenül a háború után látta, amint nagy sor áll a községháza előtt.

– Hát te mit csinálsz itt, János? – szólította meg egykori tanítványát, aki a sor végén állt.

– Nem látja, tanító úr? Itt állok, az ocseregyben – felelte az.

– Ej, ej – csóválta rosszallóan a fejét nagypám –, elfelejtettél magyarul? Nem ocseregy, hanem sor.

– Tanító úr, ilyen magyarul nincs, mert én a magyarok alatt sosem álltam sorban!)

Persze, az az igazság, hogy a hatalom eleinte megpróbálta a helyi, többé-kevésbé megbízható régi kommunistákkal elvégeztetni a szovjetizálás népszerűtlen feladatát. Így lett például az Ungvári járás első párttitkára egy Varga nevű, nagygejőci származású öreg kommunista, akinek az volt a baja, hogy túl komolyan vette az elveit. Az első túlkapások után be is vitte a pártkönyvét a pártbizottságra, mondván, ő nem ilyen rendszert akart. Hogy mi lett a sorsa, azt nem tudom. Az első időkben az iskolaigazgató is egy olyan ember lett, akinek szláv neve volt, és a háború után jutott eszébe, hogy ő tulajdonképpen szlovák.

A negyvenes évek végén, az ötvenes évek első felében egymást váltották a hatalom által a falu szemmel tartása és a kommunista eszmék terjesztése végett kinevezett komisszárok, párttitkárok. Akkor már létezett a szovhoz (állami gazdaság), s mivel ezt többnyire magyarok vezették, mindenképpen kellett melléjük egy „megbízható” orosz vagy ukrán. Ők azonban nem telepedtek le a faluban.

Az egyikre még jól emlékszem. Egy hatalmas termetű, pocakos ember volt, nyugdíjas orosz katonatiszt, a felesége meg orosz tanítóné volt az iskolában, mindketten Ungvárról jártak ki. Persze egy szót sem tudtak magyarul. Akkoriban az volt a szokás, hogy a nyár folyamán két-három alkalommal a falu apraja-nagyja kivonult (ebben többnyire a gazdaság teherautói voltak segítségükre) a nyolc kilométerre lévő Latorca partjára, akkor ez volt a strandolás. Egyszer csak hatalmas viszály lettünk figyelmesek, a ráti lányok és asszonyok szemüket eltakarva, sikítva futottak el a partról. Amikor közelebb mentünk, döbbenet láttuk, hogy a párttitkár elvtárs anyaszült meztelenül áll a combközépig érő vízben, becses jószágát a hullámokba lóg, és hangosan méltatlankodik, hogy a magyarok nagyon szégyenlősek, az teljesen természetes, hogy egy orosz férfi így fürdözik.

Aztán ők is eltűntek az áthelyezések útvesztőiben. A falu első állandó ukrán, illetve ruszin lakosai nem is a faluban laktak. A

rái vasútállomás mellé telepítettek be két családot a szokásos jelszóval, hogy helyben nincsenek szakemberek. Az állomás és környéke közüzemként szűrté községhez tartozik, bár ez a falu még legalább egy kilométerre fekszik. Ezek az emberek aztán letelepedtek, de szinte egyáltalán nem kapcsolódtak be a falu életébe.

Meg kell még itt említenem a Males nevű felcsert, aki nagyon népszerű ember volt a faluban. Ma is előttem van, amint ócska biciklijén az utcákat járja. Mondjuk, mindent el is követett, hogy befogadják: megtanult magyarul, mindenkin megpróbált segíteni, mindenkivel barátságos volt, bár egy ideig neki sem volt állandó lakása a faluban.

En még jól emlékszem az első ukránra, pontosabban ruszinra, aki Rátot családostul, állandó jelleggel letelepedett. Ez vala-

mikor a hatvanas évek közepén történt. Úgy hívták az illetőt, hogy Vaszil Zsgánics. Abban az időben Illár Ambrus volt a helyi gazdaság vezetője, és „odafönn” már igen-csak szúrta az illetékesek szemét, hogy itt mindenki magyar. Szigorú tervgazdálkodás folyt, márpedig a légből kapott, hasraütős terveket elég nehéz volt teljesíteni a közösen.

Akkor azt találták ki, hogy ide kell küldeni egy kiváló szakembert, egy élmunkást, aki majd átadja a tapasztalatait a helyi „elmaradott” kádereknek. Nem tudom, mennyire kellett őt győzködni, de a faluba költözött és munkába állt a helyi gazdaságban, mint traktoros. A falu könnyen befogadta, hamarosan az egész családja megtanult magyarul – ellentétben azoknak a többségével, akik most költöznek be –, a gyerekeivel szinte naponta együtt játszottunk.

Hogy mi volt a kiváló munkahelyi teljesítményének a titka? Természetesen a papír, amely mindent elbír. Édesapám nyaranta számvívó volt az aratóknál, már előre kiadták a parancsot, hogy a munkaversenyt Vaszilnak kell megnyernie.

Nem sokkal később egy Sztégura nevű sofört helyezték a gazdaságba, hasonló indoklással.

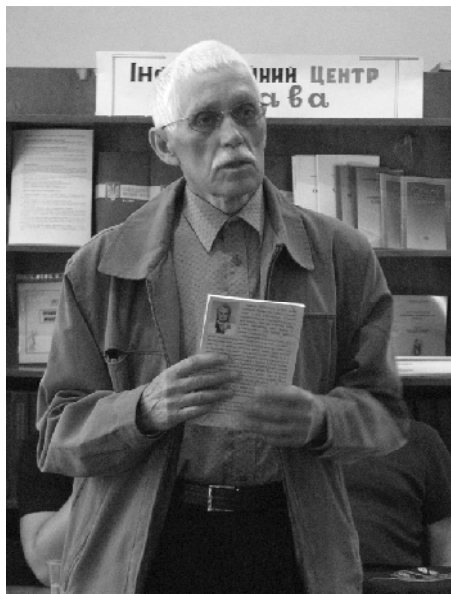
Ettől kezdve aztán megindult a beáramlás, a két beköltözött család jól érezte magát, jöttek a rokonok, ismerősök előbb csak látogatónak, aztán már másként is. Valamikor a 70-es években a gejőci út mellett új utcát nyitottak a kertek mögött, telkeket alakítottak ki, ott már zömmel a betelepültek építkeztek. A kistráti temetővel szemben lévő kacsaszűrtőt, amelynek jegén gyermekkoromban annyit játszottunk, betemetették, egy többemeletes házat építettek rá szolgálati lakásokkal a betelepülő szakembereknek.

Ma a hivatalos adatok szerint a község 1470 lakosának még mindig 80 százaléka magyar. Ha végigmegyünk a falun és megnézzük, hogy kik laknak az egyes házakban, erős kétely ébred az emberben.

Orémus Kálmán

„Írói énem nem vonult nyugdíjba”

Nagy Zoltán Mihály író, a Magyar Írószövetség és a Magyar Művészeti Akadémia tagja nemrég töltötte be 65. életévét. A kezdeményezésére 2002-ben újra alapított *Együtt* folyóirat főszerkesztői tiszttségéről leköszönve, 2009-ben ment nyugdíjba. Vele beszélgettem életről és irodalomról.

– Az egyik legtermékenyebb szerzőnek számítasz Kárpátalján. Tavaly jelent meg *Az árnyék völgye* című, válogatott és új novellákat tartalmazó köteted, az idei könyvhétre pedig legújabb regényed *Ünnepek Szodomában* címmel. Miről szól ez a regény?

– Nem hiszem, hogy említésre méltóan termékeny lennék. Pályafutásom elejétől számítva másfél tucatnyi kötetet „produkáltam”, azaz nagyjából háromévenként egy könyvet, ami az igazán termékeny alkotókéhoz viszonyítva meglehetősen szerény teljesítmény. Ami az új regényt illeti, abban a ma emberének torzult erkölcsiségét és annak elkerülhetetlen következményeit igyekszem megjeleníteni, a kioktatás vagy ítélkezés szándéka nélkül, azaz olvasóimra bízva a választ a hedonista indíttatásból régóta elbagatellizált kérdésre: szabad-e önző vágyainkat mások – akár szeretteink – sorsát megnyomorító, elveszejtő következmények árán kielégíteni?

– Az utóbbi időben ritkábban publikálsz, mint korábban. Miért?

– Ennek több oka van. Egyrészt jócskán „kiszípolyozta” alkotói energiámat az imént említett regény, szükségessé vált a regenerálódás. Másrészt rám támadtak különféle testi nyavalyák, például igen csak rakoncátlankodik a szívem, és a szememmel is gondok vannak. Ezek miatt állandó lelki feszültségben élek, és ilyenkor nemcsak az energia, de az alkotókédv is hiányzik.

– Az *Intermix* Kiadó könyveit ennek ellenére továbbra is szerkeszted. Korábban többször szövé tted, hogy kishazánk szerzői nem igazán tisztelik a nyelvet, annak szabályait, miáltal sokukra jellemző a pongyola fogalmazás. Az utóbbi időben tapasztaltál-e javulást ezen a téren?

– Egyre kevesebb kötet szerkesztését vállalom, ennek megfelelően a szemem elé kerülő kéziratok száma is sokkal kevesebb, mint régebben. Nincs tehát jogom arra, hogy általánosságban ítélkezzem. Annyit mondhatok, hogy a hozzám kerülő kéziratokra ma is gyakran jellemző a hevenyészett fogalmazás.

– Az utóbbi öt évben több, szárnyait bontogató fiatal szerző kopogtatott a Kárpátalján művelt magyar irodalom képzeletbeli ajtaján, mint az azt megelőző húsz évben. Mi a véleményed erről, vannak-e közöttük olyanok, akik képesek maradandót alkotni, és mondjuk tízhúsz év múlva is a pályán lesznek?

– Ha tüzetesen utána néznénk, hány fiatal pályakezdő jelentkezett az utóbbi öt és az azt megelőző húsz évben, valószínűleg meginogna a megállapításod. Jelentkezők mindig voltak, annak idején például a József Attila Stúdió tagjainak száma tudtommal meghaladta az ötven főt. Más kérdés, hogy sokuk, mondhatni a többségük lemorzsolódott. Az utóbbi években jelentkező fiatalokat nem ismerem, írásaikat is csak az *Együttből*, előzetes szerkesztésben, ezért nem tudom és nem is akarom megítélni, mennyire tehetségesek, s főleg mennyire lesznek kitartóak a pályán, van-e bennük elhivatottság. Csak annyit látok, hogy írásaik színvonala egymáshoz viszonyítva nagy különbözőségeket mutat. Ráadásul nemigen vannak tisztában a műfajok követelményeivel: prózáikat például azok rövidege okán novellának hiszik, pedig azokból gyakran hiányzik a novellában kívánatos tömörség, drámai feszültség. Csak bízhatunk abban, hogy aki fejlődőképes közülük és hivatástudat is fűti, sikeresnek bizonyul a pályán. A többiek óhatatlanul „kihullnak a rostán”.

– Tavaly december óta ezek a fiatalok havi rendszerességgel összejárnak, úgymond stúdióbeszélgetésen vesznek részt. Szerinted sikerül-e nemzedékké covácsolódniuk, és van-e szükség egyáltalán nemzedéki csoportosulásokra, stúdiókra?

– Írói nemzedéket többek közt a célok és a művészi felfogások azonossága covácsolhat össze. Ha legalább ez a két feltétel adott, nyilván kialakul a nemzedéki csoportosulás. Az összefutás, közös beszélgetés valamilyen mértékben segítheti a fiatalok fejlődését, de önmagában semmiféle stúdió nem tesz íróvá senkit. Az igazi tehetség meghallgatja

pályatársai szakmai észrevételeit, képes és hajlandó azokból okulni, de nem időmul mások elvárásaihoz, hanem önmagát, önnön világlátását, a valósághoz fűződő viszonyát igyekszik megjeleníteni. Emellett az említett fiataloknak arra is vigyázniuk kell, hogy a stúdióbeszélgetéseik nyomán ne hogy valamiféle beltegyeszet alakuljon ki.

– A múlt évben Bartha Gusztáv földink elnyerte a Magyar Művészeti Akadémia művészeti ösztöndíját. Látsz esély arra, hogy a közeljövőben újabb kárpátaljai író vagy költőt fogadjon tagjai közé az akadémia? Mi jellemzi a tagfelvételi eljárást?

– Az MMA tagja csak olyan művész lehet, aki eddigi teljesítménye elismeréseként valamilyen komoly állami kitüntetésben részesült. Automatizmusról nincs szó, a tagfelvételi eljárás első lépéseként négy akadémiai tag ajánlást nyújt be az illetékes, esetünkben az irodalmi tagozathoz. Az ajánlások száma nincs korlátozva. A tagozat összesíti, megvitatja és pontozással rangsorolja a beérkezett ajánlásokat, azt követően a legtöbb pontot szerzett jelöltek névsorát továbbítja az MMA elnökségéhez, onnan pedig a közgyűlés elé kerül, amely megszavazza vagy elutasítja az ajánlott személyek felvételét. Pozitív közgyűlési döntés esetén az új tag levelezői státuszba kerül, majd egy év múlva, szintén közgyűlési határozattal rendes taggá válik. Hogy kishazánkból ki és mikor ajánlható akadémiai tagságra, a jövő titka.

– Említetted, hogy egyelőre nem buzog benned alkotói kedv és energia. Ez azt jelenti, hogy a közeljövőben nem számíthatunk publikációidra az *Együttben* vagy más folyóiratokban, esetleg újabb saját kötetben?

– Minden attól függ, mikor sikerül kikecmeregni mostani, egészségi szempontból sanyarú helyzetemből. Tucatnyi novellatémát jegyeztem fel, hát nyilván ezeket igyekszem majd megírni és felajánlani közlésre. Más elképzeléseim is vannak – hiszen írói énem nem vonult nyugdíjba –, de ezekről nem érdemes időt ejteni, mert nem tudhatom, maradék időmből jut-e néhány esztendő a megvalósításukra.

– Végezetül egy furcsának tekinthető kérdés: eljátszottál a gondolattal, hogy egyszer majd újra főszerkesztőként bábkodj egy folyóirat fölött?

– Ez tényleg furcsa kérdés, de nem akarom elkerülni a választ. Soha nem foglalkoztam ilyen gondolattal, hiszen annak idején épp azért köszöntem le, hogy több időm jusson a saját dolgom megírására. Egyébként okot sem látok a „visszatérésre”, mert Vári Fábán László személyében méltó utód lépett a helyemre. Igaz, hogy ő másképp „csinálja”, de szerintem jól.

*Lejegyezte:
Lengyel János*

MEGALAKULT A KOVÁCS VILMOS IRODALMI TÁRSASÁG

Csordás László irodalomkritikus, PhD-hallgató, az *Együtt* című irodalmi-művészeti folyóirat olvasószerkesztője az egyik kezdeményezője annak az irodalmi találkozóknak, amelyek során a kárpátaljai magyar irodalom fiatalabb képviselői havonta összejönnek a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetben.

– Kárpátalján már rég szükség lett volna egy állandó irodalmi fórumra. Szerinted az előttek járóknak miért nem jutott eszükbe egy hasonló kezdeményezés?

– Szinte biztos, hogy eszükbe jutott az előttünk járóknak is a generációs jellegű irodalmi fórum gondolata, hiszen például 2007-ben megjelent az *Új vetés* című antológia, amely a kárpátaljai magyar irodalom új nemzedékét ígérte. Az ígéretből végül valószínűleg azért nem lett erős nemzedéki fellépés, mert hiányzott ebből a kezdeményezésből az együtt gondolkodás, illetve az együtt haladás eszménye. Minden szerző külön-külön, egyéni kiállásban próbált meg jelen lenni az itteni irodalmi életben. Mi, legfiatalabbak, más utat választottunk. Ami persze még nem jelenti azt, hogy feladtuk volna egyéniségünket. De úgy érezzük, szükségünk van egy közösségre, ahol megbeszélhetjük a felmerülő problémákat.

– Tavaly decemberben volt az első összejöveteleitek, ki volt az ötletgazda?

– Már elég régóta érlelődött bennünk a gondolat egy ilyen fórum létrehozására, legalább a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet több éve futó tehetséggutató programja óta. Egyébként Lőrincz P. Gabriella hívott fel telefonon még tavaly télen azzal a konkrét szándékkal, hogy ideje lenne a gyakorlatba is átültetni azt, amit már jónéhányszor elképzeltünk. Ezzel teljes mértékben egyetérttem. Így került megrendezésre az első találkozó.

– Gálfi Dezső irodalmi műhelybeszélgetésként definiálta az összejöveteleket, te hogyan neveznéd? Sikerült már nevet találniatok?

– Jó meghatározásnak gondolom a műhelybeszélgetést, ugyanis itt valóban műhelyről van szó: leülünk egy asztal mellé, és szétszedjük, majd pedig újból összerakjuk az írásokat. De ugyanígy teszünk a friss kulturális hírekkel vagy azokkal a témákkal, amelyek fontosak lehetnek egy pályakezdő számára. Amit kiemelnék – és amire valóban nagy hangsúlyt fektetünk –, az a kritikai gondolkodás fejlesztése, hiszen semmit sem kell elfogadni feltétel nélkül csak azért, mert azt egy tekintély mondja. Viszont ez még nem jelenti a hagyomány elutasítását, hiszen nevünkkel, a KVIT-tel (ami nem mást takar, mint a Kovács Vilmos Irodalmi Társaságot) is azt kívánjuk érzékelteni, hogy tartozunk valamilyen jól behatárolható kulturális tradícióba, ami a mai tendenciáknak és saját (egyébként korántsem homogén) ízlésünknek megfelelően viszunk tovább.

– Mennyiben lehet titeket a legendás Forrás Stúdió kései utódának nevezni, hiszen Vári FABIÁN László révén még egyfajta jogfolytonosság is fennáll?

– Nem hiszem, hogy jó lenne már az indulásnál beskatulyázni minket, több okból. Ha kicsit jobban belegondolok: nem egészen világos, mit is jelent a kései utód kifejezés ebben a kérdésben. Mert az biztos, hogy ma egészen más körülmények között létezik a fiatalok csoportja, mint a hatvanas években a diktatórikus természetű hatalommal folyamatosan feszültségbe kerülő egykori pályakezdők. Cenzúra sincs, és attól sem kell félnünk, hogy egy kritikus gondolat miatt a hatóság felelősségre vonna bárkit is. Azért sem lenne igazságos az összehasonlítás vagy párhuzam, mert az egykori Forrás Stúdió tagjai már rég megírták azokat a műveket, amelyek alapján legendaként tekintünk kezdeményezésükre. A KVIT tagjai viszont még igencsak a pálya legelején

járnak, senki sem tudja megmondani, lesznek-e közöttük olyan tehetségek, akik komoly irodalmi értékeket teremtenek a közeljövőben. Mindent összevetve: egyelőre nem tartom szerencsésnek sem a hasonlítást, sem pedig a párhuzamot az egykori Forrással. Ez még nem jelenti azt, hogy elhatárolódnánk az idősebbektől. Vári FABIÁN Lászlót kértük fel például tiszteletbeli elnökünknek. A beszélgetések során pedig mindig mindig kerül a hagyomány, ugyanis igyekszünk tanulni elődeink hibáiból és erőnyeiből.

– Fél tucat találkozón túl mi a tapasztalatod, mennyire sikeres a kezdeményezés? Milyen a fiatalok aktivitása, hozzáállása? Teljesülni látszik-e az eredeti elképzelés?

– Az eredeti elképzelés az volt, hogy egy jól működő közösséget hozzunk létre. Ez azt jelenti, hogy nem feltétlenül a tagság növelése az elsődleges cél. Akik jelen vannak az összejöveteleken, azokról elmondható: aktívan vesznek részt a KVIT munkájában, szívesen fejtik ki véleményüket adott témával kapcsolatban. Ami fontos: vannak termékeny viták, de nincs sértődés. Még nagyon erős kritikai visszajelzés esetén sincs. A párbeszédben hiszünk, mert úgy gondoljuk, ez alapján Kovács Lódi össze a közösség. Ilyen szempontból: igen, teljesülni látszik az eredeti elképzelés.

– Milyen a viszonyod ennek a találkozónak? Gondolok itt akár Kárpátaljára, akár Magyarországra?

– Korai lenne még komoly visszhangról beszélni, de persze mindig van visszajelzés: hol elismerő, hol kevésbé. Néha viszont úgy tűnik, mintha csak sértődöttségből fakadna vagy rosszindulaton, esetleg tájékozatlanságon alapulna egy-egy szélsőségesen elutasító ítélet. Mégis azt kell mondanom, valahol természetes a megosztó vélemények megléte rólunk, szerintem nincs ezzel semmi baj. Aki nyilvánosan mond véleményt, azt bírálni is lehet. Sőt: néha kell is. Mi legalábbis ezt valljuk a KVIT-ben.

– Köszönöm a beszélgetést. Eredményes munkát és sok sikert kívánok nektek!

L. J.

Pák Diána

Éjfél

Gyertyaláng lobban... kialszik újra,
Játékos varázs, viaszos álom,
Szél illan át a lángokba fűjva,
Megtörnek csöndes szavak a számon.

Éjfél int minden meg nem írt mondat,
Rímek, mik hangtalan kísértetek,
Kilincsre kattan megannyi szót,
Kulcsra zárt hangok... nem beszélhetek.

Marcsák Gergely

Holnap hajnalig

Ásít, dohog, megrezzen a város.
Kabátját az éj a téren felejtette,
foszlányait makacsul markolják a fák.

Ungvár ezer szemén
kattogva kúszik a redőny,
nyújtózik a folyó
rideg kavicságyán.

Lábamra gesztenyelevelet
söpörnek a sosem-alvók,
majd eltűnnek

...
holnap hajnalig.

Ha túl vagyunk sok éven...

A kor fontos tényező az ember életében. Legyen az akár férfi, akár nő, csak a nők nehezebben élik meg az idő múlását. Bár ez sem mindig igaz. Mert mostanában már mind a két nemnél akad példa arra, mi mindent elkövetnek annak érdekében, hogy lelassítsák a kényelmetlenül múltó idő romboló munkáját, vagy legalább kozmetikázzák, elkendőzzék az öregedés mindinkább észrevehető, tagadhatatlanul árulkodó jeleit. Lásd: arcplasztika, ráncfelvarrás a férfiak és nők számára, zsírleszívás, torna és még sorolhatnánk. Minden egyes ide vágó reklám és hirdetés garantált fiatalságot ígér. Igaz, azt sehol nem említik, hogy a hatás csak ideig-óráig tart, ellenben rendkívül drága. Van, akinek bármi áron megéri fiatalosnak maradni, ám a nagy többség inkább csak álmodozik róla. Bizony, a hatodik, hetedik X-en túl a fiatalos kinézetet már csak komoly anyagi áldozatok árán lehet megtartani. Az öregedés folyamatát ugyan le lehet lassítani, a szike alatt elsimulhatnak a látható ráncok, de belül, a lelkünkben ott maradnak, egyre szaporodnak és mélyülnek, ezért a leghelyesebb tényként elfogadni, megbarátkozni velük.

Persze vannak szerencsés alakok, akiken – örökölt génjeiknek köszönhetően – szemmel láthatóan nem fog az idő. Könnyedén mozognak, nem cipelnek magukon súlyos, lötytyedten rengő zsírtömeget, ízületeiket, csontjaikat nem marta szét a mérsz, az öregség rozsdája, arcukra nem szántott mély barázdát a kéméletlen idő, elméjük friss. Ők azok, akik minden újdonságra fogékonyak, nyitottak a világ dolgai iránt, és még nyolcvan körül is komoly szellemi teljesítményre képesek – nos, ezek az emberek mindenfajta plasztikázás nélkül bátran letagadhatnának a korukból jó pár évet. Azok a nők, akik ebbe a szerencsés kategóriába sorolhatók, általában sokkal kiegyensúlyozottabbak, bizakodóbbak, hiszen ha a tükörbe néznek, nem egy megváltozott, kortól megtépázott, a maguk számára is idegen arc tekint vissza, hanem a régi énjük. Vagyis hát, mondjuk, majdnem... Számukra ez biztosíték, a lelki erő forrása, amely táplálja a bol-

dogságérzetet, és a belső tartáson kívül komoly fizikai erőt kölcsönöz. Ez segít abban, hogy a koruknál jóval fiatalabbnak látszszanak. Mert a boldogság érzése igenis fiatalít! Az ilyen hatvanasok derűsek, vitalitásuk irigylésre méltó, úgy érzik, még tartogat számukra az élet jót, szépet, örömet. Amíg nem találkoznak egy „kedves” korukbelivel, egy „jóakarú baráttal”, aki pár évvel vagy hónappal fiatalabb, ennek ellenére – kíméletlen sorsának vagy öröklött génjeinek köszönhetően – jóval idősebbnek látszik. Ez lehet a kiváltója a belőle áradó rosszkedvnek, irigységnek. Érdemes megfigyelni, hogy ezek a „jóbarátok” többnyire nagy hátbatámadók, csak az alkalomra várnak, hogy élvezettel kürtölhessék szét, hány éves is valójában az a valaki. Főleg akkor, ha az a személy fiatalnak is szép volt, és még ma is tagadhatatlanul jól néz ki. Az első adandó alkalommal aztán mindentudó ábrázattal, a beavatottak fontoskodásával közzéteszik ismerősük születési dátumát (év, hónap, nap, teljes pontosággal!), majd alattomos, álszent mosollyal várják a hatást. Ami néha éppen az ellenkezője annak, amit titokban vártak.

Hogy a rosszindulatú fél ettől nem lesz szebb, de még fiatalosabb sem?! Hát aztán? Tudja ezt ő maga is... De mégis, mint ha csak hájjal kenetnének, olyan jó érzés élvezettel csámcsogni a másik ember szégyenkező zavarán... Különösen akkor, ha jól megaláztatja vele a gyanútlan illetőt, akit, mondjuk, annak előtt két-három évvel fiatalabbnak hittek, úgy fogadtak el, és az a pimasz nem tiltakozott ellene. Az ilyesmin perverz módon nagyon jókat lehet kárörvendezni, mert hiszen köztudott, hogy a káröröm a legszebb örömek közé sorolható!

Az ilyen lelkületű emberek a másik kategóriájába tartoznak azon egyedek, akik évekel fiatalabbnak adott személynél és pusztán felületes kapcsolatban vannak az ápoltt, jókinézetű, diszkrét eleganciával öltözködő, náluk idősebb valakivel, mégis szinte beteges kényszerét érzik annak, hogy gonosz mosolyra igazított szájjal támadják le a gyanútlan sze-

mélyt: ugye, jól gondolom, hogy maga már megvan X éves?! Természetesen legalább tíz évvel többet mondanak az illető koránál, s alamuszi tekintettel lesik a hatást. A másik arcára kiülő döbbenetet sikernek könyvelik el, de az külön élvezetet jelent számukra, ha a sértett a megbántódástól egyszerűen nem talál szavakat.

Ugye, hölgyeim, fiatalok és idősebbek, ismerős a téma, kerültek már ilyen helyzetbe? Bizony, sokan vannak, akik voltak már szenvedő alanyai az effajta sértő szurkálásnak, tehát értik, miről beszélek. De talán azok is magukra ismernek, akik kiváltói voltak az ilyen szituációknak, bár ők nem szívesen vallják be kicsinyes gonoszkodásukat... Bevallom, én azokkal érzek együtt, akiket megbántottak, nem a kellemetlenkedőkkel! Az effajta kicsinyes bántás akkor érinti érzékenyen az embert, pontosítva: a nőt, amikor már elért egy bizonyos kort. Például túllépte a hatvanat. Jócskán. Ami, ha úgy vesszük, az életnek egy különösen szép ajándéka, de úgy is mondhatnánk, a sors kegye. Ez már az az időszak, amikor naponta illik hálát adni a Jóistennek a megtett hosszú útért, a mögöttünk maradt sok-sok évért, a homokórán lepergett jó és rossz napokért, amelyek tartó oszlopai, pillérei lettek amár megélt, hatvanon túli kornak. Hiszen az ember csak úgy lesz ennyi éves, ha nem hal meg fiatalon! És hány olyan ember élt egykor környezetünkben, akinek ez nem adatott meg!

– Nem kell azért lépten-nyomon eszembe juttatni, hogy öreg vagyok! – mondogatta egykor az én édesanyám, aki túl a hetvenen, közvetlenül a halála előtt, szenvedésektől megtörtén is akár egy évtizedet vagy még annál is többet könnyedén letagadhatott volna. Nem tette, de örült neki, ha fiatalabbnak nézték, mint amennyi éves volt. Mert kevesebbnek tippelték, s ő mosolyogva hagyta, nem javította ki: nem téma a korom – fordította másra a szót egy kézleggyintéssel. Igen, az én szép anyám a haláláig ízig-vérig NŐ maradt. Nő, aki szerette, ha titok lengi körül. Titok, amellyel senkinek nem ártott, de neki örömet szerzett. És én tiszteletből, az iránta való szeretetből később nem hagytam, hogy fel-

írják fejfájára a születési évét, csak halálának a dátumát.

– Tudod – mondogatta –, egy nő mindig annyi éves, amennyinek...

– ...érzi magát – bólogattam bölcse.

– Frászt! – válaszolta tömören. – Jegyezd meg jól: *amennyinek látszik!* Értetted? Hát te is igyekezz *látszani*, hogy ne vehessék a szemedre, ne szembe-sítsenek az életkoroddal, mert azt többnyire bántó szándékkal, rosszmaúságból teszik. Már-mint a nők. Mert azt se feledd: némelyik nő a gonoszságig irigy tud lenni, s ha ráadásul buta is, az már egyenesen félelmetes! Az ritkábban fordul elő, de mégis megesik, hogy egy férfi firtatja kíváncsiskodva éveidnek számát – nos, az ilyen ember közönséges és műveletlen. Neked az ilyen férfikkal semmi dolgod. A neveletlen emberek szavára különben sem érdemes odafigyelni – így elkerülöd, hogy megsértsenek, és még fájni sem fog. Csak te döntöd el, hogy akarsz-e beszélni a korodról vagy bármi másról!

Nos, hát ilyen tudnivalókkal, tanácsokkal látott el és hagyott itt, mielőtt végleg elment az én édesanyám.

Az idősödés pozitív példája az, amikor egy ötven-hatvan feletti nőre rácsodálkoznak, megfordulnak utána, szembedicsérik, és ezt érezhetően őszintén és érdek nélkül teszik. Bár, ahogy telnek az évek... De azért még előfordul. Egyérett korú nő is lehet igazán vonzó, sőt, mi több, szép! Lám, az őszi nap fénye is ad meleget, de szelíd, nem éget, nem perzsel, mint a nyári nap. Körülölel, cirógat és aranyba mártott ecsetjével ragyogóvá varázsolja a pihenni készülő tájat. Tudom, ezek sokszor hallott, kissé elcsépelet szavak, de van bennük igazság.

Velünk, nőkkal az ilyen csoda azon ritka napok egyikén szokott meggesni, amikor reggel felébredve nem fáj semmink (amúgy az ilyesmire érdemes odafigyelni, ez fölöttébb nyugtalanító és gyanús: lehet, hogy már nem is élünk?!), és hihetetlenül fitnek érezzük magunkat. Az ablakon át beszökő napsugár kedveskedő csiklandozását kényeztetésnek vesszük, hiszen valami örömet sejtet, elhítheti velünk, hogy ezen a napon meglepően szép és kellemes órák várnak majd ránk. Már

Ha túl vagyunk sok éven...

■ maga a reggeli felkelés sem olyan, mint legtöbbször: az éjszakai alvástól nem merevedtek el az ízületeink, tehát nem kell azon töprengenünk, hogy a fájdalmasan nyilalló karunk hogyan engedelmeskedik majd, amikor be akarjuk kapcsolni hátunkon a melltartót, sőt, ma a tupírozás is könnyen fog menni, tehát a frizuránk is tökéletes lesz. Ez máris elég ahhoz, hogy a jókedvünk kivirágozzon, mint őszi avaron a kikerics. Igen, ez nem egy szokványos, semmitmondó szürke hétköznapi, ami máskor unott közönnyel nyomja könyökét a bordáink közé, miközben mi a szokásos reggeli feladatainkra koncentrálnak, igyekszünk mindent pontosan elvégezni a lelkesedés ezer százalékos hiányával, ám a legtokéletesebb robot gépiességével. Az ilyen jól induló reggelen nem kérdéses, hogy érdemes-e kibújni az ágyból, és nem motoszkál bennünk a vágy, hogy a fal felé fordulva, üres fejjel, dermedt lélekkel, mozdulatlanul válnak várjuk a véget, a kegyes, fájdalom nélküli elmúlást. Telve pozitív energiával pattanunk – na jó! lépünk – le az ágyról, mondjuk, majdnem úgy, mint húsz évvel ezelőtt. Frissek, jókedvűek vagyunk, a vérnyomásunk tökéletes, nem ugrott fel a padlásig és nincs a bányászébka feneke alatt, tehát ennek köszönhetően puhán ölelő ágyunk nem tart fogva és nem invitál a szokásos szédítő hajnali keringőre... Mindent egybevetve: egy ilyen szépen induló nap határozottan biztos csodát kínál, így, ötvenen-hatvanon túl. Sőt, túl a hetvenen is!

A barátnőm néhány évvel ezelőtt ragyogva mesélt nekem egy pontosan ilyen szépet jósoló, ígéretes napról. Abban az időben töltötte be a hetvenet, s ebből az alkalomból egy rutinvizsgálatnak vetette alá magát. Úgy gondolta, jó lesz megtudni, mithozhat neki egészségileg ez az újabb, most már hetessel kezdődő évtized. Amúgy Marcella barátnőm egy roppant helyes, csinos, vékony hölgy, aki mindig elegáns, szép arcát nem szabdalta össze az idő, egyszerűen: olyan dekoratív, feltűnő jelenség, akin még ma is szívesen elidőznek a férfitekintetek. Ezt a mi régesrég közös ismerősünk, az aprócska természetű Gyuszi barátunk is sokszor szavakba önti,

és kedves bókokkal megtűzdelve gyakran meg is erősíti. Egy magát valamire tartó nő pedig mindig szívesen hallgatja, soha meg nem unja, így a férfi, amikor találkoznak, udvarias formában sorozatosan elismételi, miközben valódi áhítattal, leplezetlenül csodálja Marcellát. Gyuszinak tehát ez a véleménye, amin immár ötven esztendeje hajszályait sem változtat – tehát el lehet fogadni –, de itt most mégsem az ő elismerő csodálattárlól esik majd szó, nem az tette oly különösen széppé, emlékezetessé barátnőm számára ezt a napot.

Szóval ott tartottunk, hogy a barátnőm útra kelt, és meg sem állt Pestig, ott is egy elismerten híres klinikáig, ahol naponként átlagosan száz-százötven vagy még ennél is több ember fordul meg. Kevesebb csak kivételes napokon. A barátnőm, ha nem szükséges, nem emlegeti a korát, mindenkinek a fantáziájára bízva, ki mennyinek látja. No de a klinika, az más, ott regisztrálják az adatokat, tehát pontosan be kell diktálni a születési évet, helyet. Nos, ő ezt becsületesen meg is tette. A fiatal nővérke elkerekedett szemmel nézett rá, a számológép előtt felállva a pulthoz lépett és megkérdezte tőle: kinek az adatait tetszett bediktálni, itt van a beteg a közelben?

– Én lennék az – válaszolt Marcella, és átnyújtotta betegkártyáját. A nővérke helytel kinálta barátnőmet, és miközben gépbe vitte a rá vonatkozó adatokat, valódi ámulattal nézegette a kezében tartott igazolványt.

– Tudod – mesélte a barátnőm –, a végén már kellemetlenül kezdtem érezni magamat. Ahány nővérnek, orvosnak ott akadt dolga, az mind megbámult, mert a nővérke, mint valami csodára, úgy mutogatott rám. Méghogy hetven éves, hát ez hihetetlen! Az orvosok is valamennyien bókka kezdtek a vizsgálatot. Én meg magamban fohászkodtam, hogy belül is éppen olyan rendben legyen velem minden, amint a külsőmmel van. Mert csak így lehet reményem, hogy van még jövőm, meghosszabbítják a jogosítványomat, vezethetem tovább az autót. Vagyis tudod, ahogy egykor az öreg rabbinak mondta a háziorvos, miután kivizsgáltatta magát: rabbi, még lehet venni egy új télikabátot...

És minden remekül alakult! Te, hogy nekem milyen gyönyörű napom volt aznap, azt ki nem mondhatom!

Azóta újra eltelt valamennyi év, és mi a napokban ismét találkoztunk. Nevetve mesélte, hogy megint meghosszabbították a jogosítványát, így a fiával együtt – aki szintén ez ügyben intézkedett – elmentek, hogy rendezzék az ilyenkor kötelező díjak befizetését. A fiának adták át a két csekket, aki, amikor meg nézte a feltüntetett összeget, értetlenkedve kérdezte az ügyintézőtől: de hát hogy lehet az, hogy anyukámnak és nekem ugyanannyi pénzt kell befizetni? Úgy tudom, a nyugdíjasoknak kedvezmény jár! A hölgy álmélkodva válaszolta: még hogy nyugdíjas! Hát ezt nem hittem volna, igazán nem látszik rajta! No még ilyet!

– Mit szólsz hozzá? – kérdezte boldogan. – Tudod, milyen jól esett nekem?

Az ellenpélda az egykori kollégám, aki csak nemrég lépte túl a hatodik X-et. Helyes, szemüveges molett nő, olyan örökmozgó fajta, aki cseppet sem látszik idősebbnek a koránál. Könnyes szemmel és letört panaszolta el, mennyire megbántották a minap.

– Képzeld – mesélte zaklatottan –, egy fiatal nő majdnem az autóm elé lépett. Mobilon beszéltem, se nem látott, se nem hallott, sehová nem figyelt, csak lelépett a járdáról, természetesen, nem a zebrán! Szerencsére sikerült megállnom, nem történt baleset, de ha te azt hallottad volna, amit rám raktott: hülye, dagadt csoroszlyának, szenilis, vaksi bagolynek nevezett, akinek nem autót, hanem tolókosit kéne vezetni. Az ilyen vén nyanyákat már csak vakvezető kutyával volna szabad kiengedni az utcára, ha már annyira rájuk jön a mehetnék, de jobb lenne, ha inkább otthon, a fotelban üldögélve hizlalnák tovább a zsíros feneküket!

– És te mit válaszoltál neki?

– Semmit, meg sem tudtam szólalni. Olyan megalázó volt! Hiszen nem az én hibából történt, meg hát nem is történt semmi baj, hál' Istennek! Lakott területen én mindig lassan vezetek. Tudod, rossz éjszakám volt, vacakul ébredtem és ilyenkor,

ha autóra ülök, még figyelme-sebb vagyok.

Szeméből kibuggyant a könny, ahogy maga elé motyogta: tényleg annyira megöregedtem, hogy már nem lenne szabad vezetnem? De hiszen jól látok, a reflexeim sincsen baj, csak nemrég múltam hatvan. És már ne is éljek?

Az a goromba fiatal nő vajon eléri-e a kolléganőm korát? És ha igen, hogy fog majd kinézni? Lehet, hogy a rá váró jövő életét vetítette Zsanettra, azt, ami majd egykor neki jut osztályrészül? Ezen tűnődve baktattam ajárdán, miközben majdnem feldöntöttem a szembejövő hölgyet. Bocsánat, dadogtam szégyenkezve a figyelmetlenségem miatt.

– Mi van, álmodozol? Rám sem akarsz ismerni?

Egykori kedves osztálytársnőm, Zsuzsa, nevetve ölelt át, és parttalan jókedvvel harsogta: te, hogy milyen isteni ez a mai nap! Gyanakodva néztem régi barátnőmre, és felöltött bennem: lehet, hogy ez a nő ivott valamit... Mit ünnepeltél, szögeztem neki a kérdést, mitől ez a fergeteges jókedv? Nem fogod elhinni, esküszöm, hogy nem! Te, ez tényleg ünnep, igen, ezt meg kell ünnepelni! Gyere, igyunk egy kávét, és elmesélem neked, milyen sztorim volt. Esküszöm, nem mindennapi!

Mindig szerettem Zsuzsát, így örömmel fogadtam a meghívását. Középtermetű, világos hajú, széparcú, jóalakú nő, és amit leginkább szeretek benne: nagyon tud öltözködni. Emlékszem, pár évvel ezelőtt, alig valamivel innen a hatvanon, egy nőnap ünnepségre kapott meghívót, ahol jelen voltak a város legjelentősebb és legmenőbb hölgyei – a felső tízezer – és azok hímnemű kísérői. A nők majdnem mind fiatalok voltak, és nagyon drága estélyi cuccokban pompáztak. Zsuzsa korosztályából csak néhány nő képviseltette magát, többnyire férfi kísérő nélkül. Ahogy Zsuzsa is. A nőnap ünnepség fénypontja a legelegánsabb, legdekoratívabb nő megválasztása volt.

Hajdani osztálytársam nekem erről később aprólékosan beszámolt, ezért tudom pontosan, mi és hogyan történt ott, azon az estélyen. Nos Zsuzsa az

Ha túl vagyunk sok éven...

Ünnepi beszédet és az állófogadást követően, kezében a pezsgőspoharával keregett magának egy jó ülőhelyet az ablak mellett, közel a színpadhoz, ahonnan mindent lehetett látni-hallani. A gála hivatalos része kissé hosszúra sikerült, mindenkinek illett végigállni, és hát, mitagadás, neki a sok ácsorgástól igen megfájdult a lába a túsarkújában. Lábát óvatosan kihúzva cipőjéből, élvezettel szűrösölgette a pezsgőjét, a sorszámot és a tombolát, amit a szervezők minden meghívott hölgynek már jó előre kiosztottak, maga elé helyezte az asztalra, és érdeklődéssel figyelte a műsort. Úgy tervezte, a tombolasorsolás után, és ha már megválasztották a város legelegánsabb nőjét, ő angolosan távozik. Elnézegette a sok szép fiatal lányt, asszonyt, és próbálta megtippelni az esélyest. Nehéz dolga lesz a férfiakból álló zsűrinek, gondolta magában, és majd csak megoldják valahogy. Élvezte a vidámságot, annak az örömét, akinek kihúzzák a számát a tombolán és nyer, szóval, jól érezte magát. Hagyta elcsavarogni a gondolatait, és csak félfülrel figyelte mindenre, ami körülötte zajlott, annak a biztos tudatában, hogy ő úgysem nyer semmit, hiszen soha sem szokott... Az időközben mellé telepedett ismerőse lökdösésére riadt fel gondolataiból: nem figyeli a számokat? Nézzé, a maga száma nyert! Kapkodva gyúrta bele lábát a cipőjébe, hogy átvegye a nyereményét, ami legnagyobb ámulatára a tombola fődjára volt. Hitetlenkedve, boldogan ült vissza a helyére, mutogatta a gyönyörű kristályvázát, selyemstólát, és alig várta, hogy hazamenve megörvendeztesse nyereményével az otthoniakat is. Most figyeljünk, sutogta a mellette ülő asszony, kezdődik a legelegánsabb, legszebb nő megválasztása. Vajon kit választ meg a csupa férfiból álló zsűri?

– Azt, aki a legjobban tetszik az uraknak – válaszolta a barátjának.

– Úgy gondolja? – kérdezte a szomszédja nem sok meggyőződéssel a hangjában. – Szerintem az első díj rég le van már zsírozva, úgazdagéknak van miből megvásárolni a zsűrit!

Zsuzsa megvonta a vállát: hát, nem is tudom... Csak nem fizették le a polgármestert, a konzultációs munkatársát, az oktatás és kultúra megyei felelősét, valamint a parlamenti képviselőt? A kívülállók közönyével bámulta a felékszerezett, nagystélyi ruhákban pompázó szépségeket, ahogy arcukon a biztos győzelem tudatával várták a nevük elhangzását. Kicsit szégyenkezve nézett végig saját, a maga nemében rafináltan egyszerűen szabott, mégis különleges kisestélyijén. Ami igaz, az igaz, a ruha egy világhírű francia divatház modellje, és ő azt terjesztette róla, hogy a nagyfia hozta neki ajándékba Párizsból... Nos, végeredményben a Párizs tényleg igaz, a ruha címkéjén fel van tüntetve, az meg, hogy ajándék, végül is valóság: hiszen nagyon olcsón vette a bálás boltban! Olyan olcsón adta oda Matildka, hogy az valóban már ajándék volt. És neki tetszik, jól érzi benne magát – ez a fontos!

A harmadik legszebb, legelegánsabb nő a teremben. Egy szép, nyúlánk fiatal lány ment ki a zsűri elé, ahogy elhangzott a neve. Amásodik helyezést a zsűri X Y-nak ítélte oda. Nos, ez igazságtalanság, azért ennél a lánynál vannak itt különbek is, remélem, majd az első helyezett az...

– Nem hallja, maga tényleg süket? – kérdezte mérgesen a szomszédja. Induljon már, maga az első helyezett... Megint lehúzta a cipőjét? Ó, anyám...

Zsuzsa mintha félálomban ment volna ki a zsűri elé. Lassan mozgott és közben meg-megállt, félt, hogy tévedés, rosszul hallották, nem őt választották, és a végén majd szégyenben marad. A megyei küldött közben sorolta az indoklást, hogy miért neki ítéltek oda az első díjat, miért ő érdemli ezt a helyezést. Ismerte a férfit: jó pár éve innen, a városból helyezték át a megyéhez, és most csodálkozva hallgatta a szavait.

Az első helyezett kiválasztásában könnyű dologunk volt, visszhangoztak fülében a férfi szavai. Azért született egyhangú ítélet a díj odaítélésében, mert a nyertes nemcsak ma, itt és most elegáns, jólöltözött, hanem amióta ismerjük, ő mindig az. Az alkalomnak megfelelően öltözködik, ruhájához kizárólag hozzáillő kiegészítőket visel.

Soha nincs túlcicomázva, valószínű azért, mert azt tartja: a kevesebb sokszor több. Alkatához, szép arcához illő diszkrét eleganciája mindnyájunkból őszinte elismerést váltott ki, és csak ajánlani tudjuk minden hölgy figyelmébe: lessék el tőle az elegancia fortélyait, figyeljék meg jól, hogyan kell viselni egy ruhát, tanuljanak tőle ízlést és tartást.

Nem is tudtam, hova nézzek, sóhajtott Zsuzsa boldogan. Ilyen csodálatos ajándékot ritkán kínál a sors! Egyszeri és megismételhetetlen. A vele járó tárgyi ajándékok is megérdemelnek pár szót: a huszonöt szál orchideából összeállított pompás csokor, a márkás porcelán kávékészlet, no és mellé a vastagon bélelt boríték. Tudod, mesélte Zsuzsa, amikor a zsűri elnöke kezét csókolt, táncra kért és velem nyitotta meg a bált, becsúszva könnyes lett a szemem! Istenem, majdnem hatvan éves vagyok, és én nyertem meg az elegáns, szép nők versenyét!

– No, szóval, képzeld, mi történt, de esküszöm, nem fogod elhinni! – fogott bele Zsuzsa a sztorijába, ahogy helyet foglalunk. – Tudod, most csináltam a fogaimat, és már csak a jó Isten tudja, hányadszor. Folyton a fogorvost járom, szegény párom – nyugodjon, ha tud! – biztosan halálra röhögné magát rajtam, ha nem volna már rég halott! Bezzeg, amíg élt, nem volt bajom a fogaimmal, pedig ő ingyen csinálta nekem. Most meg, lám, a pénzem nagy részét nem a bankban, hanem a számban tartom... Szóval, mentem a fogorvoshoz. Emlékszel, milyen ragyogóan szép, meleg őszi napok voltak a múlt héten? A kis terepszínű vászon nadrágkosztümömet viseltem a hozzá illő kiegészítőkkel, a frizurám is remek volt – egyszóval nagyszerűen éreztem magam a bőrömben! Szaporán szedtem a lábamat, mert késésben voltam, és csak véletlenül figyeltem fel a túloldali járdán lépegető fiatalemberre. A szó legszorosabb értelmében fiatal volt, olyan húsz év körüli, és ami miatt érdemesnek találtam rápillantani, az a kinézete volt. Jóarcú, jól felsült fiú volt, nagyon elegáns világos szövetnadrágot viselt a hozzá illő inggel, cipővel, az egész megjelenésében volt valami az ő korosztályától idegen,

talán a hihetetlenül szokatlan, szolid elegancia. Valahonnan ismerősen tűnt, ezt még inkább megerősítette a rám vetett barátságos, mosolygós tekintete, így a tiszteletteljes kezécsókolomját én is barátságos jónapottal fogadtam. A fiú leplezetlen bámulattal méregetett és váratlanul megszólított:

– Ön nagyon szép és disztingvált hölgy!

– Köszönöm – dadogtam meglepetten.

– Van férje?

Akadozó hangon feleltem: van... persze...

– Sejtettem – mondta a fiú lehangoltan. – Gondolom, akkor nem akar megismerkedni velem...

– Nem, valóban nem akarok – válaszoltam döbbenet, és csak belépve a rendelőintézetbe robbant ki belőlem az addig visszafojtott nevetés.

– Te, ilyen nincs, ez a gyerek énvelem, mint NŐ-vel akart megismerkedni! A fiúnak hozám mérten már nem is anyakomplexusa van, inkább nagyanyakomplexusa! Most nem tudok elképzelni! Tiszteletes, jól nevelt fiatalembernek látszott, és olyan szavakat használt, amilyeneket manapság nemigen használnak a fiatalok. A kinézete sem egy szakadt, tépett kölyök benyomását keltette, azt el nem tudom hinni, hogy ne ragadnának rá a lányok, erre tessék, engem szólított le! Valami baj lehet vele! Megáll az eszem! De azért... jólesett, mitagadás... Nos, mit szólsz hozzá?

– Együtt örülök veled! Látod, jócskán hatvanon felül is olyan sikered van, amilyenrel kevés fiatal nő dicsekedhet.

Zsuzsa kicsit belepirult a dicsegetembe, aztán végigmért: úgy hiszem, te is dicsekedhetnél hasonló sztorikkal!

– Hát, ha nem is ilyen, de az is aranyos volt... Tudod, nyáron Egerben voltam egy irodalmi találkozón. A márkás farmer cuccomban utaztam, mert az vékony, nem gyűrődik, kényelmes és nem utolsósorban, jól áll rajtam. No szóval, ahogy felszálltam a buszra, máris mondtam a vezetőnek, aki a jegyeket adja: személyi! Ő rábólintott, és én leültem az első ülésre az ajtó mellé. Már elhagytuk Miskolcot, amikor a busz váratlanul megállt az úton egy személyautó mellett és felvett egy fér-

Ha túl vagyunk sok éven...

fit meg egy nőt. Ahogy beléptek, azonnal karszagkerült a karjukra, a férfi hátra ment a busz végébe, a nő elől maradt, és egyidőben, egyszerre elkezdtek ellenőrizni a menetjegyeket. A nő komor, mosolytalan hivatalos arccal fordult az utasokhoz, és mert én az első ülésen ültem, tőlem kérte elsőnek a jegyet. Mondtam a szokásosat: személyi... Jól megnézett magának és megkérdezte: biztos? Igen – válaszoltam – mutassam? Valamit dűnnyögött és továbbment. Amikor beértünk a legközelebbi település megállójába, az ellenőrök szálltak le elsőnek a buszról, de mielőtt a nő lelépett volna, megállt mellettem és odaszólt nekem: azért csak mutassa meg azt a személyit!

– Nem hisz nekem?

– De nem ám! És nemcsak én, hanem a társam sem! Nahát, nyújtotta vissza meglepetten, maga tényleg igazat mondott! Nem hittem volna, jóval fiatalabbnak látszik, de még mennyivel! Köszönöm, mondtam nevetve. Mikor jár újra ezen a vonalon? Majd igyekszem én is éppen akkor utazni, hátha újra elismételi, amit mondott, olyan jólesik hallani!

– Na, ugye! – mosolygott Zsuzsa –, mondom én, hogy neked sincs okod panaszra! Csak várj, kedvesem, halld az ellenpéldát is! Nem sokkal ennek utána hirtelen szükségem volt egy szál virágra. Egy kedves idős barátnőmnek volt a születésnapja, őt akartam felköszönteni, de későn jutott eszembe, hogy virág is kell, így kénytelen voltam bemenni abba a virág-kiskereskedésbe, ahová egyébként igyekszem soha, semmi szín alatt be nem térni. No, de hát a szükség törvényt bont. Olyan ötvenes hölgy a bolt tulajdonosa, egy nagyon kellemetlen perszóna, közismert róla, hogy mindenki beleszúr, aki beteszi oda a lábát. Ártatlan mosoly kíséretében sérti meg a vevőit, akik a meglepetéstől általában szólni sem tudnak, ám a legközelebb már biztosan nem ott vásárolják a virágot. Így aztán egyre szűkül a vevőköre, és még ő csodálkozik rajta a legjobban! Katókat, akinek a virágot vet-

tem, jól ismeri. Így amikor rákérdezett, kinek lesz, azonnal tudta. No és hány éves? Megmondtam. Nem is látszik rajta, hogy annyi, olyan jól tartja magát, s milyen fürgén jár... Bólintottam. Aztán fizettem és elindultam a virággal.

– No, és maga hány éves? – ért utol csúfondáros, bántó hangja. – Gondolom, már megvan hetvenöt! – válaszolta is meg magának azonnal a kérdést. Vissza fordultam és rámosolyogtam: én, kedvesem, nem, dehogyl! Elárulom, de csak magának: kilencvenkét éves vagyok, ám nagyon jól tartom magam, bizony! Vannak ilyen szerencsés alkatok! Például itt van maga, aki remekül néz ki a korához képest! Egy nappal sem látszik öregebbnek hatvanöttnél!

– De... de... én még nem vagyok annyi! – nyögte felháborodottan és a meglepetéstől majdnem a rózsái közé csücseszt.

– Nem baj, kedves, én sem! – válaszoltam negédesen és kilibbentem a boltból, otthagytam a kövé dermedt asszonyt. Azóta kerül a velem való találkozást.

– Látod, Zsuzsám, az élet tele van meglepetésekkel, van benne váratlan gyönyörűség, bánat, bölcsesség, fölösleges bántás, melengető érzés, szeretet, rossz és jó. Szépség, amit mi teszünk csúnyává, és sokszor ettől vagyunk boldogtalanok. De minden változik és változhat az élet utolsó pillanatáig. Valóban értékessé úgy tehetjük az éveinket, ha mindent megteszünk annak érdekében, hogy méltósággal éljük meg a mindennapokat, ha elfogadjuk a korunkat, és magunktól jövőnk rá: az öregedés nem büntetés, hanem az élet rendje. Csak azt őrizzük meg a tovatűnő napokból, amit a leginkább érdemes: a szeretet emlékét, a szépen való hitet. Az öregedés alkonyi útján ez ad értelmet az életnek, ez segít várni még mindig a holnapot, és a holnapokban meglátni azt, amiért igenis érdemes tovább élni! Akkor is, ha az ember túl van a hatvanon, hetvenen és az alkonyi égen már ott sejlik a nyolcvan.

Weinrauch Katalin

Szépem

Így nevezte mindenki. A szláv ajkúak az é-t lerövidítve, de őszinte csodálattal, kedvességgel, mert – s ez volt az egyöntetű vélemény – kiérdemelte nevét: karscú párducalakja volt, bundája enyhén vörös, szabályos sötétbarna csikok futottak a hátán, majd onnan le az oldalain; a nyakától induló sötét, féltényérnyi csík a farkán folytatódott csakúgy, mint a lábain, hogy pamacsokban végződve ujjai között kecsessé, lággyá tegyék lépteit-mozdulatait. A bundája olyan dús volt, hogy amikor a napon sütkezve tisztálkodott, a feje eltűnt a takaróban. Emlékszem, a fiammal egyszer megmértük: télen, amikor újraöltözött, 8–9 centiméteresek voltak a szőrszálak. Mikor végigvonult a tömbház udvarán, vagy sziesztázó tigris módjára az erkély karfájára telepedett, bundája sziporkázott, hullámozott, mint a túlerézt gabonatereng az enyhe fuvallatban.

Az ismerősöket vagy a hozzánk látogató idegeneket az ajtóban fogadta, és ránk, majd a belépőre nézve várta reagálásunkat; ha megsimogattuk, és azt mondtuk: „Szépem, nincs semmi baj, ez jó ember!”, leugrott az ajtó mellett terpeszkedő székről és bevonult a szobába. „Ez a cica mindjárt megszólal!” – mondták, ha éppen utasítottuk, hogy „Gyere, fürödni fogsz!”, vagy „Eredj ki az udvarra”, vagy éppen „Gyere vacsorázn!”.

Mikor már-már szült, körmeivel feleségem otthonkájába kapaszkodott, és a kis szoba felé mozdult. Ilyenkor előkerült a kosár: beugrott, a hátára feküdt és várta, kérte, hogy masszírozzuk a hasát. Mert volt mimikája: látni-olvasni lehetett pofikáján az örömet, a csalódást, az érdeklődést.

Nem volt szapora állat: évente egyszer-kétszer udvaroltatott magának, aminek egy-két kiscica volt az eredménye. Jó adag izgalommal vártuk, hátha hozzá hasonló utódokkal örvendeztet meg minket, de mindig csalódnunk kellett – nem ismételte meg magát. Pedig sok „megrendelés” volt, sokan szerettek volna egy Szépemet.

A nyáron csoda történt: négy egészséges kiscicának adott életet, és ami eléggé szokatlan volt addigi viselkedéséhez képest: éjt napot mellettük töltött, csak amikor a dögára vagy emni ment, hagyta őket magukra kedvenc kosarában.

A negyedik utód hasonlított hozzá. Árra is gondoltunk, hogy meghagyjuk, hiszen Szépem már tizenkettedik éves, hadd vigye to-

vább a családfát, aztán mégsem hagytuk meg – odaajándékoztuk a szomszédunknak, hogy majd a következő szaporodásból választunk utódot.

... Nagyon nyugtalan lett, amikor betérve a szobába nem találta a kosárban a kis Vízholdót. Etvágytalan volt, órákig feküdt mozdulatlanul, az éjszakát házon kívül töltötte. Aggódni kezdtünk: nincs-e valami baja? Aztán napokig nem láttuk. Hiába kerestük, hívtuk, nem találtuk, ő se jött. Azzal nyugtattuk magunkat és egymást: szerelemre lobbant, talán egy magához hasonlóval találkozott.

Eltűnése ötödik napján – kinn álltunk az erkélyen – arra lettünk figyelmesek, hogy a házunk előtti fűzfá alatt fekszik. Örömmel szólunk rá: „Hol voltál, Szépünk? Gyere haza, vár a meleg tejcske!” Alig mozdította a fejét, majd fel akart állni, de visszarojgyott és keserves hangokat hallatott. Leszaladtunk. Láttuk: baj van. Az oldalán feküdt, bundája csapzott volt, a szőrtakarón sárdarabok, por, levelek. Megint szólítottuk, próbált felemelkedni, de visszahanyatlott, kapaszkodó mozdulatokkal vonszolta magát, majd elnyúlt a porban.

„Nagyon beteg, el fog pusztulni!” – mondtam ki már-már pityergő páromnak, majd felemeltem. Éreztem lesavanyodott testét, eldurvult bundáját. A hangomra sem reagált.

„Mi lehet vele, segíts neki, adj valami injekciót!” – rimázkodott életem párja, miközben potyogtak a könnyei.

Az előszoba linóleumára fektettem; élettelennek tűnt, időként kapkodta a levegőt. „Szépem, mi van veled, mi fáj?” – simogatta nejem, de ő csak nem mozdult. – „Gyere, állj fel, gyere a szobádba!” – kérlete, hívta. Injekciót szúrtam a farába – nem reagált. Közben feleségem kinyitotta szobája ajtaját, behozta a kosarat és szólt: „Gyere, Szépem, itt van a kosarad!”

A macska feléje fordult, meglátta a kosarat, lassan felemelkedett, odavonszolta magát a kosárhoz, feltette mellő lábait a kosár peremére és a feleségemre nézett. Ő megemelte és a kosárba tette. Dorombolni kezdett, elnyúlt a kosárban kedvenc pokrócán, háromszor-négyszer végighúzta érdes nyelvét feleségem simogató kezén, majd kimúlt.

... Az erkély alatti kiskertben az alá a rózsabokor alá tettük, ahol valamikor önfeledten hancúrozott kiscicáival.

Szőllősy Tibor

A ruszinság* tragédiája

Jó sok évvel ezelőtt történt az eset, amely kapcsán az alábbiakat papírra vettem. Egy késő novemberi estén egy nagyon érdekes televíziós műsor nézéséhez készültem családi körben, amikor megszólalt a kapucsengő. Nem vártam vendéget, el sem tudtam képzelni, ki lehet az. Amikor kinyitottam a kaput, nagyon meglepődtem. Nem hittem a szememnek és nem tudtam mire vélni, miért keresett fel engem a zeneiskola igazgatója, a helyettese és egy ismeretlen úr. Beinvitáltam őket a lakásba, de nem fogadták el a meghívást. Arra kértek, hogy menjek velük vacsorázni, mert az ismeretlen úr, aki a *Podkarpatszka Rusz* újság főszerkesztője volt, szeretne velem megismerkedni.

Vacsora közben elmondta, arra kíváncsi, hogy egy magyar ember miért fizet elő egy ruszin nyelvű újságra? Elmagyaráztam neki, hogy magam is ruszin óvodába jártam, majd az első osztályt is ruszinul végeztem el, mert a szüleim olyan településen laktak, ahol magyar iskola nem volt. Otthon a családban csak magyarul beszéltünk. A szomszéd gyerekek zöme viszont ruszin volt, így játék közben szükség volt a kétnyelvűségre. A feleségem ruszin származású, de gyerekkorában, amikor a magyarok visszafoglalták Kárpátalját, már magyar iskolába járt. 1945-től ukrán tanintézetbe jártunk, a feleségem egyetemi tanulmányait is ukrán nyelven folytatta, de magyar tannyelvű iskolákban – Nagydobronyban, Szürtében és Ungváron, majd Beregszászban – tanított matematikát. Lelkében mindig a ruszinság felé hajlott és nagyon bántotta, hogy a szovjet rendszer, majd az önálló Ukrajna nem akarja a elismerni ruszinokat. Ezért, a ruszinság támogatása érdekében rendeltük meg az újságot. Sértőnek tartottuk, hogy egy népre, amelynek voltak saját ruszin nyelvű iskolái, tankönyvei, irodalma, zászlaja, himnusza, egyszerűen úgy tekintenek, mintha sohasem létezett volna. A szovjet történészek és a mai ukrán történelem tudorai azt állítják, hogy Kárpátalja a Kijevi Rusz része volt valaha...

– Szeretném megkérdezni, főszerkesztő úr, Ön szerint igaz ez? És ha igaz, hogy jó ezer éve a mai Kárpátalja területét elrabolták a magyarok, tud-e olyan dokumentumról, amelyben visszakövetelte volna a Kijevi Rusz ezt a területet, vagy megfenyegette volna a rablót?

– Hét kötetet írtam eddig a ruszinok történetéről, most írom a nyolcadikat, de ez a kérdés eszembe sem jutott eddig – válaszolta a főszerkesztő.

Később a beszélgetésünk tartalma megjelent az újságban, és hivatalos körökben nagy vitát váltott ki. A disputába nem tudtam, de nem is akartam bekapcsolódni, mivel nem vagyok történész (fizika-földrajz szakot végeztem). No meg a barátaim is azt tanácsolták, hogy ne vitázzak: én akkor már az áttelepülés problémájának megoldásán fáradoztam, csak árthattam volna magamnak.

Egy szlatinai pedagógus barátom szavai jutnak eszembe, aki azt mondta: „Ti, magyarok, mit sírtok?! Nem veszítettetek semmit. Országotok van, jó, tudom, a szögesdróton túl. De iskoláitok itt is vannak. Irodalmatok, himnuszotok, zászlótok, mindenetek megvan. És megvan a legfontosabb – a nemzetiségetek. Tőlünk a szovjet rendszer mindent elvett. Megfosztott identitásunktól: egyik napról a másikra ukránok lettünk. Megszüntették a ruszin iskoláinkat, a tankönyveket és a szépirodalmi kiadványainkat összeszedték és elégették, köddé vált a himnuszunk és a zászlónk. Autonómiát már nem is ígér senki...”

Ujfalussy István, Orosháza

* A ruszinok az évszázadok folyamán mindig is a rusz népnévvel jelölték magukat, de saját nemzeti tudatuk csak a 19. század második felében alakult ki. Alekszander Duhnovics eperjesi ruszin görögkatolikus lelkész megírta a ruszin himnuszt, és arra buzdította a Kárpátok vidékén élő görögkatolikus ruszinokat, hogy legyenek önálló nép. Ez a ruszin nemzeti ébredés a történelmi Magyarországon történt, a felvidéki szláv lakosság szlovák nemzetiségi formálódásával és a Habsburg uralom alatt álló Galícia kisorosz és kozák lakosságának ukrán néppé válásával egy időben.

Forrás: internet

Tiszaújvárosban jártunk

Testvérvárosi meghívásnak eleget téve július 14–15. között egy 40 fős beregszászi csoportnak lehetősége nyílt két napot eltölteni Tiszaújvárosban. A 33 diák — akik között a Beregszászi Mozgáskorlátozottak Sport- és Egészségjavító Egyesületének tagjai is voltak — és 7 kísérő tanár tartalmas programokon vehetett részt. A vendéglátó szerepét a tiszaújvárosi Kazinczy Ferenc Református Általános Iskola töltötte be.

Első nap a beregszászi fiatalok az ottani diákokkal együtt református istentiszteleten vettek részt, majd megismerkedtek a város nevezetességeivel. A nap további részét a Tiszaújvárosi Termál- és Strandfürdőben töltötték, ahol élvezhették a nyári kikapcsolódás örömeit. A második nap kirándulásra került sor. Ennek keretében a résztvevők megtekintették a Tiszaszederkényi Tájháza, valamint a lillafüredi Anna-barlang csodálatos természeti értékeit. Az élményekkel teli nap a Miskolci Vadasparkban zárult.

A csoport tagjai ezúton is szeretnék megköszönni Bráz Györgynek, Tiszaújváros polgármesterének, a város képviselő-testületének és a befogadó iskola tantestületének a szíves meghívást és fogadtatást, valamint az ott tapasztalt hatalmas vendégszeretetet, illetve a Beregszászi Polgármesteri Hivatalnak a közreműködést.

Répási István, Beregszász

Beregvidékiek a Daróci Kenderes Napokon

Augusztus 1-jén és 2-án 14. alkalommal tartották meg a Daróci Kenderes Napokat. A dédai kultúrház hagyományörző csoportja a kezdetek óta minden évben meghívást kap erre a nagyszabású rendezvényre, és mi mindig örömmel teszünk eleget a felkérésnek, hiszen sok érdekes és új dologgal ismerkedünk meg. Ez alkalommal az asztélyi hagyományörző csoport is velünk tartott.

A színvonalas kétnapos rendezvényen idén is változatos programok várták az érdeklődőket. Sok nívós néptáncgyűttes és énekar lépett színpadra. Táncscsoportunk három néptáncsal kedveskedett a közönségnek.

A Kendermagtól a Vászong Hagyományörző Egyesület szakmai ismertetőjén elmondták, hogyan lesz a kendermagból vászon. A kézművesek utcájában régi és új népi mesterségekkel ismerkedhettek meg a látogatók. Aki pedig a településen szeretett volna szétnézni, kisvonattal bejárhatta azt. A dédai és az asztélyi gyerekek nagy öröme ez a kisvonat jött ki értünk a határhoz, és vissza is ezzel jöttünk.

Sajnos a rendezvényre nem tudott elmenni az egész csoport, mert egyeseknek útlevele, másoknak vízuma, megint másoknak pedig a határátlépéshez szükséges szülői beleegyezés nem volt. Igen nehézkes Ukrajnából kijutni a műkedvelő csoportoknak a külföldi rendezvényekre. Azok, akik ott lehettek a Daróci Kenderes Napokon, nagyon jól érezték magukat. Köszönjük a meghívást a szervezőknek és külön dr. Révész Ferencnek.

Balogh Gizella, Déda

Minket is bánt egy gondolat

Gyász, fájdalom, öröm, lelkesedés, öröm, fájdalom, remény...

Áder János köztársasági elnök a Nagy Imre és mártírtársai újratemetésének idei évfordulóján beszédében ezt mondta: „Azt hittük, hogy már mindent tudunk a múlt-ról, de látjuk, hogy ez koránt sincs így...”

GYÁSZ ült a magyarságon 165 éve, 1849. július 31-én, a szabadságharc egyik legjelentősebb csatavesztése napján, aztán még sokáig. Az orosz cár 194 ezres seregével segített az osztrák uralkodónak vérbe fojtani a magyarok szabadságküzdelmét. Nagy volt a veszteség. Legsajnálatosabb az emberi életek kioltása volt a csatamezőn, aztán Világosnál, ahol többen inkább főbe lőtték magukat, mintsem letegyék fegyverüket, majd az aradi 13, a pesti 14. (Batthyány Lajos), a 15. (Kazinczy Lajos), a 16. (Perényi Zsigmond) és a többi mártír vértanú feláldozása.

FÁJDALOM nehezedett azokra, akik közeli hozzátartozóikat veszítették el a segesvári csatában. Mennyi magyar veszteségét jelentette Petőfi Sándor eleste és eltűnése! Nem csak Szendrey Júliának, Jókai Mórnak, Arany Jánosnak és a többi kortársnak fáj a költő elvesztése, hanem mindnyájunknak, akiknek lelkében ma is él eszméivel, Üti leveleivel, gyönyörű költeményeivel.

ÖRÖM szállta meg a kortársakat és az utódokat, amikor egyre többször, egyre több helyen terjedt a hír, hogy megsebesült, elesett, eltűnt, de nem halt meg a segesvári csatateren nemzeti nagy költőnk. Sokan keresték: kik azért, mert örültek volna a viszontlátásnak, szerettek volna segíteni rajta, mások pedig a bosszú, a leszármolás vágyával. Senkinek sem sikerült megtalálnia akkor és ott sem élve, sem a holttestét.

LELKESEDÉS többször sarkallta az embereket arra, hogy egy-egy hírnek a nyomába eredjenek, és kutassanak, hátha bizonyosságot szereznek arról, hogy él, később, hogy élt még valahol 1849 után is. Számos tudós, kutató hitte, hogy az oroszok hadifogolyként elvitték Szibériába. Sok ismert személy tagadta ennek lehetőségét félelemből, tudatlanságból, kényszerből...

Svigel Ferenc első világháborús hadifogoly 1917-ben fényképet hozott Alekszander Petrovics fejfájáról és versrészleteket a költő ismert aláírásával.

ÖRÖM következett 140 év múltán, amikor a 23 tagú nemzetközi kutatócsoport 1989. július 17-én megtalálta a barguzini 7-es számú sírban azokat a csontokat, amelyeken kétséget kizáróan Petőfi 27 jellegzetességét fedezték fel. A szponzor egy ön-és vagyonfeláldozó iparosember, Morvai Ferenc, aki saját bevallása szerint a kutya-csontot a macskáétól sem tudja megkül-

önböztetni, de képes volt hátteret biztosítani a szakembereknek. Milliós vagyont nem luxuskastélyokra, nem vadászatokra szánta, hanem a magyarság történelmének, kultúrájának megismerésére és megismertetésére, hogy unokáink már hitteles könyvekből tanulhassák a történelmet és az irodalmat.

Az amerikai, szovjet és magyar szakemberekből szervezett expedíció szakmai vezetője az öt földrészen elismert dr. Kiszely István antropológus volt, aki részt vett kínai császárok, egyiptomi fáraók, az orosz cári, az osztrák királyi családok tagjainak, Szt. Erzsébet fejerekljének azonosításában, aki a Louvre régészével is vitába szállt és igazsa lett. 2012-ben meghalt 80 évesen, de 2000-ben még sikerült kiadnia könyvét az eredményes Petőfi-kutatásról.

FÁJDALOM, hogy a csontok hazai földbe való újratemetéséről csak ábrándozhatt. Ugyanúgy, mint 25 éve annyian mások is, akik részesei lehettek a csodának ott, akkor nyáron, 1989-ben, amikor az országnak sok gondja között nem volt ideje, kedve törődni ezzel a kérdéssel. Akkor volt a rendszerváltás, Orbán Viktor fontos beszéde, George Bush és Teréz anya magyarországi látogatása, Kádár János temetése, magyar sportolók utaztatása a koreai olimpiára, az MTA elnöke már az amerikai munkájára összpontosított, a művelődési miniszter kórházban feküdt, de talán Nagy Imrénél és mártírtársainak újratemetése volt a legfontosabb ebből a szempontból. Egy nagy történelmi tévedést kellett beismerni, és talán sok lett volna egy újabb botlást belátni és jóvátenni. Jelenits István piarista tudós 2014. június 16-án emlegette a rádióban azt, hogy amikor '89-ben végezte az újratemetés szertartását, egy repülőraj húzott el a temető és a fejük fölött, s féltek, hogy nem lesz-e sortűz a kegyeleti aktusból, vagy nem lesz-e tüntetés.

A lelkes kutatók a feltárás eredményeinek leírását eljuttatták az Országgyűlés minden képviselőjéhez, az érettségizőkhöz, a magyar- és történelemtanárokhoz, a hivatalos szervekhez. Hiába.

Szembe kellene nézni a tényekkel, elismerni vagy megcáfolni azokat, s megadni a megérdemelt végtisztességet a nemzet nagy fiának, aki Morvai Ferenc szerint nem önszántából, nem kirándulni ment Szibériába, és semmit sem veszítene nimbuszából, amiért még élt, szenvedett, dolgozott a fogságban, verseket írt, s csak 1856 májusában halt meg tudó vészben.

REMÉNY él bennünk, hogy az újraválasztott kormány, az akadémia új elnöke és a Magyarok Világszövetsége mindent megtesz, hogy a Petőfi-rejtély végére pont kerüljön.

*Bacsó Albertné ny. magyartanár,
Beregszász–Nyíregyháza*

Kárpátaljai magyar sorstalanság

Hárman maradtunk a kirabolt szolyvai lakásunkban, miután édesapámat 1944 novemberében elhurcolták: Édesanyám, jómagam, aki akkor tizenöt éves voltam, meg a tizenhét éves bátyám. Nagyon féltünk, fázunk, éhezünk...

Karácsony után pár nappal, este tíz óra tájban három fiatalember jött a bátyámról. Jóanyám sírva könyörgött nekik, hogy ne vigyék el, hiszen a tüzelő és az élelem beszerzésében nincs más segítsége. A két helyi ruszin megismételte: elviszik az Árpád-vonal vasútvárára lerakott aknákat felszedni. Az új KGB-mundérbaöltöztetett Biszku Béla megszólalt magyarul: „Tolmács vagyok. A magyarok rakták le az aknákat, a magyarok szedjék is fel!”

Gusztai felöltözött. Édesanyám a maradék cipőt meg egy bögre zsírt bepakolta a bátyám cserkész hátizsákjába. Aztán elmentek.

Éjszakánként felöltözve az ablakból bámultunk ki az utcára, a nagy havas tájra. A harmadik éjszakán egy fekete pontot láttunk közeledni. Gusztai jött haza! A rövid öröm után sírva segítettük be a házba a fáradt, éhes, a derékig ráfagyott, vizes nadrágban több mint 20 kilométert gyalogolt testvéremet. Mamukánk bádorgkádba állítva, hideg vízzel próbálta leolvasztani róla a ráfagyott ruhát, én a kályha parázsán krumplit sütöttem és szedergyökérből keserű-fanyar teát főztem.

Gusztai, felmelegedve, mesélni kezdett. Elmondta, hogy aházunktól két kilométerre lévő vegyigyár területére kísérte őt a három jómadár, ahová már összetartoztak az aknaszedésre kismelt magyar és sváb fiatalokat. Az erdei kisvasút platóján fagyoskodva elérték a keleti vasútvonalat. Engedélyt kaptak az öröktől az étkezésre. Gusztai egy fa tövébe telepedett le, kissé távolabb a többiektől, amikor egy fegyveres elkérte tőle a cipőt és a bögre zsírt, és odasúgta: „Majd az erdőn és a mezőn keresztül szökjél meg!” Gusztai nagyon megijedt, hogy le fogja lőni, de elindult, árkon-bokron keresztül, mert sem a vasúton, sem az országúton nem jöhetett.

Sokáig bujtattuk: éjjel egyszénaboglyában, nappal egy kerítéslécekkal telerakott tyúkketrecben lapult. Mi meg éjjel-nappal öröködtünk...

*Szakonyiné D. Elemérné
Harsághy-Káposzta M. Katalin
Szolyva–Budapest*

A szerkesztőség től

Továbbra is várjuk a Kárpátaljai Hírmondó olvasóinak leveleit, visszajelzéseit. Gyakran előfordul, hogy egy-egy publikáció vitát gerjeszt, de folyóiratunk szerkesztőbizottsága is egyetért Pulitzer József bölcs mondásával: „A hír szent, a vélemény szabad”.

Elismerések

* *Magyar Örökség Díjban* részesült **Popovics Béla** munkácsi helytörténész, tanár, aki kultúrtörténeti munkásságáért vehette át a kitüntetést. Laudációt Vári Fábián László költő, kritikus, műfordító mondott, aki szerint „*Popovics Béla ma a kárpátaljai magyar közélet egyik jeles képviselője. Szavaira, előremutató intelmeire – akár a hit fontosságáról, akár a családi élet tisztaságáról és társadalomerősítő szerepéről beszél – figyelni kell*”.

* A MOL 2010-ben hozta létre a *MesterM-díjat*, hogy elismerje a középiskolákban oktató kémia-, fizika- és matematikatanárok munkáját. A díjra egykori tanítványaik jelölik középiskolai tanáraikat. Az idei, immár ötödik díjkiosztón **Homa György**, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium informatikatanára különdíjat vehetett át. Homa Györgyöt a 2003–2011-es évfolyam diákja, Kohut Gergely jelölte, majd ő is adta át ünnepélyes keretek között a díjat Budapesten.

* *Külhoni Magyarságért Díjat* kapott a *Kárpátalja* hetilap az objektív tájékoztatásért. Az elismerést Molnár Ferenc, a lap megbízott főszerkesztője vehette át Budapesten, a Parlamentben.

* Nemzeti ünnepünk alkalmából több olyan földünk részesült állami elismerésben, aki a kárpátaljai magyar oktatási, tudományos és gazdasági élet terén kiemelkedő teljesítményt nyújtott. Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikaiért felelős államtitkára – Áder János köztársasági elnök nevében – a *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetést nyújtotta át Ungváron **Csernicskó Istvánnak**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorhelyettesének a kárpátaljai magyarság nyelvhasználatának kutatásával és anyanyelvének megőrzésével, fejlesztésével kapcsolatban kifejtett munkásságáért; **Lengyel Zoltánnak**, Munkács polgármesterének városfejlesztő munkásságáért, a helyi magyar oktatási intézmények és a magyar szervezetek támogatásáért, valamint a munkácsi vár magyar történelmi emlékeinek megőrzése érdekében kifejtett tevékenységéért; **Nagy Sándornak**, a Csongori Általános Iskola igazgatójának oktatói, nevelői munkásságáért és a kárpátaljai magyarság érdekében végzett közéleti tevékenységének elismeréseként.

Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült **Vidnyánszky Éva** nyugalmazott pedagógus a kárpátaljai magyar oktatás és nevelés terén végzett pedagógusi tevékenysége, valamint a kárpátaljai magyar gyermekszínház terén végzett elkötelezett és eredményes, több évtizedes munkája elismeréseként; **Virág László** üzletember, a KMKSZ alapító tagja a kárpátaljai régió és a helyi vállalkozások fejlesztése, valamint a kárpátaljai magyarság érdekében végzett kimagasló tevékenységéért.

Spenik Ottó, az Ukrán Tudományos Akadémia Ungvári Elektronfizikai Kutatóintézetének igazgatója a fizika terén végzett kiemelkedő színvonalú és nemzetközileg is jelentős kutatómunkája, valamint a kárpátaljai magyar tudományos élet és a magyar nyelvű egyetemi oktatás érdekében végzett tevékenysége elismeréseként a *Magyar Érdemrend Lovagkeresztje* kitüntetést vehette át.

* Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere a Pesti Vigadóban adott át díjakat a nemzeti ünnep alkalmából. Kimagasló tevékenysége elismeréseként *Magyar Arany Érdemkereszt* polgári tagozat kitüntetésben részesült a viski származású **Pál Katalin**, a Podmaniczky Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanára. Kiemelkedő színvonalú munkája elismeréseként *Magyar Érdemrend Tisztikereszt polgári tagozat* kitüntetésben részesült **Nagy Béla**, a Kárpátaljai Református Egyházkerület Diakóniai Központjának igazgatója, főgondnok.

JÚNIUS

* Június 1. *Dunán innen, Tiszán túl* címmel Kárpát-medencei gyermek- és ifjúsági népművészeti tehetségkutató versenyt hirdetett a Borsodi Magyar Közösségek Szövetsége MENTE Egyesület abból a célból, hogy a gyermekek minél szélesebb körben ismerjék meg a magyar népköltészet és népzene csodálatos világát, és egy életre elkötelezzék magukat a magyarság értékei mellett. Kárpátalját egyedüli résztvevőként a tiszabökényi Paládi Attila képviselte, aki az első csoport népdal kategóriájában indult, és a vetélkedő döntőjében második helyezést ért el.

* Június 1. Családi és gyermeknapot tartottak a beregszászi római katolikus templom kertjében. A mozgalmas és élménydús rendezvény népzenei koncerttel és táncházzal zárult.

* Június 4–8. A Pécsi Mecsek Kórus koncertezett a nagybányai görögkatolikus, a nagyszőlősi római katolikus, a tiszasalamoni református és a beregszászi református templomokban.

* Június 4. A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) és a Vitézi Rend kárpátaljai törzskapitánysága a trianoni békediktátum első ungvári áldozatára, Posch Alajos újságíróra emlékezett. A mártír sírjára Dupka György, a MÉKK elnöke, a Vitézi Rend nevében pedig v. Kövér György kapitány és Jávorszky István hadnagy helyezte el koszorút.

* Június 4. Jótékonyági koncertet és aukciót rendeztek Csapon a ráti Szent Mihály Gyermekotthon rehabilitációs központjának befejezésére. Az esten fellépett Berecz András ének- és mesemondó, a Zurgó együttes, a Szent Mihály Gyermekotthon Zenedéje. Az aukción a Révész Imre Társaság által felajánlott művekre lehetett licitálni.

* Június 7. A Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum kiállítótermében Magyarország Ungvári Főkonzulátusának szervezésében megnyílt a Tóth József ismert magyarországi fotóművész *Magyarország épített öröksége* című fényképgyűjteményéből válogatott kiállítás. Átárlatot Bacskai József főkonzul nyitotta meg.

* Június 17. Kiállítással egybekötött jótékonyági vásárt

szervezett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán Magyarország Beregszászi Konzulátusa, a Pro Arte-Munkács és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet Horváth Anna síremlékének felújításáért.

* Június 19. A Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület *Zenés tipegő* képzést szervezett Sűrteben. A képzésen olyan fiatal édesanyák és pedagógusok vettek részt, akik szerettek volna betekintést nyerni a 0–3 éves kisgyermek zenei nevelésébe, és a baba-mama foglalkozás menetébe.

* Június 22. „*Itt a helyed!*” mottóval ifjúsági és családi napot szervezett Izsnyétén a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) helyi alapszervezete és a református gyülekezet. Aszínés kulturális programban hagyományörző csoportok is felléptek.

* Június 24. Az ungvári Mustármag közben *Amikor a fák nagyok voltak* címmel gyerekeket ábrázoló fotókból nyílt kiállítás.

JÚLIUS

* Július 4. A Beregszászi Bandurovics Jaroszlava Népi Ukrán Színház a második helyet nyerte el a már hagyományos XIX. *Hypanistól Borisphenig* című ukrán országos színházfesztiválon.

* Július 6–13. Tiszapéterfalván a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) szervezésében lezajlott a XIX. Kárpátaljai Népzenei, Néptánc és Kézműves Tábor. Közreműködtek többek között Pál István „Szalon-na” és zenekarának tagjai.

* Július 6. A Kijevhez tartozó Pirohiyban található ukrán szabadteri néprajzi múzeumban bemutatták a kárpátaljai Pilipecről (Fülöpfalva) származó vízimalmot.

* Július 7. Beregszászban, a Pásztor Ferenc Közösségi Házban ünnepélyesen átadták a római katolikus plébánia új helyiségeit.

* Július 6–13. A KMPSZ szervezésében természetvédelmi és természetismereti táborot tartottak a Nagyberegi Református Líceum területén.

* Július 10. Sepsiszentgyörgyön folytatódott a VII. Református Világtalálkozó, ahol egész alakos szobrot állítottak a nagyreformátornak, Kálvin

■ Jánosnak. Kárpátalját népes küldöttség képviselte.

* Július 13. Ismét sor került Rákóczi népeinek találkozájára a tiszabecsi csatának emlékét átlító Turul-emlékműnél.

* Július 13. A Pro Cultura Subcarpathica, a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége és a KMKSZ szervezésében a péterfalvai Vidámpark területén megtartották a III. KurucFeszt fesztivált és népművészeti kiállítást rendeztek.

* Július 14–19. Mikes Kelemen Hagyományörző Alkotótábort rendeztek a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görög Katolikus Líceum területén a KMPSZ szervezésében.

* Július 25. A magyar gasztronómia különlegességei, a magyar kultúráé és a hungarikumoké volt a főszerep a szegedi Tisza Expo Rendezvény-szolgáltató Kft. *Kárpátok Kincsei II. Magyar Termékek Fesztiválja* címet viselő, nagyszabású, termékbemutatóval és vásárral, kulturális programokkal egybekötött fesztiválján Debrecenben. A rendezvényen Kárpátalját a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület képviselte.

* Július 26–27. A MÉKK ismét megszervezte Tiszabökenyben a Munkácsy Mihály Alkotótábort a Péterfalvai Képtár átlományának gyarapítása érdekében.

* Július 28. – augusztus 2. Népzenei és néptáncbort rendeztek a Nagyberegi Református Líceum területén a KMPSZ szervezésében.

AUGUSZTUS

* Augusztus 1. Aberegszászi Európa–Magyar Házban megnyílt Klisza János és Réti János egyéni kiállítása.

* Augusztus 5–8. A Tiszapéterfalvai Kultúrházban megtartották a *Napsugár Hagyományörző Napokat*. Az idén a környező településekről összesen közel 80 gyermek vett részt a programon. A nevelők Tiszapéterfalva testvértelepüléséről, Zalakomárból érkeztek, az oktatók pedig Budaörsről. A hangszeres oktatást idén is a Kokas Banda tagjai végezték. Kézműves foglalkozásokra is sor került. Homoki Gábor, a Tiszapéterfalvai Művészeti Iskola igazgatója rajzot, festészetet és agyagozást is tanított. Emellett a gyerekek mézeskalácsot, rongy- és népviseletes babákat

készítettek, gyöngyöt fűztek.

* Augusztus 6–9. A Kezünkben a Jövő Alapítvány és a Sámuel Alapítvány nevelőszülők számára tartott képzést a Munkács melletti Szinyákon. Nyolc család – 15 felnőtt és 28 gyermek – érkezett a rendezvényre.

* Augusztus 7. 70. születésnapján felköszöntötték a nagydobronyi Hidi Endre keramikust, Ukrajna Erdemes Népművészt, akinek népi ihletésű munkáit Kárpátalja határain túl is ismerik és keresik. A mester munkásságát Ukrajnában többek között Serbakovszkij-díjjal, Magyarországon a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjével és a Révész Imre Társaság alkotói-ával közösen Kisebbségéért-díjjal ismerték el.

* Augusztus 11–15. Beregszászban lezajlott a IV. Keresztén Balázs Olvasótábor a KMPSZ szervezésében. A tábornak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kálvin János Református Szakollégium adott otthont.

* Augusztus 13–15. A *42. Tokaji Író-táborban* sor került az *Együtt* c. irodalmi–művészeti–kulturális folyóirat bemutatkozására. Közreműködött Csordás László (olvasószerkesztő), Dupka György (felelős kiadó), Vári Fábián László (a szerkesztőbizottság elnöke).

* Augusztus 14. Az ukrajnai krízisről, a parlamenti képviseletről és Kárpátalja fejlesztéséről tárgyalt Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke a KMKSZ vezetőivel. Orbán Viktor az Országházban fogadta Brenzovics Lászlót, a KMKSZ elnökét, valamint Gulácsy Géza és Barta József alelnököket. A sajtófőnök közlése szerint a miniszterelnök hangsúlyozta: a magyar kormány mindent megtesz a válság békés rendezése érdekében, és kiemelt figyelemmel kíséri a kárpátaljai magyarság helyzetét.

* Augusztus 16. Az ungvári járási Császlócon Dobó-nap elnevezéssel hagyományörző fesztivált rendeztek. A programban Ung-vidéki népzenei és művészeti csoportok, kézművesek és hagyományörzők, illetve civil szervezetek és vállalkozók is bemutatkoztak.

* Augusztus 17. Ungváron a Kárpátaljai Honismereti Múzeum udvarán lezajlott a *JazzFest*, amelyen Ivaskovics István (Buk-

si) zenészre, az egykori legendás Ivaskovics-trió nemrég elhunyt alapító tagjára emlékeztek.

* Augusztus 17. A Hetyeni Református Egyházközség és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség helyi alapszervezete második alkalommal szervezte meg a Hagyományörző Hitéleti Családi Napot, amelynek ismét a Fogatékkel Élők „Elim” Napközi Otthonának udvara és a mellette lévő sportpálya adott otthont.

* Augusztus 20. A beregszászi római katolikus templomban a Szent István-napi ünnepség szentmisével kezdődött, amelyet Molnár János plébános celebrált. A rendezvény a templom udvarán álló Szent István-szobor megkoszorúzásával folytatódott. Ezután Kincses Margarett református lelkipásztor és Molnár János megáldotta a beregszászi Szerb Pékség által felajánlott kenyereket. Az egyházközség Szent Kereszt Kórusa és a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének tagjai verssel és dallal méltatták keresztény államunk megalapítóját.

* Augusztus 20. Az ungvári ősi várban a MÉKK és a KMMI szervezésében megvalósult Szent István-napi megemlékezést Krón Melinda népdalénekes nyitotta meg, aki a *Boldogasszony Anyánk* kezdetű vallásos éneket adta elő, majd Dupka György, a MÉKK elnöke üdvözölte az államalapító királyunk emléke előtt tisztelgő vendégeket. A Magyar Kormány és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa nevében Czíko Anita konzul köszöntötte a résztvevőket. Ünnepi beszédet mondott Marcsák Gergely, az Ungvári 10. Számú Dayka Gábor Magyar Tan nyelvű Középiskola szervező pedagógusa. Ezt követte a törtenelmi egyházak hagyományos ökumenikus szertartása. Héder János református lelkész, a Kárpátaljai Református Egyházkerület főjegyzője áhítatot tartott, Pogány István atya, általános püspöki helynök, ungvári plébános pedig ünnepi misét celebrált. A várudvarban tartott ünnepség az új kenyér megáldásával és megszentelésével zárult.

* Augusztus 20. Aknaszlatinán a római katolikus templombúcsú napján került sor a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség központi Szent István-

napi rendezvényére. A zsúfolásig megtelt templomban Snep Román munkácsi plébános celebrált szentmisét. A helyiekkel együtt imádkoztak és ünnepeltek többek között Bacskai József és Tóth István, Magyarország ungvári, illetve beregszászi főkonzuljai, a KMKSZ tisztségviselői Kárpátalja egész területéről, valamint a Felső-Tisza-vidéki magyarok lakta települések küldöttségei.

* Tiszasalamonban is megemlékeztek Szent István királyunkról. A megemlékezés ökumenikus istentisztelettel kezdődött a református templomban.

* Asztélyban a falu határában álló Szent István-szobor előtt emlékeztek meg a település lakosai István királyról és a keresztény magyar állam megalapításáról.

* A Lembergi Magyar Kulturális Szövetség (LMKSZ, elnök Szarvas Gábor) szervezésében Szent István-napi ünnepséget rendeztek Lembergben, az Ötlek Múzeumában, ahol bemutatták a „Lemberg és a lemergi magyarok” c. videoprojektet.

* Augusztus 23–24. *Egyesüljünk a békéért!* mottóval első alkalommal rendezték meg a Kárpáti Babilon fesztivált Ungváron. A rendezvény célja az volt, hogy bemutassák a különböző nemzetek kultúrájának sokszínűségét és szellemi örökségét.

* Augusztus 26. Az Ungvár galériában életmű-kiállítást rendeztek Klisza János festőművész 65. születésnapja alkalmából.

* Augusztus 29. Szatmárcsekén immár 16. alkalommal rendezték meg az utóbbi években Kárpát-medencei rangra emelkedett szilvalekvárfőző versenyt. Kárpátalját Szatmárcseke testvértelepülései, Mezőgecse és Badaló képviselték.

* Augusztus 31. Lejárt a Magyarország Beregszászi Konzulátusát vezető Tóth István főkonzul mandátuma, aki Makkos-jánosiban, a Helikon Hotelben megszervezett fogadáson búcsúzott a kárpátaljai politikai, kulturális, gazdasági élet szereplőitől, valamint a kárpátaljai történelmi egyházak püspökeitől, papjaitól. Aleköszönő diplomát Szalipszki Endre váltotta a Beregszászi Magyar Konzulátus főkonzuli posztján.

Összeállította: Dupka György és Zubánics László

„Józsanságra nagy bennem az akarat”

Íratlan törvény, hogy a beregsurányi magyar–ukrán határátkelő valamelyik oldalán mindig várakozni kell. Ez alkalommal az asztélyi oldalon ücsörgők autójában, s közben gondolataim az út mellett elterülő Barátság-kertben barangolnak. Sok esemény, történet fűződik a határ két oldalán húzódó almáskerthez. A szovjet korszakban itt találkoztak a két szomszédos kerület, no persze „arra érdemes” dolgozói a tavaszi kommunista munkaszombatokon, almaszüretek, s nem utolsósorban, hogy kicseréljék a szovjet vodkáról vagy a magyar kisüstiről alkotott véleményüket, tapasztalatukat. Később azonban ezt már nem teheték, mivel a Szovjetunióban próbálták leszoktatni a népet a szeszital-fogyasztásról.

Engedtesék meg, hogy írásomban visszaemlékezzek azokra az időkre, amikor a hajdani Szovjetunióban a hősi Aranycsillag érdemrenddel ötszörösén kitüntetett kommunista pártvezér elhunyt. Az őt követő hasonló csillagokkal kitüntetett agg pártfunkcionáriusoknak pedig – kettő is volt belőlük – egyike sem bírta sokáig szusszal a birodalom vezetését, és megkezdődött a „csillaghullás” a szovjetek nagy országában. Olyannyira, hogy még a csillagos italok is eltűntek a boltokból és éttermekből. Volt olyan idő, amikor együveg ötcsillagos konyak beszerzése megoldhatatlan feladatnak tűnt. „Csak” azért, mert a huszadik század nyolcvanas éveinek második felében bevezették a szesztilalmat abban az országban, amely arról volt híres, hogy a leghatalmasabbak is hatalmas mennyiségű vodkát fogyasztottak.

S történt ez akkor, amikor egy fiatalabb pártvezér lépett a porondra. Azonban bármennyire is szerette volna „nyíltságával” „átépíteni” a szocialista rendszert, a szovjet emberek lelkivilágát nem sikerült neki.

A szeszfogyasztás korlátozására eleinte még eléggé tűrhető szabályokat agyaltak ki a csavaros eszű törvényhozók. A boltokban csak délelőtt 9 óra után lehetett szeszestalt vásárolni azzal a számítással, hogy így meg lehet akadályozni a dolgozók munkaidő előtti alkoholfogyasztását. Az eredménnyel nyilván nem lehettek elégedettek, mert az árusítási tilalmat megnyújtották a munkaidő végéig. De ez sem hozta meg a kívánt eredményt: a szeszkeszdelők munka után egy-két óra alatt, gyorsított ütemben pótolták a kényszerből mellőzött

„sztoqramozást” (decizést), és estefelé tovább részegen kóboroltak szerte az utcákon. Csúnya látvány volt, ezért minden városban kijózanító „kényszerszállókat” hoztak létre. Ezek önellátó intézmények voltak, s hogy fenntartsák magukat, igencsak szép summát számoltak fel a „vendégeknek”, ami megfelelt egy négycsillagos szállodai szoba árának. Ha az áldozatnak nem volt pénze, a munkahelyén a fizetéséből tartották vissza a „kényszerszállás” árát, s a bírságot ráadásul még egy „lelki fröccsöt” is kapott párt- vagy szakszervezeti vonalon.

Itt kell megjegyezni: a vezető káderek soha nem kerültek be a zsaruhotelekbe. Csak a prolik! Pedig a vezető emberek sem ittak kevesebbet. Sőt! Csak hogy őket hivatali kocsijukon vitték haza a sofőrjeik. Ők voltak az elit proletárok – mármint akik elit-ták az eszükét, de ebből soha nem származott bajuk.

Az éttermekből elvben szintén száműzték a szeszestaltokat, de megfelelő borral való ellenében a pincérek készségesen az asztalra tették a tiltott italt – ásványvizet palackokban. Emellett – kávé gyanánt – porcelán csészéből is lehetett vodkát, konyakot inni.

A tilalom tovább erősödött, amikor a településeken már csak egy úgynevezett szakszított boltban lehetett szeszt árulni, s azt délután négy órakor bezárták azzal az elképzeléssel, hogy nappal az emberek dolgoznak, estére pedig nem tudnak hozzájutni a vodkához, így másnap reggel tiszta fejjel mennek munkába. Csak hogy a „tiltott gyümölcs mindig jobb” elv alapján az ügyesek beszerezték a vodkát, és egyre gyarapodott a szeszestvérek száma. Még azok is elkezdtek inni, akik addig tartózkodtak tőle. A tiltott almába mindenki igyekezett beleharapni.

Az érettségi banketteket szintén szertették volna szeszmentesíteni. De ki tilthatta volna meg a szülőknek, hogy gyermekük sikeres éretté válásának öröme ne igyának meg egy pohár pezsgőt?! Ha nyíltan nem lehetett, megtalálták a módját titokban.

Hasonlóan zajlottak le akkoriban az alkoholmentes lakodalmak is. Azt csak a vendégek tudhatták, milyen remekül lehetett mulatni holmi akkor divatos Krémszóda vagy Bajkál üdítő mellett! A táncos lábiak efféle lötytyök és kárpátaljai Szolyva meg Luzsanzska ásványvíz „mámoreban” rop-ták a menyasszonytáncot, és dalolták a

mulatós magyar nótát, miszerint „Józsanságra nagy bennem az akarat!..”

A szesztilalom éveiben megkötyagosodott az egész ország. Az alkohollelles hadjárat során lecsaptak a szőlőültetvényekre is, kiirtva az áldott nedűt termő töké mintegy kilencven százalékát. Az egykor oly híres beregszászi szőlőhegyek siralmas látványt nyújtottak. Ezt tapasztalván, a nép még inkább ivott. Mint ahogy a vezető káderek is, csak hogy ők titokban védeltek.

Végül egy „álcázott” italozásról szólnak most álcázatlanul, míg gondolatban még mindig a Barátság almáskertben barangolok. A körépület előtt lépkedek, amelynek bankett-terme mindmáig sok eseményt, titkot őriz.

Javában dúlt a szesz elleni küzdelem, amikor egy alkalommal almaszüretet rendeztek a kertben, aminek ugyan nem nagy látszata volt. Annál nagyobb látszata volt annak az ünnepi ebédnek, amelyet a szovjet elvtársak készítettek a nagy bankett-körteremben. Meghívták az almaszüreten részt vett magyarországi elvtársakat is, akik már hallottak a szovjet szesztilalomról, de korántsem gondolták, hogy ezt a vodkaimádók országában ennyire komolyan veszik. Tudniillik a szemükbe tűnt, hogy az ünnepi asztalon egyetlen vodkásüveg sem árválkodik! Bizonykedvetlenül, csalódottan ücsörögtek az ásványvizet palackok mellett, ugyanis ők szintén kedvelték az orosz vodkát.

Látva a hervadozó vendégek megnyúlt arcát, a beregszászi nagyfőnök-házigazda bevetette álcázott hadműveletét: ebéd előtti kézmosásra invitálta a vele egy szinten lévő magyarországi kollégát. A mosdóban távra maradt a vendég szája: a WC-gőzös levegővel telített előtérben fehér asztalon felsorakoztatott pálinkásüvegek erdeje várta, és elegáns pincér szolgálta fel a Sztolicsnaja és Moszkovszkaja vodkát. Aztán az elvégzett „kisdolog” után a pincér „ráerőszakolt” a kedves vendégre még egy kupicával.

Felesleges részletezni a dolgokat: tény, hogy ebéd előtt az ünnepi asztal mellett ülők valamennyien átestek a kézmosás és gyorforfertőtlenítés felettébb kellemes műveletén. Mi több, voltak olyanok, akik a biztonság kedvéért kétszer-háromszor is kezest mostak – a szó szoros értelmében megostromolták az illemhelyet. Ilyen volt a kommunista párt rettenthetetlen, állhatatos, küzdelmes alkohollelles harca!

Schober Ottó

Két ívóimbora összefut:

- Haver, mész ma este valahová?
- Á, dehogya! Ki se mozdulok a kocsmából!

* * * *

Éjszaka az országúton a rendőr leállítja a cikkcakkban közlekedő autót.

- Uram, kérem a vezetői engedélyét!
- Tessék.
- Most pedig szálljon ki! Alkoholpróba.
- Na ne mondja, biztos úr! És melyik kocsmánál kezdjük?

A részeg férj éjjel megy haza. Befekszik a felesége mellé az ágyba, de sehogy sem tud elaludni. Gondolja magában, hogy megsámolja a lábakat:

- Egy, kettő, három, négy, öt, hat... hat? Itt valami nem stimmel. Kiszáll az ágyból, és újra elkezd számolni:
- Egy, kettő, három, négy.
- Na, így már stimmel!

* * * *

Papa, mikor részeg az ember?

- Például akkor, ha ott a túloldalon két ember helyett négyet lát.
- De papa, ott csak egy ember áll!

Jankovics Mária Alkotótábor

A GENIUS Jótékonyági Alapítvány és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség közös szervezésében július 28. és augusztus 2. között immár negyedik alkalommal rendezték meg a Jankovics Mária Alkotótábort. Az ötnapos programnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, valamint a Kálvin János Református Szakkollégium adott otthont.

Kulin Ágnes táborvezető elmondta, hogy a Jankovics Mária textilművész, grafikus nevét viselő tábornak idén 38, tíz és tizenhat év közötti résztvevője volt. A táborozók többsége nem először vett részt a programon. A diákok Kárpátalja különböző tájegységeiről érkeztek. A gyermekek felügyeletéről 6 főiskolai nevelő és 4 oktató gondoskodott. A foglalkozásokat korcsoportok szerint tartották; a tematika azonos volt, de az oktatók eltérő mélységekben igyekeztek átadni az ismereteket.

A gyerekek délelőttönként technikai fejlesztési órákon vettek részt. Kulin Ágnes felügyelete mellett idén először a plan-air festészet alapjaival ismerkedhettek meg a résztvevők, ezen belül a pasztelltechnikát gyakorolhatták a beregszászi öreg kőhid megfestésével. Hidi Tünde keramikus a geometriai minták készítését gyakorolta a fiatalokkal, Néger Krisztina, az ungvári Gyermekek-Ifjúsági Palota tanára a quilling (papírsík) technikát mutatta be.

A délutáni fakultatív kézműves foglalkozások keretében Ferki Júlia vezetésével a nemezeléssel ismerkedhettek meg a gyerekek. Ezenkívül korongozás, ikebana-készítés, origamizás, makramézás, a fonálgrafika elsajátítása is szerepelt a programban, valamint a gyöngyfűzés technikáit ismerhették meg Kalinics Éva vezetésével.

Az idei év aktualitásaként a gyerekek Beregszászi István főiskolai tanártól előadást hallhattak Rubik Ernő találmányáról, a 40 éves Rubik-kockáról. Az előadást követően különböző, Rubik-kockára épülő játékokat játszhattak.

Tudósítónk

Film a felvidéki magyarokról

A Momentum Doctorandus civil szervezet által meghirdetett *Doktorandusz esték* programsorozat keretében július 17-én a Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RFKMF) filmklubjában egy dokumentumfilmet tekinthettek meg az érdeklődők.

A megjelenteket Kovály Katalin, a Momentum Doctorandus elnöke köszöntötte, aki röviden ismertette a 2011-ben Beregszászban alakult civil szervezet munkáját. A Momentum Doctorandus elsődleges célja, hogy számon tartsa a doktoranduszokat, olyan szakmai információkat nyújtson és programokat szervezzon, amelyek segíthetik őket doktori fokozatuk megszerzésében, az ukrainai és magyarországi tudományos társadalomba való integrációjukban.

A *Szomszédaink, a magyarok: Szlovákia* című 52 perces dokumentumfilm a felvidéki magyarság és a többségi nemzet kapcsolatáról szól. A film készítői Galán Angéla (műsorvezető, televíziós újságíró) és Zamborszki Ákos (filmrendező).

Az alkotók felkeresték a többségi nemzet által lakott régiókat, hogy bemutassák, miként vélekednek ott a magyarokról. A filmet interjúkból állították össze, amelyek során többek között vegyes családokat szólaltattak meg, bemutatva, hogyan látja egymást a két fél a házasságon belül, hogyan tudják elfogadni egymás kultúráját. A film közel kétéves munka végeredménye.

Zamborszki Ákos elmondta, hogy azok, akik elfogulatlanság nélkül nézték meg a filmet, pozitívan értékelték azt. A sorozatrészek forgatásával kapcsolatban megjegyezte, hogy sehol nem egyszerű a kényes kérdésekről beszélni, különösen nehéz ez olyan területen, mint például Szerbia, ahol a közelmúlt háborús eseményei miatt máig több a szorongás és a félelem az emberekben, főleg, ha a nemzetiségi kérdések kerülnek terítékre.

A film készítői arra is kitértek: szeretnék, ha a sorozat kibővíthetne Ukrajnával és azon belül Kárpátaljával, hogy egy dokumentumfilm keretében bemutatásra kerülhessen, hogyan működnek az interetnikus kapcsolatok az ukránok, mint többségi nemzet és a helyi magyarság között.

Bernár

KUTLÁN ANDRÁS 75 ÉVES

Képzőművész barátunk, Kutlán András, a Kárpátaljai Szövetség alapító tagja rendhagyó tárlattal lepte meg tisztelőit a hagyományos őszi balatonföldvári találkozón. A műpártolók a kiállítás megnyitója után is vissza-visszatértek, hogy megcsodálják egy-egy alkotását. Öröm volt szembesülni azzal, hogy nem csábította el mostani lakóhelye, Szentendre, a művészetek városa: ma is ízig-vérig kárpátaljai. Születésnapja kapcsán írhatnánk róla hosszú méltatást, készíthetnénk vázsnairól műelemzést, de a legtöbbet a maga írta biográfia mondja el az ünnepeletről. Meg a mellékelt festmények, amelyek magukért beszélnek.

Rendhagyó önéletrajz

Nagyon régen Tiszasásváron, Csehszlovákiában születtem, sőt hat hétig csak csehszlovákuul beszéltem és írtam. Erre hiteles tanúm Isten és ember előtt Lator Laci költő barátom. Hat hét után átkapcsoltam a magyar nyelvre, a magyar hazára, amit nagy nehezen visszaadtak nekünk. Óvodai éveimet már Ungváron kezdtem, majd a vasútállomás lebombázása után a fogságban lévő édesapám nélkül Tiszaökönybe költöztünk.

Édesapám, Kutlán András 1947-ben szabadult a szovjet fogságból, és nyomban hozzálatott félbehagyott szakmájának műveléséhez: a tiszaháti gyerekeket tanította, magyarul.

(Folytatás a 40. oldalon.)

Dióhéjban

Munkácsi seregszemle

Június 12-én festményekből és grafikákból képzőművészeti kiállítás nyílt a Munkácsi Városi Galériában. A tárlatra harmincegy művész munkáiból válogattak a szervezők, közülük huszonöt alkotó tagja az Ukrán Nemzeti Festőművész Egyesületnek, négyen az Ukrajna nemzeti művésze, hatan pedig az Ukrajna érdemes művésze cím kitüntetettjei.

A hegyek szerelmesei

Oleg Palinkas técsői műpártoló, megyei képviselő támogatásának köszönhetően közel egyhetes alkotótábort tartottak, amelynek keretében a kárpátaljai képzőművészek Técső és vidéke szépségeit örökíthették meg. A résztvevők között volt az ismert ungvári művészpár, Soltész Péter és Gabriella is. Az itt készült munkákat kiállításon mutatják majd be a művészet kedvelőinek.

Fesztiválgyőztes kárpátaljai film

Július 19-énadták át az ötödik Odesszai Nemzetközi Filmfesztivál díjait. A legjobbak között kárpátaljai film is van. A Nemzetközi Filmszövetség fődíját Leszja Kordonec *A valóság helyesbítése* című művének ítéltek oda. Leszja Kordonec a Beregszászi járás Balázsér településén született, az Ungvári Nemzeti Egyetem germanisztika szakán szerzett diplomát, majd a zürichi egyetemen nyert képesítést.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

KUTLÁN ANDRÁS 75 ÉVES

(Folytatás a 39. oldalról.)

Erdei út

Szülőföldem hegyei

Itt keresztelték édesapámat

Harangszóra várva

Leesett az első hó

1948 tavaszán Tiszapéterfalvára költöztünk, ahol szüleim létrehozták az akkor ott még különlegességnek számító általános iskolát. Ezt akkor úgy hívták, hogy „polgári” iskola. Megindult a kolhozszervezés, a gazdák olykor késő éjszakáig nálunk voltak, ahol édesapám próbálta nyugtatni őket.

1949. szeptember 2-án egy „polutorkás” kis teherautóval a KGB három tisztje állított be hozzánk. Házkutatás, rékvirálás, majd búcsúzkodás következett. Édesapám négy gyermekétől sírva búcsúzott, majd amikor engem – egyetlen fiát – megölelt, a sikátor torkolatában összeesett. A KGB-sek feldobták az autóra, és soha többé nem láttuk őt. Észak-Oroszországban halt meg 1950. április 4-én.

En közben iskolába jártam a testvéreimmel együtt. Édesanyánk egy tanítói fizetésből tartott el és nevelt minket. Innen is köszönetemet küldöm minden tiszapéterfalvi embernek, amiért sok-sok szeretettel vigyáztak ránk, segítettek bennünket! Ott is érettségiztem, mint az első végzősök egyike a tiszapéterfalvi középiskolában. Az érettségi tablót már én festettem. Első munkáimat Péterfalván hoztam létre olyan anyagokra, amelyeket Ungváron kaptam az édesapám művész barátaitól: Boksay Jóska bácsitól, Soltész Zoli bácsitól, Manajló Tivadar bácsitól, Kocka Andrástól és Kassai Tónitól.

Sok-sok időt töltöttem főleg Soltész Zoli bácsi, Kassai Tóni és Sütő János műtermében, ami, gondolom, munkáimon is észrevehető. Nevük maradjon fenn örökre! Speciális képzőművészeti iskolát soha nem végeztem, de igyekeztem részt venni sok-sok amatőr megmozdulásban, művésztelepi foglalkozáson.

Először 1958-ban két képem volt kiállítva Ungváron, majd hosszú katonaélet következett, ahol szintén festettem, és olykor részt vettem kiállításokon is. 1965-ben házasság útján Magyarországra kerültem. Szentendrei házamban immár hosszú ideje alkotótáborokat szervezek kárpátaljai, valamint litván, grúz, orosz művész barátainak. Munkáim során mindig kapcsolatban voltam a festéssel. Tegnapi is festettem...

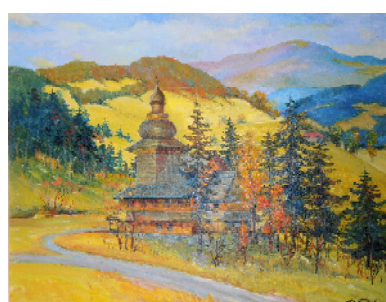
Kopár hegyeink

Ősz Pismányban

Kukoricaföldek

Műemlék templom

Pihenő csónakok